

اسپرانتو؛  
مؤخری در عرضی زبان

# پیام سپرانیشان

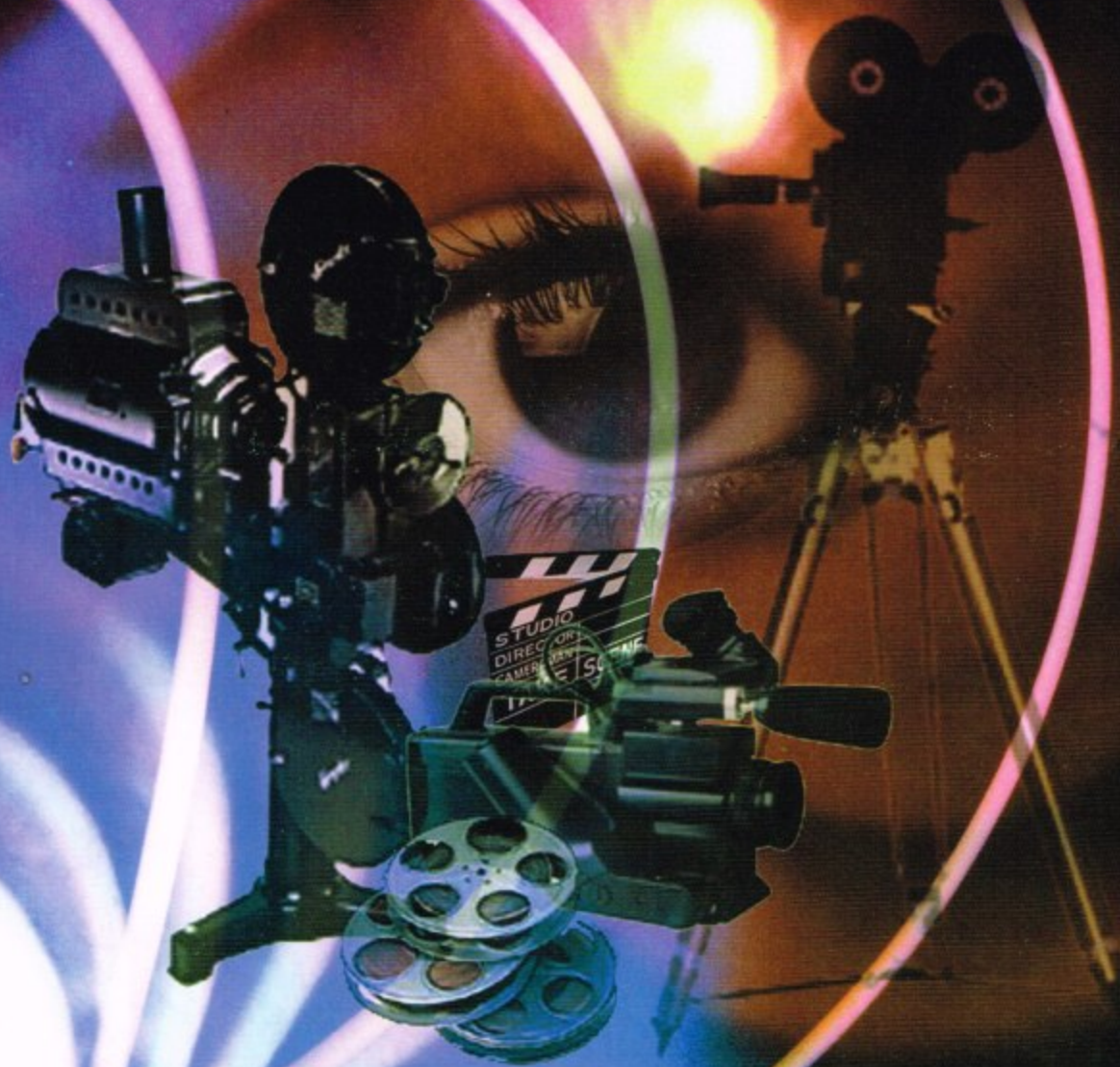
شماره ۶ سال دوم زمستان ۱۳۸۲

قیمت: ۵۰۰ ریال

فصلنامه‌ی فرهنگی دو زبانه‌ی فارسی و اسپرانتو

ادبیات اسپرانتو

اسپرانتو و سینما





# سبزاندیشان

فصلنامه‌ی پژوهشی- فرهنگی دو زبانه‌ی فارسی و اسپرانتو  
سال دوم شماره ششم زمستان ۱۳۸۲

شماره استاندارد بین‌المللی: ISSN ۱۷۲۸-۶۱۷۴

تاریخ انتشار نخستین شماره: پاییز ۱۳۸۱

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: فریبا نوری مجد

سر دبیر: محمدرضا ترابی

نقل مطالب مجله با ذکر منبع و مآخذ جایز است و از استفاده کنندگان درخواست می‌شود دو نسخه از نشریه‌ای را که در آن مطلبی به نقل از این مجله درج شده است به نشانی مجله ارسال کنند.

مسئولیت مطالب مندرج در این مجله برعهده‌ی نویسندگان آن می‌باشد



طراحی جلد: بابک ترابی

عکس‌های مربوط به زلزله بم: معصومه آقا حسینی

## همکاران تحریریه‌ی این شماره:

غلامرضا آذرهوشنگ

نیره ابراهیم‌پور

شیرین احمدنیا

سعید برهانی

م.پ. حبیب‌پور

علیرضا دولت‌شاهی

حمزه شفیعی

حشمت فرجی

سیمین عمرانی

منیره فهمی

کیهان صیادپور

فاطمه صولت

دیانا کریمی

حمیدرضا کبیری

رستم محمدی

اسد محبوب

بهجت ممدوحی

احمدرضا ممدوحی

گرافیسیت: بابک ترابی

امور چاپ: رضا حاجی‌حسینلو

حروفچینی: سیمین‌اندیشان

چاپ و صحافی: آروپ ۷۵۰۰۵۶۵

نشانی‌ها:

تهران، صندوق پستی ۱۸۴-۱۷۷۶۵

تلفن: ۷۴۳۷۱۳۸ فکس: ۸۹۲۲۳۶۶

اینترنت: www.sabzandishan.com

پست الکترونیک: info@sabzandishan.com

## بخش فارسی:

- ۲ سخن سردبیری
- ۳ درباره‌ی آدا سیکورسکای روزنامه نگار
- ۵ اسپرانتو در سینما (۱)
- ۸ زبان بین‌المللی (۲)
- ۱۰ اشعاری از ماسانو می‌یا موتو
- ۱۲ چه هستیم و چه هدفی داریم (۶)
- ۱۵ آشنایی با سازمان‌ها و انجمن‌های اسپرانتو
- ۱۶ کاوشی در تاریخ اسپرانتوی ایران (۶)
- ۱۸ دنیای اینترنت
- ۱۹ گزارش سفر به ایران
- ۲۱ کمک‌های مردمی، اساس پیشرفت اسپرانتو
- ۲۳ قلعه‌ی درفک
- ۲۴ واقعیت‌های زیست محیطی

## بخش اسپرانتو:

- ۵۵ یادداشت تحریریه به مناسبت فاجعه‌ی بم
- ۵۴ چه فاجعه‌ای
- شعری از دکتر کیهان صیادپور درباره‌ی زلزله‌ی شهر بم
- ۵۳ سخنرانی شیرین عبادی در کمیته‌ی نوبل
- با توجه به اهمیت سخنان برنده‌ی جایزه‌ی نوبل ۲۰۰۳ به منظور قدرانی از این بانوی فرانسه و شناساندن دیدگاه‌های ایشان به دنیای اسپرانتو، گزارشی از سخنرانی وی هنگام دریافت جایزه صلح نوبل ترجمه شد.
- ۵۳ فروغ فرخزاد
- در این شماره از مجله به معرفی یکی از چهره‌های تأثیرگذار ادبی معاصر کشورمان می‌پردازیم که نه تنها بر نسل خود تأثیر گذاشت بلکه چون ستاره‌ای فروزان راهنمای نسل‌های بعد از خود نیز گشت: فروغ فرخزاد. مقالته‌ی از دکتر مهدی کریمی با ترجمه‌ی فائیم مهندس نازی صولت. نمونه‌ای از اشعار برگزیده‌ی فروغ نیز با ترجمه‌ی نازی صولت و فریبا نوری مجد.
- همچنین شعری از شاعر معاصر حمید مصطفی فروغ به ترجمه‌ی احمدرضا ممدوحی و نیز شعری از اسد محبوب شاعر اسپرانتو زبان در باره‌ی فروغ تقدیم خوانندگان می‌گردد.
- ۴۱ سفر به ایران؟ شوخی میکنی؟
- گزارش سفر مارتین مارکاریان اسپرانتودان آلمانی به ایران. ترجمه‌ی این گزارش در بخش فارسی صفحه‌ی ۱۹ درج شده است.
- ۴۰ مواظب پاره آجر باشید!
- مطلبی از سعید برهانی
- ۳۹ پس از شیمیا
- داستانی از دکتر شیرین احمدنیا
- ۳۸ گل‌هایی از گلستان سعدی
- چند حکایت از گلستان سعدی با ترجمه‌ی دکتر کیهان صیادپور
- ۳۷ معرفی کتاب و نوقلم‌های اسپرانتو
- در این بخش از مجله به معرفی کتاب‌های مفید برای عموم اسپرانتودانان اقدام می‌شود. همچنین ترجمه‌های نخستین نوقلم‌های اسپرانتو در این صفحه معرفی می‌شود.
- ۳۶ قله درفک
- معرفی قله درفک که متن اصلی آن در صفحه ۲۳ درج شده است.
- ۳۵ گزارش فعالیت اسپرانتودان‌های جوان افغانی
- دیانا کریمی از جوانان اسپرانتودان افغانی که در چارچوب پروژه‌ی "زبان سلام" در شهر مشهد اسپرانتو آموخته است، گزارشی از فعالیت‌های باشگاه اسپرانتودان‌های افغانی را ارائه می‌دهد.
- ۳۴ معرفی و نمونه آثار عبدالرحمان ذکایی شاعر معاصر
- غلامرضا آذرهوشنگ به معرفی و ترجمه چند شعر از آثار عبدالرحمان ذکایی شاعر عرصه‌ی کار پرداخته است.
- ۳۳ ابوسعید ابوالخیر، پیونده دهنده‌ی رنج به شادمانی
- معرفی ابوسعید ابوالخیر عارف نامدار خراسانی برای اولین بار به دنیای اسپرانتو توسط احمدرضا ممدوحی
- ۲۸ خاطرات
- خاتم حشمت فرجی از اسپرانتودانان پیش کسوت ایرانی که هم‌اکنون مقیم آمریکا هستند و نیز از خوانندگان این مجله، به بازگویی گوشه‌ای از خاطرات خود پرداخته‌اند.



## زمین به لرزه درآمد، زمانه زانو زد ز بغض عزیزان ز زیست باز مانده

در صبح دم جمعه‌ای آرام، در پی ترکیدن بغض زمین، و تنها در کسری از ثانیه، ده‌ها هزار جان شیرین و عزیز از میان رفتند و بنای با عظمت بم - ارگ قدیم - با قدمت چند هزار ساله‌ی خود، به خاک نشست. و ما - چون همیشه - به علاج واقعه بعد از وقوع پرداختیم. عاجی که برای اکثریت قربانیان، ثمره‌ای در بر نمی‌توانست داشت، که ایشان در همان نخستین دم، دم واپسین را در کشیده بودند. و حال، حتی اگر تمامی شهر نیز بازسازی گردد، حدود نیمی از نفوس خود را، که حکم روح شهر را داشتند، از دست داده‌است - و همچنین است در مورد ارگ بم، که هویت تاریخی شهر را تشکیل می‌داد.

آیا در آینده امیدی برای علاج واقعه قبل از وقوع وجود خواهد داشت؟ به این منظور، دست کم نیمی از خانه‌های این کشور باید دوباره ساخته شود! سازوکار چنین طرحی عظیم چگونه می‌تواند بود؟ وام‌های دولت، کمک‌های خارجی، هم‌یاری مردم: احتمالا جمعی از این سه به‌علاوه‌ی - امری ظاهرا مشکل‌تر از تمامی این‌ها - سازمان‌دهی مناسب و با بازده!

با اندوه فراوان برای تک تک جان‌های گران‌مایه‌ای که هر یک از آن‌ها، دنیایی از ایده‌ها و آرزوها را در خود داشت و در چشم‌برهم‌زدنی به یک‌باره نیست گردید. و با آرزوی شکست‌ناپذیری برای بازماندگان، که همه می‌دانیم هیچ چیزی و هیچ‌گاه، جای خالی عزیزان رفته‌شان را پر نخواهد ساخت.

\* \* \*

اگر تند بادی بر آید ز کنج  
به خاک افگند نارسیده ترنج  
ستمکاره خوانیمش ار دادگر؟  
هنرمند دانیمش ار بی‌هنر؟  
اگر مرگ داد است بیداد چیست؟  
ز داد این همه بانگ و فریاد چیست؟\*

چه شگفت است انسانی که می‌آموزد، سازگاری را می‌آموزد. انسان در طول پیدایی خویش برای ربع مسکون چه بسیار با شرایط سازگاری آموخته است. کویریان با گرما و بی‌آبی. قطب نشینان با سرما و آب. کوهپایه نشینان گاه با آتش‌فشان نیز سازگاری آموخته‌اند. اما انسان سازگار، هنوز با زلزله سازگاری نیاموخته، یا در پهنه این بوم و بر هنوز با آن سازگار نگشته، هنوز زلزله آن اژدهای هفت سر خفته بر چشمه آب است، هنوز و هنوز ...

زلزله یک واقعیت - شاید تلخ - زندگی بر خاک است اما باید آن را پذیرفت، آن را شناخت و با آن سازگار شد. همان سان که دیگران با آن سازگار گشته‌اند. آنانی که گوهران خویش را به سادگی ما دفینه نمی‌کنند و نه امروز، که فرداها را نیز در عمل امروز خویش می‌بینند. بر پهنه این بوم و بر اما، تا بوده باشی، نبوده‌ای انگار. چون نباشی، هستی. هستی در نیستی ست که هست می‌شود و بودن در نبودن بود. آنان که رفتند و بر فرش کهنه خاک خفتند را به خود واگذاریم، از زندگی بگوییم و زندگان و از چرایی ببرسیم که شاید بی‌جواب است و از کجایی سمت حیات نیز!

کار مردگان را به مردگان واگذارید، این سخن از آن من نیست این کلام خداوند است در انجیل.

علیرضا دولتشاهی

\*فرنوسی، آغاز داستان رستم و سهراب





# آدا سیکورسکا،

**بذرافشانی خستگی ناپذیر در دنیای اسپرانتو**  
 زنی که به تنهایی به مدت بیش از ۳۰ سال یک مجله‌ی اسپرانتو را گرداند  
 نوشته‌ی: وانگ لی هوا (Wang Lihua)



آدا در دانشگاه  
 ورشو مشغول به  
 تحصیل شد و  
 تحت تأثیر  
 دانشجویان  
 اسپرانتیست،  
 زبان اسپرانتو را  
 در کلاس آقای  
 یولی آ باگی  
 (Julio  
 Baghy)،  
 نویسنده و شاعر  
 معروف اسپرانتو، آموخت.

او با شادمانی بسیاری به ما گفت: "خیلی خوشبختم که چنین معلم اسپرانتوی خوبی داشتم. به کمک او پیشرفت فراوانی کردم و موفق به گذراندن امتحانات ابتدایی و متوسطه‌ی اسپرانتو شدم. بعد از آن نیز، به عضویت سازمان اسپرانتو درآمدم."

ما مجذوب صحبت‌های او شده بودیم. در سال ۱۹۵۸ پیش از واقعه‌ی باشکوه همایش بین‌المللی اسپرانتو در ورشو، او نایب رئیس انجمن اسپرانتوی ورشو شد. در سال ۱۹۵۹ به اتفاق چندتن دیگر، هیأت تحریریه‌ی بخش اسپرانتوی رادیو لهستان را تأسیس کرد و خود یکی از نخستین نویسندگان آن شد. در همان زمان بود که با آقای جان کارلو فیگی‌را (Gian Carlo Fighiera)، منشی ثابت کنفرانس UEA، که در آن دوره برای آماده‌سازی کنفرانس جهانی اسپرانتو در ورشو اقامت داشت، آشنا شد. این دو، در حین کار با هم برای ایده‌های مشترک، عاشق یکدیگر شدند.

پس از ازدواج در سال ۱۹۶۰ در بروکسل به کمک یکدیگر باغ سبز اسپرانتوستان (Esperantujo) را برپا ساختند و همیشه در زندگی مشترک با هم‌دیگر به اسپرانتو صحبت می‌کردند.

در سال ۱۹۶۲ آدا کار سردبیری مجله‌ی هرولد د اسپرانتو را از آقای تئو یونگ (Teo Jung)، مؤسس آن، تحویل گرفت، کاری که

من با خانم آدا فیگی‌را-سیکورسکا (Ada Fighiera-Sikorska)، سردبیر روزنامه‌ی هرولد د اسپرانتو (Heroldo de Esperanto) در طول سال‌های ۱۹۹۶-۱۹۶۲، در هشتمین همایش جهانی اسپرانتو (Universala Kongreso de Esperanto)، که در تابستان سال ۱۹۹۵ در شهر تامپرا (Tampere) واقع در کشور فنلاند برگزار شد، آشنا شدم. از آنجا که با او در یک هتل اقامت داشتیم در طول هفته‌ی برگزاری کنفرانس هر روز او را می‌دیدم. او لاغر اندام بود، و آرایشی جذاب داشت، گردن‌بندی از مروارید نیز به گردن او زینت بخشیده بود. سریع راه می‌رفت و تند حرف می‌زد، با وجود این با اشتیاق صحبت می‌کرد، اهل شوخی نیز بود. هنگامی که از من جدا شد و به سرعت در حال دور شدن بود، با خود گفتم: "واقعاً زن با استعدادی است."

این موضوع واقعاً تعجب‌انگیز بود که زنی کاملاً تنها سردبیری مجله‌ای را بیش از ۳۰ سال به عهده داشته و از پس انتشار آن برآمده است. این واقعیت، کنجکاوای عجیبی در من و خانم وانگ یوکی (Wang Yuqin)، ویراستار بخش اسپرانتوی رادیوی بین‌المللی چین، برانگیخته بود. یک‌بار سر میز صبحانه موفق به "گیر انداختن" او شدیم و برای مصاحبه با او قرار ملاقاتی گذاشتیم.

عصر آن روز آدا برای مصاحبه به اتاق ما آمد. در حالی که شیرینی‌هایی را که از پکن آورده بودیم، می‌چشید، مشغول گپ زدن با ما شد. هرچند سریع صحبت می‌کرد، اما لحنی ملایم داشت. من و خانم وانگ او را با سوالات خود بمباران کردیم. او با رویی گشاده پاسخ می‌داد و از دوران سخت کودکی خود برای ما تعریف کرد.

او در ۲۶ ژانویه سال ۱۹۲۹ در سیدلتسه (Sidlce) واقع در لهستان به دنیا آمده بود. در سال ۱۹۳۹ زمانی که فقط ۱۰ سال داشت، جنگ جهانی دوم شروع شد و از همان وقت بیدادگری‌های جنگ را تجربه کرد. پدرش ژنرال سیکورسکی (Sikorski) همراه با هزارها افسر لهستانی دیگر به دست دشمن کشته شد. در آن زمان، آدا به همراه خواهر و مادرش به سیبری برده شد. در سال ۱۹۴۲ بود که او به ترک شوروی موفق شد و در نوامبر سال ۱۹۴۸ توانست به سرزمین پدری‌اش بازگردد.



آن‌را وفادارانه به مدت ۳۴ سال انجام داد! در این مورد وی چنین لریژ داشت که: "در آن زمان کمی واهمه داشتم که نتوانم از پس لری به این عظمت برآیم، ولی همسر من با قول هم‌یاری در آغاز کار، به من شهادت داد." و به این ترتیب زندگی جدید آدا آغاز گشت.

آدا با بیان این‌که: "باید اعتراف کنم که برای هیچ یک از روزنامه‌هایی که به زبان‌های ملی منتشر می‌شود، کار من به هیچ‌وجه عادی و معمولی نیست" به ما گفت که خودش باید همه‌ی کارها را

انجام دهد، از ویراستاری و عکاسی و صفحه‌بندی گرفته تا کارهای اداری و مکاتبه با خوانندگان و هم‌کاران و... برای انجام دادن این همه تکالیف گوناگون، انسان باید مهارت و توانایی‌های کافی داشته باشد و آدا واجد این گونه ویژگی‌ها بود. بعدها، آمدن کامپیوتر، در کارها به او کمک بسیار زیادی کرد.

من از او پرسیدم: "چرا کسی را برای کمک استخدام نمی‌کنید؟" و او در پاسخ، با تبسمی گفت: "از آن‌جا که هدف هرولد از کار، سود و استفاده‌ی مادی نیست، به همین دلیل پول کافی برای پرداخت حقوق به کسی در اختیارم نیست. یک‌بار داوطلبی از کوره برای هم‌کاری اعلام آمادگی کرد، اما من نتوانستم با استخدام او، به همین دلیل، موافقت کنم. به علاوه، من جایی هم برای چنین هم‌کاری در اختیار ندارم. در حال حاضر، من از اتاق خواب به عنوان دفتر کار نیز استفاده می‌کنم. گرداندن هرولد کار اصلی روزانه‌ی من است و من می‌توانم بگویم که زندگی شخصی خود را با کارم وفق داده‌ام."

به مرور زمان او با تجربه‌تر و توان‌تر شد. هرلده به او آموخت که از وقتش به طور بهتر و مؤثرتری استفاده کند. وی اذعان داشت که: "هرلده در رابطه با جنبش جهانی ترویج زبان اسپرانتو، شادی و لذت معنوی و عقلانی فراوانی، و معلومات بسیار زیادی به من بخشیده است و اطلاعات مرا نیز بسیار زیاد کرده و باعث آشنایی من با انسان‌های متفاوتی از نژادهای مختلف و از کشورهای گوناگون شده است، به گونه‌ای که در حال حاضر من به خاطر انجام چنین کار بزرگی خود را خیلی خوشبخت احساس می‌کنم."

درواقع آدا نه تنها در کارش خیلی سخت‌کوش و با ذکاوت بود،



خانم آدا سیکورسکا در کنار آقای ویلیلم آلد، که تاکنون دوبار کاندید برای دریافت جایزه ی ادبی نوبل به خاطر آثاری که به زبان اسپرانتو نگاشته است، شده است

بلکه قادر بود به خوبی از زندگی شخصی و خانوادگی خود نیز مراقبت کند. در عین این‌که مشغول گرداندن مجله بود، به خوبی به خانه‌داری، همسر، و مسؤولیت خرید و آماده کردن غذا می‌پرداخت. او زیاد نمی‌خوابید، هرروز صبح زود برمی‌خاست و هنگامی که از بازار روز باز می‌گشت، تازه کارهای انرژی‌بر و پرمعنی خود را آغاز می‌کرد.

او راه‌پیمایی را به عنوان ورزش دوست داشت، به موسیقی کلاسیک عشق می‌ورزید، برای او گوش‌سپردن به موسیقی زیبا چه در اتاق کار و چه در آشپزخانه بسیار دلپذیر بود. آدا بنر افشانی خستگی‌ناپذیر در دنیای اسپرانتو بود. وی در کنفرانس‌ها و کنگره‌های بسیار زیادی در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی حضور می‌یافت. همه جا در باره ی اسپرانتو سخن‌رانی می‌کرد و به آموزش آن می‌پرداخت. تعداد بسیار زیادی از شاگردان او اسپرانتیست‌های برجسته ای شدند. هشتادمین همایش بین‌المللی اسپرانتو در تامپرا،

۳۵ امین کنگره‌ی سالانه‌ی اسپرانتو بود که وی در آن شرکت می‌کرد! مشارکت در همایش بین‌المللی اسپرانتو برایش خیلی لذت بخش بود چون در طول هفته‌ی برگزاری کنگره، می‌توانست کارهای زیادی را از پیش ببرد، دوستان قدیمی‌اش را ببیند و با دوستان جدیدی از قاره‌های مختلف دنیا آشنا شود. به علاوه، برای مدتی می‌توانست به مقدار کافی بخوابد.

آدا در سال ۱۹۹۴ به عنوان عضو افتخاری سازمان جهانی اسپرانتو (UEA) انتخاب شد و جایزه‌ی فامه (Fame-premio) را نیز دریافت کرد. در این باره با لبخندی به ما گفت: "اصلاً انتظار نداشتم". احترامی عمیق را نسبت به این خانم اسپرانتیست برجسته و خستگی‌ناپذیر در خود احساس کردم: "البته که شما شایسته‌ی آن هستید!". صدایش خیلی شیرین و دلپذیر، و خنده‌اش خیلی صمیمی و زیبا بود. هرچند آدا در سال ۱۹۹۶ درگذشت، با وجود این از خودگذشتگی او برای اسپرانتو، الهام‌بخش بسیاری از پیروان زامنهوف گشت تا با انرژی هر چه بیشتر برای این ایده آل زیبای بشریت کوشش کنند.

منبع:

[http://china.org.cn/world/shi-window/kiu\\_e\\_k/05.htm](http://china.org.cn/world/shi-window/kiu_e_k/05.htm)



# اسپرانو در سینما

## سینما در اسپرانو

قسمت اول: ریشه‌های ادبی سینمای اسپرانو

لنزا و پروژکتورهای ویژه تشکیل می‌شد. احتمالاً وی در نظر داشت فیلمی درباره‌ی گسترش اسپرانو (در ۱۴مین سالگرد معرفی آن) بسازد، اما حتی اگر ساخت چنین فیلمی شروع شده یا در حال انجام بود، آتش جنگ جهانی نخست که در سال‌های ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸ اروپا را شعله‌ور ساخت یقیناً مانع از تکمیل این پروژه گردید.

متأسفانه تنها فیلمی که در طول پنج سال جنگ درباره وقایع مربوط به اسپرانو ثبت گردیده است، فیلم مراسم به خاکسپاری زامنهوف در سال ۱۹۱۷ است. این فیلم در سینماهای ورشو پایتخت لهستان به نمایش در آمد.

پس از آن، دیگر تا مدتی مدید هیچ اثری از حضور اسپرانو در سینما یافت نمی‌شود تا این که جان فته<sup>۱</sup> در سال ۱۹۳۱ حضوری پررنگ در سینما می‌یابد. این فرد که در نزد اسپرانودانان بیشتر با نام ژان فرگه<sup>۲</sup> شناخته شده است در ۱۲۶ام فوریه سال ۱۹۰۳ در شهر اوپوله<sup>۳</sup> در لهستان متولد و در ۱۶ام دسامبر ۱۹۸۰ درگذشت. مدت زیادی طول نکشید تا وی قابلیت‌ها و استعدادش در یادگیری زبان‌ها و نویسندگی را نشان داد. وی نخستین داستان بلندش را، هنگامی که تنها ۱۷ سال داشت، در سال ۱۹۲۰ و به زبان آلمانی منتشر نمود. و زمانی که در کالج پلی‌تکنیک شهر گدانسک<sup>۴</sup> به تحصیل مشغول بود در یک روزنامه به خدمت گرفته شد. وی بعدها ویراستاری نشریات محلی را که به زبان‌های مختلف در پاریس، ورشو، و برلین منتشر می‌شدند به‌عهده گرفت.

فرگه در عین حال یک فیلم‌ساز حرفه‌ای بود. در سال ۱۹۱۹ در سن ۱۶ سالگی با اسپرانو آشنا شده و به سرعت آن را فراگرفت، کاری که برادرانش ادموند و استفان نیز انجام دادند. او آن‌چنان در این زبان متبحر شد که تنها ۳ سال بعد، در سال ۱۹۲۲، هم‌کاری در نشریه هفتگی "اسپرانوی پیروزمند"<sup>۵</sup> را آغاز نمود. این نشریه که در واقع سلف نشریه موفق "سروش اسپرانو"<sup>۶</sup> به شمار می‌رود، در آلمان منتشر می‌شد.

قبل از جنگ جهانی دوم، فرگه و برادرانش شریک‌هایی فعال در جنبش اسپرانوی لهستان بودند. مثلاً در سال ۱۹۳۱ آنان یک تور سخنرانی در لهستان و چند کشور دیگر برای اسپرانتیست نیجریه‌ای کولا آیبی<sup>۷</sup> ترتیب دادند. بخشی از



شاید موقعیت‌های زیادی فراهم نباشد که بتوان درباره‌ی ارتباط بین صنعت فیلم و جنبش اسپرانو بحث نمود. اما اگر به قدر کافی به عقب برگردیم و جستجوی کامل‌تری به عمل آوریم، به اندازه‌ی کافی مطلب پیدا می‌کنیم که می‌تواند خمیرمایه‌ی چندین مقاله باشد.

اولین بار که موضوعی در باره‌ی اسپرانو روی فیلم ثبت شد به سال ۱۹۱۱ برمی‌گردد. در آن سال هفتمین کنگره جهانی اسپرانو در شهر زیبای آنتورپ بلژیک برگزار گردید. گزیده‌هایی از آن کنفرانس به صورت فیلم خبری توسط گزارشگرانی از یک سازمان خبری، که توسط شخصی به نام چارلز پاته<sup>۱</sup> تاسیس گردیده بود، ضبط گردید. این سازمان بسیاری از وقایع خبری مهمی که در سالهای بین ۱۸۹۶ و ۱۹۷۰ اتفاق افتاده است را بر روی فیلم ثبت نموده است. در واقع نمی‌توان با اطمینان گفت که این گروه دقیقاً از سال ۱۸۹۶ اقدام به ثبت وقایع خبری نموده است، اما گفته می‌شود که آرشیو خبری بریتانیایی پاته<sup>۲</sup> در استودیو پین وود<sup>۳</sup> حدود ۵۰ میلیارد فوت نوار فیلم از وقایع بین این دو تاریخ را در خود جای داده است. (به استناد فرهنگ بیوگرافی وبستر<sup>۴</sup>، چارلز پاته سازمان خبری خود را در سال ۱۹۰۹ در فرانسه و در سال ۱۹۱۰ در آمریکا افتتاح نمود).

گفته می‌شود که بلافاصله پس از آن کنگره، زامنهوف به پاریس رفت تا یکی دیگر از پیش‌تازان صنعت پرده‌ی نقره‌ای را ملاقات کند. این شخص که لئون ارنست گامونت<sup>۵</sup> نام داشت در سال ۱۹۰۱ روش هم‌زمان نمودن پروژکتور تصویر متحرک با فونوگراف را پیاده نموده و در سال ۱۹۱۲ روش فیلمبرداری رنگی را معرفی نمود که از روش جداسازی<sup>۶</sup> رنگ و استفاده از



سیکی که ژان فرگه خلق نمود، یعنی بازگویی داستان از زبان چهار بازیگر عمده که هر یک از آن‌ها به درک خواننده از ماقع کمک می‌کند، بعدها توسط حداقل دو نویسنده مشهورتر دیگر به کار گرفته شد. اولین آن هشت سال بعد در نوول امواج<sup>۲۷</sup> نوشته ویرجینیا وولف<sup>۲۸</sup> و سپس در سطح وسیع تری توسط لورنس دورل<sup>۲۹</sup> در مجموعه داستان‌هایش به نام "چهارخواننده اسکندری"<sup>۳۰</sup> بود.

و اما در مورد سبک abismoj می‌توان آن را یک اثر اسپرانتوی کلاسیک و زامنهویی دانست. نویسنده مجار، لایوس تارکونی<sup>۳۱</sup> در بررسی انتقادی نویسندگان اسپرانتو که تحت عنوان "صفحه به صفحه"<sup>۳۲</sup> منتشر شده است، این اثر را با عبارات "اسپرانتوی آسان، زنده، جاری"<sup>۳۳</sup> توصیف می‌کند. خلاصه این که آثار ژان فرگه، اگر بتوانید آن‌ها را پیدا کنید، برای کسانی که سطح فراگیر اسپرانتو را گذرانده‌اند و می‌خواهند آثار برگزیده نثر اسپرانتو را مطالعه کنند، بسیار مناسب است.

ژان فرگه در سال ۱۹۸۰ درگذشت و آگهی تسلیت درگذشت وی در شماره ژانویه ۱۹۸۱ مجله اسپرانتو، ارگان رسمی سازمان جهانی اسپرانتو، چاپ گردید. در بخشی از این مطلب می‌خوانیم:

"ژان فرگه شهرتش را عمدتاً مدیون سه داستان کوتاهش است... "abismoj" (۱۹۲۳) یک داستان عاشقانه که ساختارش بهتر از محتوایش است. در فکاهی "جهش از میان سده‌ها"<sup>۳۴</sup> (۱۹۲۴) افراد مختلفی از عصر ما با یک ماشین زمان به ایام امپراتوری روم به عقب برمی‌گردند. موفق‌ترین اثر فرگه، داستان "آقای تت هزار چشم می‌خرد"<sup>۳۵</sup> (۱۹۳۱) بود و موضوع آن تجاوز به حریم خصوصی افراد در نتیجه نصب دوربین‌های مخفی تلویزیونی در یک هتل بزرگ است. این داستان الهام‌بخش فیلم "هزاران چشم دکتر مابوسه"<sup>۳۶</sup> (۱۹۶۰) اثر کارگردان مشهور جهانی فریتز لانگ<sup>۳۷</sup> بود.

یک سال بعد مقاله‌ای خواندنی درباره فیلم در تاریخ

گزارشات این تور، تحت عنوان "پسر سیاه ما"<sup>۳۸</sup> در مجموعه آثار کوتاه فرگه (که در سال ۱۹۶۱ و با نام "موشک سبز"<sup>۳۹</sup> منتشر شد) آمده است. یک سال بعد، فرگه کلاس‌های اسپرانتو را در سوئد، مجارستان، و لهستان برگزار نمود. وی در این کلاس‌ها از روش آموزشی جدیدی بهره گرفت که توسط آندره چه<sup>۴۰</sup>، یک کشیک کاتولیک اهل مجارستان، ابداع شده بود. روش "چه" نخستین بار در سال ۱۹۲۹ در کنگره جهانی اسپرانتو که در بوداپست برگزار گردید مورد استقبال قرار گرفت. این روش، روش مستقیمی برای آموزش زبان است که متکی به تعلیم از طریق سرگرمی و مشارکت فعال زبان‌آموزان است. و از آن‌جا که فرگه استعداد خوبی برای اجرای این روش داشت، بلافاصله پس از مطرح شدن، آن را در کلاس‌های خود به کار گرفت. وی آن‌چنان در کار خود موفق بود که دعوت‌های زیادی از او به عمل آمد تا این روش را در کشورهای دیگر نیز اجرا کند.

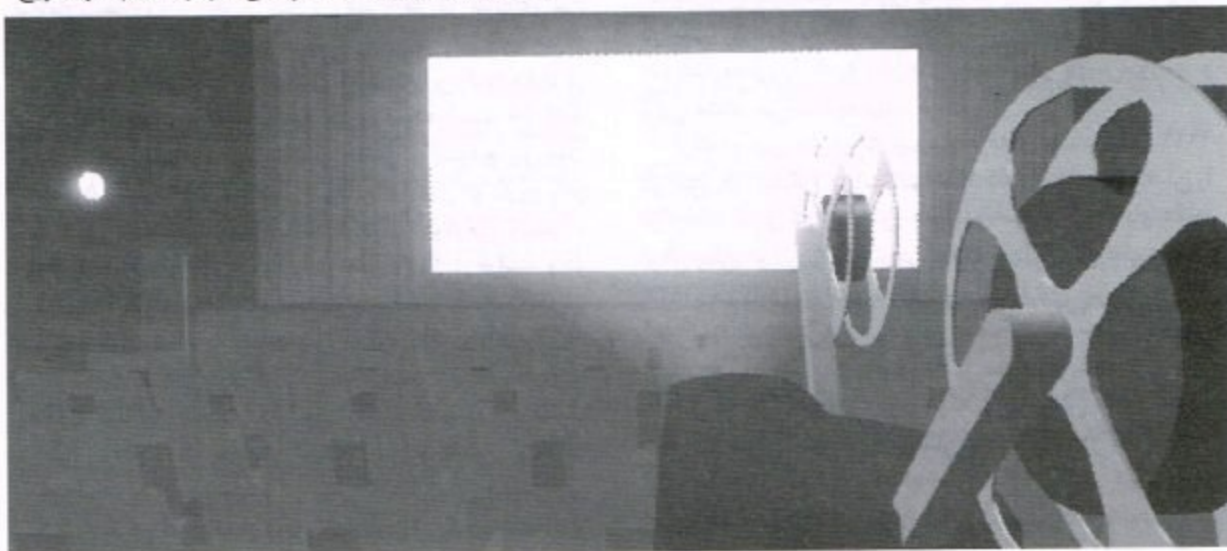
این فعالیت‌های آموزشی و پیشبردی باعث شد که فرگه بتواند در زمینه شغل حرفه‌ای‌اش یعنی ژورنالیسم اسپرانتو و نویسندگی وقت کافی داشته باشد.

در سال ۱۹۲۳ و تنها چهار سال پس از اولین برخورد فرگه با اسپرانتو، او نخستین داستان کوتاهش را به این زبان منتشر نمود: abismoj.

این کتاب خوشبختانه در سال ۱۹۷۳ مجدداً چاپ شده و شاید هنوز امکان خرید آن وجود داشته باشد.

اجازه بدهید بخشی از پیش‌گفتار این کتاب را بخوانیم: "در این کتاب می‌خواهم دایره خواننده امروزی را با خلق اثری قابل مقایسه از نظر سبک و محتوا با آثار معاصر نوشته شده به زبان‌های ملی را برآورده کنم. اما در عین حال می‌خواهم در این اثر امروزی از زبان اسپرانتو با مجموعه لغات اولیه آن در سال ۱۸۸۷ استفاده نموده و آن را قابل درک در سطح بین‌المللی و مستقل از هرگونه اصطلاحات زبان‌های ملی ارائه کنم."

البته باید در نظر داشت که آن چه در سال ۱۹۲۳ به عنوان یک اثر مدرن شناخته می‌شد از آن چه امروز ما از چنین اثری انتظار داریم تفاوت بسیاری دارد. اما نکته جالب آن است که





زامنهوف برگزار گردید.

فرگه وقتی این فیلم را ساخت ۵۶ ساله بود و پس از آن ۲۱ سال دیگر نیز زندگی کرد، اما اطلاعاتی درباره این دو دهه آخر عمر وی در دسترس نیست. آخرین آثار اسپرانتوی او دو جلد کتاب داستان‌های کوتاه و مقالات زندگی‌نامه‌اش تحت عنوان "راکت سبز" (۱۹۶۱) و "برویاروی سبز من" ۱۹۷۴<sup>۲۸</sup> و نیز یک لیست لغات برای دانش‌آموزان اسپرانتو است که با برادرش ادموند در سال ۱۹۶۳ نوشت. این آخرین کتاب وی بسیار موردتوجه قرار گرفت به طوری که ۴۶۰۰۰ نسخه از آن چاپ شد.

در سال ۱۹۷۴، سه اثر اولیه فرگه و دو جلد نمایش‌نامه‌های کوتاه وی به عنوان بخشی از سری Esperanto Fondumo چاپ گردید. همان‌طور که قبلاً ذکر شد، فرگه نویسنده‌ای با سبک کلاسیک بود و به دلیل پیشرو بودن او و شادابی آثارش به شما توصیه می‌کنیم که هر کدام از آثارش را که می‌توانید بیابید و مطالعه کنید. در شماره بعدی، ادامه‌ی این مقاله را می‌خوانید که هم‌چنان به داستان اسپرانتو و سینما می‌پردازد و یقیناً برای بسیاری از خوانندگان عزیز مایه تعجب است که بخوانند چگونه اسپرانتو به هالیوود راه یافت.



اسپرانتو در شماره ۵ سال ۱۹۸۲ ماهنامه "ماه"<sup>۲۸</sup> منتشر گردید در این مقاله می‌خوانیم: "یقیناً افراد کمی به یاد می‌آورند که فریتز لانگ و همسرش ته‌آ ون هارپو تلاش عظیمی به عمل آوردند تا نوول ژان فرگه را یعنی "آقای تت هزار چشم" می‌خرد" را به صورت فیلم درآورند. اما پس از این که فیلم مشهور لانگه وصیت دکتر مایوسه<sup>۲۹</sup> در آلمان ممنوع شد، فیلم بعدی هرگز ساخته نشد."

اما با مراجعه به پایگاه بزرگ اطلاعاتی مرجع فیلم‌ها در اینترنت [www.imdb.com](http://www.imdb.com) که اطلاعاتی درباره بیش از ۱۵۰۰۰۰ فیلم را در خود جای داده است، و با جستجو درباره آثار فریتز لانگ درمی‌یابیم که وی حقیقتاً فیلمی به نام "هزاران چشم دکتر مایوسه" را براساس نوول ژان فرگه ساخته است. برای اطلاعات کامل درباره این فیلم می‌توانید به آدرس <http://uk.imdb.com/title?0054371> مراجعه کنید.

ژان فرگه نیز همانند فریتز لانگ از جنگ جهانی دوم گذر کرد، در صنعت سینما در پراگ و مونیخ کار کرد، و سرانجام به لهستان بازگشت. در طول زندگانی حرفه‌ای اش که در سال ۱۹۲۸ شروع شد، توانست بیش از ۵۰ فیلم‌نامه بنویسد و ده‌ها فیلم را کارگردانی کند. اطلاعات کاملتر درباره آثار او را می‌توانید از پایگاه اطلاعاتی اینترنت با جستجو بر روی اسامی جان فتکه و ژان فرگه بیابید (ظاهراً نویسندگان این پایگاه نمی‌دانسته‌اند که این دو نام در واقع متعلق به یک نفر است!).

با وجود این از فیلمی که در سال ۱۹۳۴ در بیست و ششمین کنگره جهانی در استکهلم به نمایش درآمد نشانی نیست. این فیلم نسخه اسپرانتویی فیلمی بود که ابتدا در آلمان و به نام "فردا زندگی را شروع خواهیم کرد"<sup>۳۰</sup> ساخته شده بود. یک فیلم دیگر که اشاره‌ای به آن نشده است "ستاره سبز بر فراز ورشو"<sup>۳۱</sup> است که درباره چهل و چهارمین کنگره جهانی در ورشو بود و اختصاصاً با مشارکت وزارت فرهنگ لهستان ساخته شده بود، زیرا در سال ۱۹۵۹ که صدمین سالگرد تولد زامنهوف نیز بود، کنگره جهانی در ورشو پایتخت کشور زادگاه

مطالب این مقاله عمدتاً از سایت اینترنتی

<http://www.suite101.com/articles.cfm/1146>  
<http://www.suite101.com>

اخذ شده است.

<sup>۱</sup> Charles Pathe (1863-1957)

<sup>۲</sup> British Pathe News Agency

<sup>۳</sup> Pinewood Studios

<sup>۴</sup> Webster's Dictionary of Biography

<sup>۵</sup> Leon Ernest Gaumont

<sup>۶</sup> Jan Fehke

<sup>۷</sup> Jean Forge

<sup>۸</sup> Opole

<sup>۹</sup> The Stuffed Parrot

<sup>۱۰</sup> Gdansk

<sup>۱۱</sup> Esperanto Triumfonta

<sup>۱۲</sup> La Heroldo de Esperanto

<sup>۱۳</sup> Kola Ajayi

<sup>۱۴</sup> Nia Nigra Filo

<sup>۱۵</sup> La Verda Rakedo

<sup>۱۶</sup> Andreo Cseh

<sup>۱۷</sup> The Waves

<sup>۱۸</sup> Virginia Woolf

<sup>۱۹</sup> Lawrence Durrell

<sup>۲۰</sup> The Alexandrian Quartet

<sup>۲۱</sup> Lajos Tarkony

<sup>۲۲</sup> De Pago al Pago

<sup>۲۳</sup> "Facila, vigla, rulanta Esperanto"

<sup>۲۴</sup> Saltego Trans Jarmlajoj

<sup>۲۵</sup> Mr. Tot Aĉetas Mil Okulojn

<sup>۲۶</sup> The Thousand Eyes of Dr Mabuse (1960)

<sup>۲۷</sup> Fritz Lang

<sup>۲۸</sup> Monato

<sup>۲۹</sup> The Testament of Dr Mabuse

<sup>۳۰</sup> Morgau Ni Komencos la Vivon

<sup>۳۱</sup> Verda Stelo Super Varsovio

<sup>۳۲</sup> La Verda Raketo (1961); Mia Verda Breviario (1974)



# زبان بین‌المللی

لودویک زامنهوف

برگردان: م. پ. حبیب پور

حدس نخواهد زد که ساختمان این زبان با ساختمان زبان مادری او تفاوت دارد.

مثلاً پیدایش کلمه *frat/in/o* را که در واقع از سه کلمه تشکیل شده است: *frat* (برادر)، *in* (زن ماده)، *o* (آنچه که هست، وجود دارد)، کتاب درسی من این‌گونه توضیح می‌دهد: *frat* = برادر، ولی از آن جایی که هر اسم در حالت فاعلی به *o* ختم می‌شود، بنابراین خواهد بود *frato*. برای ساختن جنس مونث از همین مفهوم، واژک *in* به کار می‌رود و واژه *frat/in/o* مفهوم خواهر را خواهد داشت. خطاهای کوچک نیز برای متمایز کردن قسمت‌های تشکیل دهنده کلمه به کار می‌روند. به این ترتیب تفکیک اجزا در زبان به هیچ وجه مشکلی برای یادگیرنده ایجاد نمی‌کند. او حتی حدس نمی‌زند آنچه که وی آن را پایانه دستوری، یا پیشوند یا پسوند می‌نامد، واژه کاملاً مستقلی است که همیشه مفهومی یک‌سان دارد، صرف‌نظر از این که در آغاز و یا پایان کلمه‌ای دیگر و یا در وضعی مستقل قرار گیرد، و این که هر واژه با حقی برابر می‌تواند در مقام ریشه و یا بخشی دستوری به کار رود. در ضمن نتیجه این‌گونه ساختار زبان چنین است که هر آنچه را که شما به زبان بین‌المللی می‌نویسید، هر کس آن را (چه با استفاده از کلید و چه بدون آن) کاملاً و دقیقاً خواهد فهمید، خواه قبلاً دستور زبان آن را خوانده باشد و خواه حتی نام آن را نیز نشنیده باشد. با آوردن مثالی این مطلب را توضیح می‌دهم:

من خود را در روسیه می‌یابم، بدون این که کلمه‌ای روسی بلد باشم. لازم می‌شود از کسی چیزی بپرسم. کاغذی بر می‌دارم و به زبان آزاد بین‌المللی فرض کنیم، می‌نویسم:

*Mi ne sci/as kie me las/is la baston/o/n ĉu vi ĝi/n ne vid/is?*

(من نمی‌دانم کجا گذاشته‌ام عصا را، آیا شما آن را ندیدید؟)

من لغت نامه بین‌المللی - روسی را به مخاطب خود

می‌دهم و در آغاز جایی را در آن به او نشان می‌دهم که با

حروف بزرگ، این جمله نوشته شده است: همه آنچه را به زبان

بین‌المللی نوشته شده است، می‌توان به کمک این لغت نامه

فهمید. لغاتی که با هم یک مفهوم را تشکیل می‌دهند، با هم

نوشته می‌شوند اما توسط خطوط کوچکی از یکدیگر متمایز

می‌شود. مثلاً کلمه *frat/in/o* که یک مفهوم را می‌رساند، از

سه کلمه تشکیل شده است که گذشته از معنای آن در لغت‌نامه

معنای جداگانه هر یک از کلمات یا اجزای تشکیل دهنده آن

اشاره: در دو شماره‌ی قبل مطلبی داشتیم با عنوان "کتاب اول" درباره‌ی نخستین جزوه‌ای که در آن زبان اسپراتو به جهان معرفی شد. این جزوه که در سال ۱۸۸۷ به زبان روسی و با عنوان "زبان بین‌المللی" به قلم دکتر زامنهوف منتشر شد، شامل معرفی زبان اسپراتو و خودآموز کامل آن است. مطالب شماره قبل و نیز این شماره از متن اصلی کتابچه یاد شده انتخاب و ترجمه شده‌اند.

"در نتیجه استفاده از قواعد یاد شده در فوق و برخی وجوه دیگر زبان بین‌المللی، که من صحبت مفصل‌تر در این باره را در این جا ضروری نمی‌دانم، زبان بی‌نهایت ساده می‌شود و همه‌ی دشواری یادگیری آن عبارت می‌شود از آموختن تقریباً نه صد کلمه (پایانه دستوری، پیش‌آوندها و پس‌آوندها نیز در نظر گرفته شده‌اند) که از آن‌ها بر طبق قواعد معین و بدون لزوم داشتن استعدادهای خاص و یا تحت فشار گذاشتن مغز، می‌توان همه‌ی واژگان لازم روزمره را ساخت. (ضمناً این نه صد واژه، چنانچه در زیر خواهد آمد، چنان انتخاب شده‌اند که حتی اشخاص کم سواد نیز به راحتی از عهده‌ی یادگیری آن برمی‌آیند). یادگیری این زبان رسا، غنی و قابل فهم برای همه جهان، هم‌چون زبان‌های دیگر نیاز به صرف سال‌ها وقت ندارد و فقط در طی چند روز، به راحتی آموخته می‌شود."

"مسئله دوم را من به ترتیب زیر حل کردم: من تقسیمات کاملی از مفاهیم را وارد واژگان مستقل کردم، به طوری که همه‌ی زبان به جای تشکیل شدن از واژگان در اشکال گوناگون دستوری آن، فقط از واژگانی که تغییر نمی‌یابند و شکل عوض نمی‌کنند، ساخته می‌شود. اگر شما نگاهی به آنچه که به زبان من (اسپراتو) نوشته شده، بیاندازید، خواهید دید که هر کلمه همیشه و همه جا فقط یک شکل دارد و مخصوصاً دارای همان شکلی است که در لغت نامه دیده می‌شود. اشکال گوناگون دستوری و روابط متقابل واژگان با یکدیگر و غیره، از راه توأم کردن واژگان تغییر نیافتنی پدید می‌آیند. اما از آن جایی که این‌گونه ساختار زبانی برای ملل اروپایی کاملاً بیگانه است، و خوگرفتن آنان به این‌گونه ساخت، ممکن است دشوار باشد، من این خصوصیت جدایی اجزاء در زبان را کاملاً با روح زبان‌های اروپایی تطبیق دادم به طوری که هر کس کتابچه آموزش زبان مرا بخواند و در صورتی که مقدمه آن را قبلاً نخوانده باشد (که خواندن آن برای یادگیرنده‌ی زبان مطلقاً ضروری نیست)، حتی





فعل گذشته فعلی از مصدر *gesehen - sehen* به معنای دیدن. نگاه کردن. درک کردن. تشخیص دادن است.

دیگر در این باره نمی‌گوییم که لغت‌نامه‌های زبان‌های موجود بی‌نهایت گسترده هستند و پیدا کردن معانی حتی دوسه لغت خسته کننده و وقت‌گیر است. درحالی که لغت‌نامه‌ی زبان بین‌المللی به‌خاطر ساختارجدایی اجزاء در آن، بسیارخلاصه، ساده و آسان است. همچنین دیگر در این مورد نگوییم که در همه‌ی زبان‌ها هر کلمه در لغت‌نامه معانی کاملاً گوناگونی دارد که از بین آن‌ها معنای مورد نظر را باید حدس زد ..."

**در هیچ زبان دیگری نمی‌توان حتی به کمک بهترین لغت‌نامه نیز کوچک‌ترین ارتباطی با کسی که آن زبان را نمی‌داند، برقرار کرد.**

دکتر زامنهوف در ادامه به تفصیل درباره‌ی آسانی زبان اسپرانتو و دشواری زبان‌های دیگرسخن می‌گوید و مثال‌های دیگری می‌آورد. ترجمه‌ی کامل "زبان بین‌المللی". اولین کتاب درسی اسپرانتو را، در آینده‌ی نزدیک نوید می‌دهیم. اجازه‌ی ترجمه‌ی این بروشور به همه‌ی زبان‌های دیگر، به همه کس داده می‌شود.

#### پانویست‌ها:

- ۱- در فرهنگ آلمانی- فارسی "بروک هاوس" کلمه‌ی *weiss* به‌شکل (*weiß*) نوشته شده و یک معنای دیگر آن به کلمه *wissen* رجوع داده می‌شود. کلمه‌ی اخیر نیز دارای معانی: دانستن، دانش، علم، خرد، حکمت، و معرفت است (مترجم)
- ۲- در فرهنگ آلمانی "بروک هاوس" کلمه‌ی فوق به‌تنهایی وجود ندارد. معنای آن حرف تعریف معرفه در حالت مفعولی صریح آن است (مترجم)

را نیز می‌توان پیدا کرد.

هم صحبت من معنای هر کلمه را به راحتی به ترتیب زیر پیدا خواهد کرد:

من *mi*، نه *ne* می‌دانم (*sci* ریشه دانستن و *as* معنای زمان حال هر فعل را می‌دهد)، *kie*، *sci/as*، *mi*، گذاشتم (*las* ریشه فعل گذاشتن و *is* معنای زمان گذشته هر فعل را می‌دهد)، *las/is*، علامت معرفه بودن *La*، عصا را (*o* به معنای اسم ذات و *n* به معنای مفعولیت صریح را می‌دهد) *Baston/o/n*، آیا *Ĉu*، شما *Vi*، آن را (*gi*) یعنی آن، در مورد بی‌جان و حیوان به کار می‌رود. *n* در پایان واژه معنای مفعول صریح می‌دهد (*in*، نه *ne* دیدید؟) (*vid* ریشه فعل دیدن و *is* معنای زمان گذشته هر فعل را می‌دهد) *vidis*?

به این ترتیب، هم صحبت من منظور مرا به آسانی خواهد فهمید. و اگر او مایل باشد جواب مرا بدهد، من در لغت‌نامه روسی - بین‌المللی، این نوشته را به او نشان خواهم داد: "اگر شما می‌خواهید مطلبی را به زبان بین‌المللی اظهار دارید، لغات لازم را در این لغت‌نامه بجویید و پایانه‌های دستوری لازم را برای ساختن اشکال مختلف دستوری را نیز در ضمیمه همین کتاب نگاه کنید. از آن جایی که در این ضمیمه، دستور کامل هر بخش بیشتر از چند سطر نیست، پیدا کردن پایانه‌های مناسب برای اشکال لازم، همان قدر وقت می‌گیرد که پیدا کردن معنی یک لغت در لغت‌نامه.

توجه خواننده را به یک نکته‌ی ظاهراً ساده ولی در عمل بسیار پراهمیت جلب می‌کنم: نیازی به توضیح این مطلب نیست که در هیچ زبان دیگری نمی‌توان حتی به کمک بهترین لغت‌نامه نیز کوچک‌ترین ارتباطی با کسی که آن زبان را نمی‌داند، برقرار کرد، زیرا برای استفاده از لغت‌نامه هم باید کم و بیش با زبان مورد نظر آشنایی داشت. برای یافتن لغت مورد نظر، باید نخست شکل پایه‌ای آن را دانست و در ضمن، پیوستگی اجزا در زبان‌های دیگر موجب تغییر شکل کلمه در حالت‌های مختلف دستوری می‌شود، تا حدی که گاهی با شکل اولیه آن چنان تفاوت می‌یابد که برای تشخیص آن باید از قبل به آن زبان تسلط داشت. به جز آن در اغلب موارد معنای یک لغت (صرف نظر از این که هر لغت در بیشتر موارد معانی کاملاً متفاوتی دارد) در لغت‌نامه با معنای همان لغت در جمله، یکی نیست و شما با پیدا کردن معنای تک تک لغات جمله، باز هم پی به مفهوم آن نمی‌برید. مثلاً، اگر ما بخواهیم جمله کوتاه اسپرانتویی بالا را به زبان آلمانی بنویسیم و معنای آن را دریابیم، چنین وضعی پیش می‌آید:

(*Ich weiss nicht wo ich den stock gelassen haben sie ihn nicht gesehen?*)

معنای کلمات آلمانی فوق در لغت‌نامه به ترتیب چنین است:

"من - سفید - نه، نیست - کجا - من - *den*?" (در لغت‌نامه این کلمه نوشته نشده) - عصا - آرام، ملایم، ساکت - دارم - داشتن - شما، او (مونث)، آن‌ها - او را، به او (مذکر) - نه، نیست - صیغه



# من تنها دلتنگی را می سرایم

## اشعاری از ماسائو می یا موتو

برگردان: علیرضا دولتشاهی



ماسائو می یاموتو<sup>۱</sup> شاعر بزرگ معاصر روز ۱۲ ژوئیه ۱۹۸۹ بر اثر سکته قلبی در ۷۶ سالگی در اوزاکای ژاپن، جهان را بدرود گفت او که در سال ۱۹۱۲ در واکاباما زاده شد، هنوز بسیار جوان بود که به جنبش سندیکایی کارگران و حزب کمونیست ژاپن پیوست و دیری نپایید که کارش به بند و زندان افتاد.

در زندان زبان اسپرانتو آموخت و پس از آزادی، با وجود بریدن از تمام گروه‌ها و دسته‌های سیاسی، رابطه‌ی خود را با محافل اسپرانتودانان آزادی‌خواه قطع نکرد. اما از آن‌جا که اسپرانتو مبلغ تفکری خارج از حصار تنگ شوونیسم افراطی بود، در دوران نظامی‌گری ژاپن آن روز - به‌مانند آلمان و دیگر کشورهای تحت سلطه‌ی فاشیسم - جنبش اسپرانتو نیز هدف تعقیب پلیس سیاسی قرار داشت و به این علت پس از دستگیری او را به عنوان سرباز به اوکایناوا تبعید کردند. اما ماسائو می جوان در آن‌جا نیز به فعالیت‌های ضد جنگ ادامه داد.

او پس از جنگ دوم جهانی در جنبش اجتماعی سال ۱۹۵۱ فعالانه شرکت جست و به نشر آثار صلح‌گرایانه و ضد سلاح اتمی پرداخت. از آثار این دوره‌ی او می‌توان «آوای اقیانوس را گوش کن»<sup>۲</sup> (۱۹۵۱) و «بچه‌های بمب اتمی»<sup>۳</sup> (۱۹۵۲) را نام برد. هدف این آثار غیر انتفاعی نشان دادن سودمندی اسپرانتو به اعضای جنبش‌های اجتماعی آن روز ژاپن بود.

اما با وجود فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی شعر او نه تنها هیچ‌گاه به غبار شعار آلوده نشد بلکه او با شعر زلالش، خود را شاعری ناب نمایاند.

می یاموتو شاعری هایکوسرا بود و با تنی چند از شاعران هایکوسرای اسپرانتیست ژاپن از جمله «تاناکا سارامی»<sup>۴</sup>، «تمپو یاماداشی» و «ماسائویوئه یامامه»<sup>۵</sup> انجمن هایکو را پی افکند که علاوه بر نشر دفترهای هایکو به زبان اسپرانتو، گزینه هایکو از قرن پانزدهم تا امروز را با نام «گلچین هایکو»<sup>۶</sup> در سال ۱۹۸۱ منتشر کرد.

از دفترهای شعر او می‌توان از این آثار نام برد:  
من تنها دلتنگی را می سرایم<sup>۸</sup> از دفترهایم<sup>۹</sup>، آیا زندگی کابوس است<sup>۱۰</sup>، دوباره بهار<sup>۱۱</sup> آخرین و مهم‌ترین کار او ترجمه و تدوین گلچین ادبیات ژاپن پس از جنگ<sup>۱۲</sup> به اسپرانتو است.

می یاموتو عضو انجمن نویسندگان اسپرانتیست (EVA) بود و در سال ۱۹۸۴ به عضویت افتخاری سازمان جهانی اسپرانتو (UEA) پذیرفته شد و دو سال بعد در سال ۱۹۸۶ عضو فرهنگستان زبان اسپرانتو گشت.



آنچه در پی می‌آید برگردان چند هائیکو از اوست:

در این زمستان،  
بلوط پیر؟!

در نور خود رو  
هائسور می‌زند، پرچین‌های جاده را  
باران در ارتفاعات

برگ‌های سپیدار  
پراکنده‌اند در توفان  
از شاخه‌های خود.

بر صخره  
دریا را رجز می‌خواند  
رزمناو شکسته .....

چکاوکی پرید  
و خواند  
در بلندی.....

هلال ماه امردادی،  
فراز شهری صنعتی.  
بوی زنگ.

به شور آورد مرا  
سمفونی پنجم  
در سرمای اتاق

نرمای آفتاب،  
در حیاط زمستانی، زندانی.  
آه، پرنده‌ای خواند.

باریک شدن چشم‌ها  
آیا نشانه‌ای است  
سال خوردگی مرا؟

از پی باران  
ساقه گل‌ها شادند  
و شبنم رخشان

شامگاه خزان است.  
من می‌نویشم، او سخن می‌گوید.  
کج خلقی را می‌آغازد.

مه پاییزی،  
آیا پژمرده است شعر  
در من پیر؟

گل سرخی را می‌بینم  
زیر باران، تنها، پریده رنگ.  
پیری زشت است.

مذ بهاری را  
بر ساحل می‌بینم  
با سرودهای باشو(\*)

بید بن گذر  
زرد است حتی به تابستان؛  
آیا شهر پژمرده است؟

بر ریگ‌های زمستانی،  
امعاء گندیده‌ی ماهیان،  
انبوه لولنده‌ی مگسان.

در رویایی زمستانی؛  
با او در بستر ماندم.  
او چه کس بود؟

آیا هنوز شادابی

(\*) باشو (۱۶۴۴/۱۶۹۴) را پدر هائیکو می‌دانند و او بود که هائیکو را از لغت بازی  
بیهوده ولی زیبا رها کند.

1. Masao Miyamoto 2. Aŭskultu la vokojn de la oceano ! 3. In ĉanoj de atombombo 4. Tanaka Sadami  
5. Tempo Yamada 6. Masao Ueyamada

۶. نگاه کنید به یامادا، تمپو. هیچ نخلی حکایت نمی‌کند. هومن عباسپور. آینه  
اندیشه (دوره جدید) ش ۱، تیر ۷۱ ص ۳۷-۳۵

7. La Hajka antologio

نگاه کنید به: یونه یاما، ماسائو. سوی ماه میموم. علیرضا دولت‌شاهی. گلک‌ش  
۱۳۷، اسفند ۸۱-فروردین ۸۲ ص ۷۷

8. Murnuras mi nur mome 9. El mia kajeroj  
10. Ĉu viv-koŝmaro? Aŭskultu la vokojn de la oceano !  
11. Printemp' denove! In ĉanoj de atombombo  
12. Postmilita Japania Antologio

برای اطلاعات بیشتر درباره‌ی شاعر نگاه کنید به:

<http://www.geocities.com/origlit/roman/miyamoto.html>.

[http://eo.wikipedia.org/wiki/MIYAMOTO\\_Masao](http://eo.wikipedia.org/wiki/MIYAMOTO_Masao)



چه هستیم و چه هدفی داریم؟ (۰)

# تنوع زبانی

مارک فتر - جامعه‌شناس زبان (کانادا)

برگردان: محمدرضا ترابی

دولت‌های ملی تمایل دارند تنوع فراوان زبان‌ها را در جهان به عنوان سدی در برابر ارتباطات و توسعه تلقی نمایند. در حالی که در جامعه اسپرانتو، تنوع زبانی منبعی دائمی و با ارزش است، در نتیجه هر زبانی همانند هر گونه‌ی حیاتی دیگر ذاتاً ارزشمند بوده و شایسته‌ی حفاظت و حمایت است. **ما اعلام می‌کنیم که سیاست ارتباط و توسعه چنانچه بر اساس احترام و حمایت از همه‌ی زبان‌ها نباشد، اکثریت زبان‌های جهان را محکوم به نابودی می‌نماید. ما جنبشی برای تنوع زبانی هستیم.**

۱۲

45

به مانند اصل اخلاقی دولت نوین حمل می‌کردند. حتی آن دولت‌هایی که همانند کانادا، سوئیس و بلژیک تاریخ به آن‌ها دو زبان بزرگ را تحمیل کرد، در سراسر قرن بیستم جدایی دولت فدراتیو برای ذرات یک زبانی به حداکثر رشد رسید.

بیانیه به دو موتور اصلی این جریان تک زبانه کردن اشاره می‌کند. اولین برنامه هنجارسازی و ارتباطی زبان ملی که در سال‌های آخرین قرن ۱۵ انتشار یافت، به نام زبان اسپانیایی ثبت می‌شود. به نظر ایوان ایلچ، این جهش ناگهانی در تکنولوژی زبان واکنشی بود نسبت به گسترش هنر چاپ، که شکستن انحصار کلیسا و نظام پادشاهی را بر روی واژه‌های مکتوب تهدید می‌کرد. چون همه جا و همیشه نخبه‌گان می‌خواستند قدرت خود را اعمال کنند، به زودی در سراسر اروپا هنجارسازی زبان بر مبنای روش سخن‌گویی طبقات فرهنگ‌مند اجتماعی گسترش یافت. به نظر بنه‌دیک آندرسون - کسی که به زودی مقلدانی را در حوزه‌های خانگی اروپایی پیدا کرد، آن گسترش را قطعاً ظهور ملی‌گرایی مدرن قرن‌های ۱۸ و ۱۹ - ظهور مهاجرنشین‌ها - مهر و موم کرد.

شاید قابل انتقاد باشد که بیانیه به ایدئولوژی جهت

اخیراً آگاهی از تهدید درباره‌ی از بین رفتن قسمت بزرگی - ۹۰ تا ۹۵٪ - از شش تا هفت هزار زبان در جهان، در حال رشد است. در باره‌ی این مشکلات هر سال کنفرانس‌ها، بیانیه‌ها، مقاله‌های علمی / روزنامه‌ای و کتاب‌های بیشتری چاپ می‌شوند. نقطه‌های آغاز با این وجود خیلی گوناگون هستند، گاه درباره‌ی علت‌های زبان از بین رفته، گاه درباره‌ی نشانه‌ها و پیامدهای آن و گاه درباره‌ی نکته‌های بسیار مورد اشاره برای حفظ زبان بحث می‌شود.

درباره‌ی دلایل، بیانیه‌ی اسپرانتو به سیستم ملی‌ای که اکنون در جهان سیاست حاکم است با صراحت اشاره می‌کند. با توجه به حقوق بین‌الملل، تقریباً دولت‌ها به طور کامل در داخل مرزهای خود درباره‌ی همه چیز حق تصمیم‌گیری کامل دارند. پرسش‌های ویژه‌ای درباره‌ی فرهنگ و هویت زبانی وجود دارند از جمله درباره‌ی مسایل «داخل کشور». و همان‌طور که بسیاری از پژوهشگران درباره‌ی حقوق زبان و چندزبانگی (مثلاً یوشا فیشر، تئو اسکوتاب - تونگس و روبرت فیلپسون) نشان داده‌اند، موج‌های مدرنیسم که از اروپای غربی در طول قرن‌های ۱۹، ۱۸، ۱۷ و بیستم می‌غلطیدند با خود زبانی را



تصور کلی ما را درباره‌ی پدیده‌ی «زبان»، و دقیقاً آن گونه فاکتورهای ذاتی نظم اجتماعی را حمایت می‌کنند، هر گونه

**دیگر زبانان اغلب نه فقط به عنوان اشخاص غیر قابل درک، بلکه به عنوان خائنین بالقوه‌ی حکومتی نیز تلقی می‌شوند.**

نظم اجتماعی را. اگر همه‌ی جهان یا بخش بزرگ آن به «جامعه‌ی اسپرانتو» پیوندند دو یا سه موتور اشاره شده‌ی یک‌زبانی به‌سادگی از کار خواهند افتاد، چون انسان‌های دیگر به آن‌ها اعتقادی نخواهند داشت. شاید باورهای جدید به یکسان موهوم می‌بودند اما آن‌ها صد البته واقعیت چند زبانی جهانی را که اسپرانتو با آن تطبیق دارد منعکس می‌کنند. توهّمات یک‌زبانی، ریشه در دوران دولت‌ساز دارد، و از سیستم زبانی و زبان‌شناسی پیوند شده به‌وسیله‌ی زبان‌های ملی به‌هنگار حمایت می‌کند. اسپرانتو با تناقض از سیستم‌ها و زبان‌شناسی که ارتباطات بین‌افراد در آن مرکز است حمایت می‌کند: «نه فرانسوی‌ها، نه انگلیسی‌ها، نه روس‌ها با لهستانی‌ها، بلکه انسان‌ها با انسان‌ها» زمنهوف این‌طور هدف‌مندانه آن را در بولونیو شکل داد.

بیانیه اعلام می‌دارد که در آن گونه سیستم زبانی (به کارگیری زبان بین‌المللی بی‌طرف) همه‌ی زبان‌ها حتماً ارزش و منزلت خواهند داشت و «شایسته‌ی حمایت و به‌کارگیری هستند». خب، این شاید یکی از اسطوره‌های جدیدی باشد که آن‌ها را اسپرانتو برای جای‌گزین کردن ملت‌ها می‌زاید. زبان‌ها گرایش به تغییر دارند و همیشه در حال مجادله با یکدیگر هستند، در بین خود، به‌هم پیچیده با هیجانات و ایدئولوژی‌ها، و هم زمان ابزارهای عملی داد و ستد و سمبل‌های هویت هستند.

پیش‌بینی در مورد سرنوشت و آینده‌ی زبان‌ها امکان ندارد، اگر مثلاً اسپرانتو در همه‌ی جهان فراگیر می‌شد: آیا عادات‌های زبانی با تن دادن به نوشته‌ها بیشتر از بین می‌رفتند؟ بیانیه با این وجود در جوهره‌ی خود کاملاً بر حق است. قسمت بزرگی از غنی‌مندی اسپرانتو از زبان‌های ملی سخن‌گویان اسپرانتو سرچشمه می‌گیرد. سخن‌گویان اسپرانتو مانند آلد و داش‌گوبت (دو اسپرانتودان برجسته، اولی اسکاتلندی تبار و دومی هندی) به یکسان به شیوایی استدلال می‌کنند، اما از هیچ کدام رنگ‌های محلی و بومی فرهنگ «بین‌المللی» زدوده نمی‌شود. دیدار

یک زبانی اشاره نمی‌کند، مثلاً با اضافه نمودن واژه‌ی «یگانگی در ارتباطات» کاملاً واضح است که دیگرزبانان اغلب نه فقط به عنوان اشخاص غیر قابل درک ملاحظه می‌شوند بلکه هم‌چنین به عنوان خائنین بالقوه‌ی حکومتی نیز تلقی می‌شوند.

دومین موتور، توسعه، قلمروی جدیدتری است. بنا به نظر ولفگانگ ساچ و همکاران او، این ایده که همه‌ی نظام‌های اقتصادی باید در یک جهت «رو به تکامل باشند»، برای نخستین بار در پایان جنگ جهانی دوم مطرح شد. با وجود این، تحت این پوشش یکی از اصول اساسی استعمارگری پنهان شده است: این اندیشه که تاریخ جهانی به‌طور طبیعی در سیستم‌های اقتصادی و سیاسی کشورهای صنعتی به اوج خود رسید، و بنابراین

**اندیشه‌ی میهمان بودن در هسته‌ی هر نگاه زیست‌محیطی به جهان قرار دارد.**

کشورها و جوامع دیگر فقط بین عقب‌ماندگی همیشگی و یا هم‌سان‌سازی وفادارانه با الگوهای کشورهای صنعتی ناچارند یکی را انتخاب کنند. این ایده اکنون در اندازه‌ای باورنکردنی بر جهان حکومت می‌کند: به یک معنی همه‌ی کشورها حتی آمریکا مستعمره‌های آن محسوب می‌شوند، این سیستمی است که همیشه بیشتر و بیشتر شرکت‌های بزرگ و هم‌چنین زبان‌های بسیار بزرگ است. بسی جای تردید است که آیا این گونه سیستم توانایی ادامه دادن دارد، اما در این لحظه، در پایان قرن بیستم تأثیر آن همه‌گیر است. شرکت‌های کوچک را شرکت‌های بزرگتر می‌بلعند، اقتصادهای کوچک برده‌ی صاحب منصبان بسیار بزرگ می‌شوند و زبان‌های کوچک بومی (بومیان) تسلیم گویش‌های منطقه‌ای یا ملی می‌شوند.

یگانگی اسپرانتو- و به نظر من، دلیل اصلی محدودیت گسترش آن- در این است که اسپرانتو سیستم جای‌گزینی را در زمینه‌ی زبان معرفی می‌کند. بسیاری برای مقبولیت اسپرانتو مدام دلیل می‌آورند، گویی اسپرانتو گونه‌ای روغن برای چرخ‌های ماشین مدرن ارتباطات است: «سیستم متریک زبان‌ها». اما مترها و گرم‌ها در جهان فیزیک هیچ چیزی را عوض نکردند، آن‌ها فقط شمارش را ساده‌تر کردند. در حالی که اسپرانتو، قادر است وضع برخورد را عوض کند، قدرت ارتباطی را، حتی



برای امتداد دادن به توجهات مطرح شده در بیانیه چه باید کرد؟

**اول:** فرهنگ مند نمودن بیش از پیش خودمان (اسپراتودان‌ها) درباره‌ی زبان‌های پیرامون خود، ویژگی‌ها، مشکلات و تجربه‌های فراوان بومیان و زبان‌های مهاجران در کشور خود.

**دوم:** بین آن زبان‌ها و اسپرانتو نقطه‌های تماس را جستجو کنیم، یک نوع ترجمه، بروشور یا مقاله‌ای را، شاید سمیناری یا حتی دوره‌ی آموزشی زبان.

**سوم:** نوشتن به زبان بومی خود درباره‌ی ویژگی‌های زیست‌محیطی اسپرانتو - البته نه به صورت ناپخته‌ی «یا اسپرانتو یا هیچ!» بلکه با هم‌فکری، با نشان دادن تشابهات و با دعوت به گفتگوی بیشتر و هم‌کاری.

**چهار:** جستجوی امکانات دائمی بین سازمان‌های اسپرانتویی و انجمن‌های دفاع از اقلیت‌های زبانی مورد تهدید.

**پنج:** حمایت از فعالیت‌های کمیته‌ی بین‌المللی آزادی‌های قومی یا دیگر سازمان‌های فعال در زمینه‌ی اقلیت‌ها و حقوق زبانی.

**شش:** ... اما من نمی‌خواهم لذت اندیشیدن و کشف‌های ویژه را از شما بگیرم!

رنگارنگ هر فرهنگ محلی با دیگری - مهمان حقیقی یا قابل تصور تحت نظر کسی که خانه‌ی خود را مرتبط می‌کند. آن گونه مهمان (و ادب مهمانی) در مغز سیستم زبان اسپرانتو قرار دارد. زبان‌های محلی، برعکس نه میهمانان خوبی هستند و نه میزبانان خوبی: در خانه، آن‌ها گرایش به نظم موزه‌ای دارند و خارج از خانه قیم‌های بیش از اندازه مواظب هستند و مشت بر روی میز می‌کوبند که همه چیز باید «مانند آنچه نزد ما هست» باشد.

میهمان بودن در هسته‌ی هر نگاه زیست‌محیطی به جهان قرار دارد. به این دلیل بند موجود در بیانیه، در مورد مقایسه‌ی بین زبان‌ها و گونه‌های مختلف حیات، ما را متعجب نمی‌کند، چون اسپرانتو سیستمی را که اخیراً توسط جنبش بین‌المللی زیست‌محیطی توسعه داده شده را مجسم می‌کند: ایده‌ی این که ما همه بر روی زمین میهمان هستیم، اخلاقاً ما را مجبور به تحویل بهتر آن به جانشینانمان می‌کند. من قویاً مشکوکم که تنها جایگزین انبوه زبان‌کشی (از بین بردن کمابیش تعدی زبان‌های جهان) گسترش نگاه زیست‌محیطی موازی با نگاه زیست‌شناختی، در عرصه‌ی فرهنگ است، و این نشان می‌دهد وظیفه‌های که ما همراه با این زبان «ساده» بر دوش می‌گیریم چقدر چالش طلب است و از الویت روز افزونی بر خوردار است.





# سازمان جهانی پزشکی اسپرانتو

## Universala Medicina Esperanto-Asocio

کیهان صیادپور



گردن آویز است.  
تأسیس درمانگاه UMEA-Shinoda در شهر کراکو لهستان بسال ۱۹۹۰. در این درمانگاه روش های پزشکی شرقی مثل طب سوزنی و انواع ماساژ عرضه می گردد.

**نمایندگان کشوری (Landaj Delegitoj):** UMEA  
در حال حاضر در ۲۵ کشور جهان دارای نماینده است که به عنوان پلی بین اعضای سازمان در آن کشورها با UMEA به فعالیت مشغول هستند.

بخش دندانپزشکی (Stomatologia Sekcio) وابسته به UMEA نیز وجود دارد. این بخش از ده سال پیش فعال شده است و در ۲۵ کشور جهان عضو دارد. ریاست این بخش بر عهده دکتر **Roberto Resende** از برزیل است. نشریه این بخش به نام **Stomatologia Forumo** سه بار در سال و به صورت اینترنتی منتشر می شود. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد این بخش به سایت

<http://ttt.esperanto.org/umea/odonto> مراجعه نمایید

**اعضای سازمان:** هر پزشک، دندان پزشک، داروساز، پرستار و شاغل سایر حرفه های وابسته پزشکی می تواند با پرداخت حق عضویت، عضو UMEA شود. این مبلغ را می توان به حساب شماره umea-x نزد سازمان جهانی اسپرانتو واریز نمود.

انتشار کتاب های علمی پزشکی از دیگر فعالیت های سازمان می باشد. مهم ترین پروژه در این زمینه فرهنگ اصطلاحات پزشکی انگلیسی به اسپرانتو است که توسط پروفیسور **Saburo Yamazoe** در حال تهیه است و قسمت اعظم آن آماده شده است.

هیأت رئیسه در حال حاضر شامل افراد زیر می باشد:

آقای دکتر **Imre Ferenczy** از مجارستان به عنوان ریاست سازمان. ایشان در ضمن عضو کمیته سازمان جهانی اسپرانتو و نیز عضو افتخاری این سازمان می باشند.

خانم دکتر **Eva Kopečna** از جمهوری چک به عنوان معاونت سازمان.

آقای دکتر **Włodzimierz Opoka** از لهستان به عنوان منشی اصلی. ایشان در ضمن مسئولیت اداره درمانگاه UMEA-Shinoda و سردبیری نشریه **MIR** را نیز بر عهده دارند. (پست الکترونیکی [mfopoka@cyf-kr.edu.pl](mailto:mfopoka@cyf-kr.edu.pl))

خانم دکتر **Arjan Kuhanen** از فنلاند به عنوان منشی. پروفیسور **Sakutarō Tadokoro** از ژاپن به عنوان حسابدار. آدرس های اینترنتی برای دستیابی به اطلاعات بیشتر:

<http://www.esperanto.org/umea/>  
<http://www.tejo.org/uea/>  
**Universala Medicina Esperanto-Asocio**  
برای دریافت اطلاعات بیشتر در باره این انجمن با دکتر کیهان صیادپور، نماینده کشوری UMEA در ایران تماس بگیرید:  
پست الکترونیکی: [keyhan@esperanto.org](mailto:keyhan@esperanto.org)

پزشکان از ابتدای تولد زبان اسپرانتو نقش زیادی در ایجاد و تکامل آن در زمینه های مختلف داشته اند. دکتر **زامنهوف**، مبدع اسپرانتو، چشم پزشک بود. دکتر **کالوسچای (Kaloscaj)** یکی از ادبا و نویسندگان اسپرانتیست و بنیان گذار ادبیات نوین اسپرانتو، متخصص بیماری های عفونی بود. اما مهم ترین حرکت در زمینه استفاده از زبان اسپرانتو در علم پزشکی در سال ۱۹۰۸

یعنی ۲۱ سال پس از ابداع زبان با شروع به کار سازمان جهانی پزشکان اسپرانتودان **Tutmonda Esperantista Kuracista Asocio (TEKA)** در شهر درسدن آلمان به وقوع پیوست. این انجمن بعداً با نام فعلی **Universala Medicina Esperanto-Asocio** تغییر نام داد و هم اکنون جزو انجمن های تخصصی وابسته به سازمان جهانی اسپرانتو و از فعال ترین آن ها به شمار می رود. مهم ترین فعالیت های این سازمان به شرح زیر است:

انتشار مجله بین المللی پزشکی به نام **Medicina Internacia Revuo (MIR)** که حاوی مقالات و نتیجه تحقیقات پزشکان اسپرانتودان در زمینه علوم پزشکی به زبان اسپرانتو و نیز اخبار فعالیت های بین المللی در زمینه پزشکی به این زبان می باشد. عمده مقالات این نشریه اصلی و غیر ترجمه ای هستند. انتشار آن از سال ۱۹۵۱ شروع شده است و هر سال دو شماره منتشر می شود.

از سال ۱۹۷۷ به بعد هر دو سال یک بار کنفرانس بین المللی پزشکی به زبان اسپرانتو **Internacia Medicina Esperanto-Konferenco** (به اختصار **IMEK**) در یکی از کشورهای جهان برگزار می شود. تاکنون ۱۴ دوره از این کنفرانس برگزار شده است که ۳ دوره در لهستان، ۲ دوره در مجارستان و یک دوره در هریک از کشورهای چکسلواکی سابق، جمهوری چک، بلغارستان، آلمان، بلژیک، لیتوانی، اوکراین، کرواسی و رومانی (چهاردهمین دوره، سال ۲۰۰۳) بوده است. در این کنفرانس ها پزشکان اسپرانتودان در زمینه علوم پزشکی به زبان اسپرانتو به بحث و تبادل نظر می پردازند. هم چنین هر ساله در مدت برگزاری کنگره جهانی اسپرانتو، نشست با حضور پزشکان اسپرانتودان تحت نظر UMEA برگزار می شود.

اهدای جایزه **UMEA-Shinoda** هر ساله به فردی که مهم ترین فعالیت را در زمینه ترویج اسپرانتو در مجامع پزشکی انجام داده باشد. بنیان گذار این جایزه دکتر **Shinoda** ژاپنی بوده است و مبلغ جایزه از درآمدهای بیمارستان خصوصی این پزشک فقید پرداخت می شود. این جایزه طی نشست پزشکان اسپرانتودان در کنگره جهانی اسپرانتو به برنده آن اهدا می شود و شامل مبلغ هدی و



## کاوشی در

## تاریخ اسپرانتوی ایران (۶)

علیرضا دولتشاهی

۱۶

41

تربیت عمومی در حضور خبرنگاران بود. شیدانی از نخستین آموزگاران زبان جهانی اسپرانتو در ایران است. وی در منزلی در خیابان قوام‌الدوله کوچه قوام دفتر شب‌های شنبه و جمعه به تدریس اسپرانتو می‌پرداخت علاوه بر این دیگر مدرسان گروه وی نیز از وی اسپرانتو را آموخته بودند. دیگر اسپرانتودانان نامدار آن دوره‌ی ایران همگی اگر نه، درصد بالایی از آنان شاگردان شیدانی محسوب می‌شوند. تلاش شیدانی بر این بود تا اسپرانتودانان در عرضه‌ی زندگی اجتماعی و فعالیت‌های اجتماعی روزگار حضور داشته باشند. این حضور همواره با نام اسپرانتو گره خورده بود. همچنان که دیدیم اسپرانتودانان آن روزگار برای خود صفاتی از قبیل اسپرانتیست یا محصل اسپرانتو به کار می‌بردند. اما در سال ۱۳۳۵ هجری قمری که حریق بزرگ در شهر آمل به وقوع پیوست شیدانی به همراه عبدالحسین خان منصور رحمانی، موجول خانم، معصومه خانم، ملوک خانم، و نصرت خانم منصور رحمانی به کمک حریق زدگان شتافتند. و از کمک‌های مالی خود آنان را بهره‌مند ساختند (عصر جدید ش ۹۸ ص ۵ مورخ ۲۵ رجب ۱۳۳۵ برابر ۷ مه ۱۹۱۷) شیدانی پس از اقامت سید احمد کسروی در تهران به افتخار وی جشنی

در بخش‌های پیشین این نوشته، با نمایی کلی از پیدایی و برپایی جنبش زبان جهانی اسپرانتو در ایران آشنا شدیم. مرحله‌ای که با هم از آن سخن گفتیم، سر آغاز یا مرحله نخست جنبش زبان جهانی اسپرانتو در ایران بود. دوره‌ای که تا حدود سال ۱۳۰۴ خورشیدی را می‌پوشاند. در آن بخش‌های پیشین تلاش، آرایه بر نگاهی به روند بالنده‌ی جنبش زبان جهانی اسپرانتو در مقایسه با روند حرکت جامعه به سوی دانایی و آگاهی بود. روندی که گروهی آن را بر آمده از انقلاب مشروطیت می‌دانند و گروهی دیگر آن را علت پیدایش مشروطیت، هر چه هست، انسان ایرانی در آن سال‌های پر شتاب، در پی یافتن معنای متن خویش بوده است.

در نخستین فصول تاریخ یا به تعبیری تاریخچه‌ی جنبش زبان جهانی اسپرانتو در ایران، بی‌هیچ شک، پر آوازه‌ترین نام از آن بهمن شیدانی است. آشنایی نا آشنا! گرافه نیست اگر وی را پدر جنبش زبان جهانی اسپرانتو در ایران بنامیم.

اما درباره‌ی وی و از وی چه می‌دانیم؟ تاکنون تاریخ و پیشینه این جنبش شکلی شفاهی داشته است. درباره‌ی شیدانی حرف‌هایی هست و حرف‌هایی زده می‌شود اما هیچ کدام مکتوب نیست. آنچه درباره‌ی او مکتوب گشته است بیشتر از چند پاراگراف کوچک نیست. او در عین نامداری گمنام است. او کجا و در چه تاریخی زاده شده است؟ نگارنده هنوز در این باره سندی نیافته است. اصولاً از زندگی شیدانی پیش از گرایش وی به جنبش زبان جهانی هیچ نمی‌دانیم. هر چند که از دوره‌ی اسپرانتو وی نیز اندک می‌دانیم. وی از کارکنان روزنامه رعد بود که نشریه‌ای مستقل به حساب می‌آمد که به هیچ حزبی وابسته نبود. مدیریت رعد بر عهده‌ی سید ضیاءالدین طباطبایی بود که پس از بازگشایی دوره سوم مجلس شورای ملی بنیاد گرفت. شیدانی ریس انجمن اسپرانتوی ایران و مولف دو کتاب آموزشی اسپرانتو به فارسی است. وی در نخستین جشن زبان جهانی اسپرانتو در روز جمعه سی ذیقعد سال ۱۳۳۴ هجری قمری در تهران سخنرانی کرد و به معرفی اسپرانتو پرداخت.

این سخنرانی بی‌شک نخستین معرفی اسپرانتو از یک

**پس از پایان دوره‌ی نخست تاریخچه اسپرانتو در ایران، از شیدانی کمتر نامی در میان است.**

**آنچه درباره‌ی او مکتوب گشته است بیشتر از چند پاراگراف کوچک نیست. او در عین نامداری گمنام است.**

بر پا کرد. در آن جشن براساس گزارش خود کسروی مستر مور، خبرنگار انگلیسی روزنامه‌ی تایمز، نیز حضور داشت. شیدانی همسر موجول خانم منصور رحمانی از آموزگاران زبان جهانی اسپرانتو بود و دارای دو فرزند به نام‌های فرحبخش و ماری شیدانی است. منزل وی، بر اسلوس آگهی مندرج در روزنامه‌ی ناهید (ش ۴۰-۳۶ ص ۸ شنبه ۱۶ جمادی الثانی





تصویر بهمن شیدانی که در کتاب آموزش اسپرانتو در ۲۰ درس تألیف خودش در سال ۱۳۰۶ خورشیدی در تهران به چاپ رسیده است

۱۷

40

اسپرانتو تلاش نماید. سرانجام پس از گذشت یک ساعت مأمور دیگری می آید و شیدانی با انگشت بر شیشه شماره کوبه خود را می نویسد که عدد ۲۴ است مأمور می خندد و شیدانی درک می کند که قطار رادرس تشخیص داده و قطار به سوی جلفا در حرکت است. مأمور شیدانی را به کوبه اش هدایت می کند. در سفر خود، شیدانی در باکو نیز توقف دارد و در آن جا به سختی دو کتاب آموزش اسپرانتو تهیه می کند. ولی متأسفانه توضیح نمی دهد که آن دو کتاب به چه زبانی است و از کدام مولفان. سپس وی به خود آموزی می پردازد. در سال ۱۹۱۳ وی نخستین جزوه آموزشی اسپرانتو به فارسی را در هزار نسخه و سال بعد در سه هزار نسخه منتشر می کند و به رایگان در سراسر ایران پخش می کند.

پس از پایان دوره ی نخست تاریخچه اسپرانتو در ایران، از شیدانی کمتر نامی در میان است. می دانیم که وی خود آموز دیگری در سال ۱۳۰۸ خورشیدی در تهران منتشر کرد. در مطبوعات عصر رضاخان نیز پراکنده مطالبی درباره اسپرانتو درج می شد. اما آنچه مربوط به شیدانی است. آگهی انتشار "کتاب لسان عمومی اسپرانتو" تألیف وی است. از آگهی ها چنین برمی آید که وی به اداره کردن کتاب فروشی فرهنگ مشغول بوده است.

به راستی سرنوشت برای وی چه رقم زده است؟ در کجا خفته است؟

\* \* \*

۱۳۴۲ = ۶ دلو ۱۳۰۲) در خیابان شمیران نمره ۴۴ بوده است. خانه ای که بی شک امروز پس از هشتاد سال چیزی از آن نمانده حتی در خاطره ها نیز.

بیشتر این پرسش را طرح کردیم که نخستین گروندگان به زبان جهانی اسپرانتو در ایران چگونه اسپرانتو را آموخته اند؟ و از کدام زبان؟ دیدیم که اگر آنان به طور مستقیم از بهمن

**اصولاً از زندگی شیدانی (اولین آموزگار اسپرانتو در ایران) پیش از گرایش وی به جنبش زبان جهانی هیچ نمی دانیم.**

شیدانی اسپرانتو را آموختند. اما حال جالب خواهد بود که بدانیم خود شیدانی چگونه و از چه طریق با زبان جهانی اسپرانتو آشنا گشت و آن را آموخت.

شیدانی در ویرایش دوم "لسان عمومی اسپرانتو" به شرح رویگرد خود به اسپرانتو می پردازد و در متنی به زبان اسپرانتو داستان را باز می گوید. در زمستان سال ۱۹۱۱ میلادی در اولین سفر خارجی خود، شیدانی از تقلیس به سوی جلفا در حرکت بود. در آن هنگام وی تنها - و به جز فارسی - زبان های ترکی و فرانسوی را نیز می دانست. در ایستگاهی برای کاری از قطار پیاده شد. شیدانی پس از مدتی متوجه می شود که قطاری شروع به حرکت کرده است. او در نمی یابد که قطار از آن وی بوده یا نه ولی در پی قطار شروع به دویدن می کند و سرانجام موفق می شود به واگون آخر وارد شود. ولی تلاش وی برای وارد شدن به کوبه بی نتیجه می ماند. در این لحظه می اندیشد که آیا به راستی این همان قطار پیشین است یا نه؟ آیا وی به جای رفتن به جلفا دیگر بار به سوی تقلیس نمی رود؟ از این فکر به وحشت می افتد زیرا تمام بار و حتی بلیط های وی در واگون قطار دیگر مانده است! او به در بسته می کوبد و سربازی در را می گشاید و با زبان روسی از وی پرسش می کند. شیدانی که روسی نمی داند به ترکی پاسخ می دهد. سرباز چیزی درک

**شیدانی پس از اقامت سید احمد کسروی در تهران به افتخار وی جشنی بر پا کرد. در آن جشن براساس گزارش خود کسروی مستر مور، خبرنگار انگلیسی روزنامه ی تایمز، نیز حضور داشت.**

نمی کند و درب را دیگر بار بر وی می بندد. پس از مدتی بازرس دیگر می آید و شیدانی به وسیله زبان های فرانسوی و ترکی نیز نمی تواند او را متوجه وضع خود سازد. این بازرس نیز وی را رها کرده می رود. شیدانی در لحظات سختی که می گذراند مقاله ی یوسف اعتصامی درباره ی اسپرانتو را به یاری می آورد. وی تصمیم می گیرد که اگر دیگر بار به ایران باز گردد در راه آموزش



# دایره‌ای از رزق

تنظیم: حمیدرضا کبیری

## انجمن برونو گرونینگ

شفا از طریق روحی تحت آموزش‌های برونو گرونینگ به اسپرانتو  
<http://www.bruno-groening.org/esperanto/>

و فارسی

<http://www.bruno-groening.org/persian/>

## باز هم موسیقی

این سایت به ۳ زبان اسپرانتو، انگلیسی و فرانسه فعالیت می‌کند.

<http://www.vinilkosmo.com/>

## رادیو اینترنتی

این سایت لیستی از رادیوهای اینترنتی را در خود جمع کرده است. برای گوش کردن به این رادیوها باید برنامه RealPlayer یا MediaPlayer را قبلاً نصب کرده باشید.

لیست رادیوها

<http://www.wrn.org/listeners/stations/index.php?CurrentLetter=I/>

## رادیو اسپرانتو

<http://www.wrn.org/listeners/stations/station.php?StationID=16>

## خبر

خبر جدید این که آخرین نسخه Netscape از اسپرانتو پشتیبانی می‌کند.

## Unicode چیست؟

Unicode به زبان ساده، استاندارد برای نمایش حروف زبان‌های غیر لاتین (و البته لاتین) است در روش قدیمی (Ascii) برای نمایش کاراکترها از ۸ بیت استفاده می‌شد که باعث محدودیت در تعداد کاراکترها به میزان ۲۵۶ کاراکتر می‌شد. ولی در Unicode برای نمایش کاراکترها از ۱۶ بیت استفاده شده است که این کار محدودیت را به عدد ۶۵۵۳۶ کاراکتر می‌رساند.

برای اطلاعات بیشتر در مورد Unicode به آدرس زیر مراجعه کنید  
<http://www.unicode.org/standard/translations/esperanto.html>

## mIRC

چند وقت پیش نرم‌افزار mIRC رو به صورت اتفاقی نصب کردم. در چت mIRC اسپرانتیست‌های زیادی حضور دارند، برای دریافت این نرم‌افزار و یادگیری آن به آدرس زیر مراجعه کنید.

<http://www.mirc.co.uk/translations/esperanto.html>

<http://www.mirc.co.uk/translations/persian.html>



## فیلم دیدن

برای دیدن فیلم می‌توانید سری به آدرس زیر بزنید ولی انتظار کیفیت عالی نداشته باشید!

حتماً باید یک برنامه اتصالی مانند RealPlayer را از قبل نصب کرده باشید.

<http://axel584.free.fr/esperanto/jeunes/>

## تنیس

علاقه‌مندان به تنیس می‌توانند سری به آدرس زیر بزنند و لذت ببرند!

<http://abonasoft.netfirms.com/tennisEo.html>

## ترجمه

برای ترجمه از English و Dutch و French و Spanish و German و Italian و Portuguese و Norwegian به Esperanto و برعکس از سایت

<http://dictionaries.travlang.com>

<http://dictionaries.travlang.com/esperanto>

کمک بگیرید.

## GÖTEBORG

تعدادی عکس از هشتاد و هشتمین کنگره‌ی جهانی اسپرانتو که در شهر GÖTEBORG سوئد برگزار شد در این نشانی قابل مشاهده و برداشتن است:

<http://ukfotoj.free.fr/ukgokongresej.htm>

۱۸

39



جلد ۱: ۵۵۰۰۰ ریال



جلد ۲: ۳۹۵۰۰ ریال

## فرهنگ جامع اسپرانتو - فارسی

کد نظیر در مقایسه با واژه‌نامه‌های همسان

بی نظیر در میان واژه‌نامه‌های اسپرانتویی

تألیف استاد عارف آذری

(عضو افتخاری انجمن جهانی اسپرانتو)

مرکز بخش: مؤسسه سبزاندیشان

تلفن: ۷۴۳۷۱۳۸ فکس: ۷۴۶۳۸۱۲

تهران، صندوق پستی: ۱۸۴ - ۱۷۷۶۵



# ایران؟ شوخی می‌کنی!

مارتین مارکاریان

ترجمه: سیمین عمرانی

بله، با این عبارت و یا عباراتی شبیه به این، آدم‌هایی که از طرح سفر من خبردار شدند: ایران؟ شوخی می‌کنی! واکنش نشان دادند. بازدید از کشوری که بسیاری از هم‌وطنانم در آلمان، آن را فقط از طریق اخبار می‌شناسند (به قول معروف، خبرهای خوب فقط اخبار بد هستند). گمان می‌کنم که بسیاری از آنان حتی جای ایران را روی نقشه جغرافیایی هم نمی‌دانند. فکر این سفر از مدت‌ها قبل در ذهن من جایی را اشغال کرده بود و هر روز بیشتر و بیشتر می‌شد تا چهار سال قبل که آن را به انجام رسانیدم. و امروزه غالباً به آن دو هفته‌ای فکر می‌کنم که در این کشور گذراندم، کشوری که با تصویرش

به یادماندنی‌ترین تجربه‌ی این سفر برای من میهمان نوازی باورنکردنی ایرانی‌هاست. قبل از ایران حدوداً از پنجاه کشور دیگر دنیا بازدید کردم، ولی بدون هیچ اغراقی توانستم ملاحظه کنم که چنان خوشامدگویی را من هیچ‌گاه قبلاً احساس نکرده بودم.

کاملاً فرق دارد. دو هفته‌ای فراموش نشدنی!!

نمی‌خواهم از دیدنی‌های این سرزمین (که آن را خوانندگان ایرانی این مقاله خیلی بهتر از من می‌شناسند) تعریف کنم، ولی چند مورد از تجارب شخصی‌ام را با اشخاص، در مقایسه با آن چه که آلمانی‌ها درباره‌ی این قسمت از دنیا می‌دانند به خاطر می‌آورم.

خب، در ابتدا من - با شرمساری و احترام - باید بگویم که آگاهی عموم ایرانی‌ها درباره‌ی کشور من خیلی بیش‌تر از آگاهی آلمانی‌ها درباره‌ی ایران است. با سؤال از چند آلمانی که درباره‌ی ایران چیزهایی می‌دانستند چنین پاسخ‌هایی را دریافت کردم:

- ایران کشوری عربی است!
- ایران برای مسافران کشوری خطرناک است
- آدم‌ها آن‌جا مسلمانان بنیادگرایی هستند
- حکومت به تروریسم متکی است
- پایتخت آن تهران است
- ایران کشوری در حال توسعه است
- زنان در ایران تحت فشار هستند
- ۲۰ سال قبل در آن‌جا انقلاب شد
- آن‌آلان در آنجا جنگ نیست؟

فقط چند تا از دوستانم اطلاعات بهتری راجع به این کشور داشتند. با این وصف هیچ‌کس نمی‌دانست مثلاً حافظ چه کسی بوده، رئیس حکومت فعلی کیست، و یا وسعت این کشور چقدر است و ...

بیش‌ترین افرادی که در خیابان‌های ایران، موفق شدم با آن‌ها ارتباط برقرار کنم، درباره‌ی آلمان مرا اطلاعات باران کردند. و معمولاً با احترام فراوانی نسبت به آلمان صحبت می‌کردند. با قدری تعجب این امر را دریافتم که برخی از افراد هیتلر و سیاست او را تحسین نیز می‌کنند. حتی به نظر می‌رسید که بسیاری در این مورد متقاعد شده‌اند که یک پیوند و گره تاریخی اجدادی ویژه‌ای بین آلمانی‌ها و مردم ایران برقرار است! که از لحاظ تاریخی قطعاً اشتباه است.

من معتقدم که این جعل تاریخی به دلیل تصور کلی ناسیونالیستی درباره ریشه‌ی "آریایی" مردم آلمان است که تبلیغات در طول جنگ دوم جهانی آن را در ایران پررنگ‌تر کرد چون هیتلر می‌خواست در این قسمت از دنیا نفوذ و اعتبار داشته باشد (ایستگاه راه آهن تهران را در نظر آورید).

من خیلی خوشحال بودم که تقریباً همه‌ی ایرانی‌ها حداقل نام شاعر آلمانی گوته را شنیده‌اند و خیلی‌ها آثاری از او را خوانده‌اند (درست برخلاف آلمانی‌ها).





به یاد ماندنی‌ترین تجربه‌ی این سفر برای من میهمان نوازی باورنکردنی ایرانی‌هاست. قبل از ایران پنجاه کشور دیگر دنیا را بازدید کردم، ولی بدون هیچ اغراقی می‌توانم بگویم که چنان خوشامدگویی را هیچ‌گاه قبلاً احساس نکرده‌ام. این موضوع قطعاً در مورد میزبان اسپرانتیست من حمزه شفیع (پوزش می‌خواهم که نمی‌توانم از ذکر نام ایشان صرف نظر کنم) که در تهران نزد وی و خانواده‌اش میهمان بودم و خود را از اعضای خانواده‌ی ایشان احساس کردم، معتبر است. در طول سفرم از من - یک غریبه - به دفعات بسیار زیاد به منازل شخصی افراد دعوت به

عمل آمد که به خاطر فقدان وقت شانس نداشتم بپذیرم. شاید تصور شود که این میهمان نوازی به خاطر کم بودن توریست باشد ولی من بر این باورم که قسمت اعظم این میهمان نوازی یک امر مرسوم در ایران است.

من متوجه شدم که نقش دین و اعتبار دولت در ایران خیلی از آن چیزی که در خارج استنباط و احساس می‌شود، متفاوت است. هم چنین ارتباطات خانوادگی ایرانی‌ها بر من پرتو دیگری افکند. به خصوص احساس مشارکت در چهارچوب خانواده‌های بزرگ، اخلاق و رفتار آدم‌ها و عشق آنان نسبت به بچه‌ها بر من تأثیر گذاشت. اکنون خیلی بهتر از قبل احساس

خانه و خانواده دوستی دوستان ایرانیم را در آلمان، برای وطن‌شان که در شرایطی کاملاً ناهم‌گون و متفاوت قرار گرفته‌اند راه، درک می‌کنم.

در ضمن من اکنون پدر شده‌ام و این موضوع میل مسافرت‌های مرا محدود کرده است، ولی مطمئن هستم که دوباره از این کشور سرشار از زیبایی و فرهنگ با اقوام گوناگون بازدید خواهم کرد. من و خانواده‌ام به ایرانیان اسپرانتیست همیشه خوش آمد خواهیم گفت و من حتماً سعی می‌کنم که به نوعی میهمان نوازی‌ای را که در کشورشان تجربه کردم جبران کنم.

۲۰

37

## زبان اسپرانتو را با مکاتبه بیاموزید!

برای کسب اطلاعات بیشتر و دریافت بروشور رایگان درباره‌ی زبان اسپرانتو و دوره‌های آموزش مکاتبه‌ای آن با ما تماس بگیرید:

سبزاندیشان شماره ثبت (۹۰۸۵)

کانون پژوهشی و کاربرد زبان بین‌المللی اسپرانتو

تهران، صندوق پستی: ۱۸۴-۱۷۷۶۵ www.sabzandishan.com

## گل‌گشت‌ها و اردوهای

اسپرانتویی در تهران و

شهرستان‌ها

برای کسب اطلاعات بیشتر با ۸۸۰۸۱۰۰

تماس بگیرید!

## اطلاعیه

به آگاهی می‌رساند:

مؤسسه‌ی سبزاندیشان در نظر دارد شاخه‌ی هنری خود را فعال نماید. به همین منظور، همه‌ی اعضای علاقه‌مند به فعالیت در رشته‌های هنری به همکاری دعوت می‌شوند.

مسئول شاخه‌ی هنری آقای رامین پهلوانی بعد از ظهر روزهای سه‌شنبه هر هفته در دفتر مؤسسه پاسخگوی علاقه‌مندان می‌باشد.

تلفن: ۸۹۲۲۳۶۶ و ۷۴۳۷۱۳۸





# کمک‌های مردمی،

## اساس پیشرفت اسپرانتو

زامنهوف و ابداع انسان دوستانه‌ی او، اسپرانتو، دراز کردند و بخش بسیار بزرگی از زندگی خود را صرف تألیف و ترجمه به این زبان جدید کردند. بزرگانی چون آنتونی گرابوفسکی (Antoni Grabowski)، یولی باگی (Julio Baghy)، گاستون وارینگ‌هی (Gaston Waringhien)، ویلیام آلد (William Auld) و صدها نویسنده و شاعر دیگر، خالق آثار جاودان در دنیای اسپرانتو گردیدند که به غنی ساختن هرچه بیشتر این زبان، کمک شایانی کرد. و این در حالی بود که دوست‌داران بی‌شمار دیگری، با کمک‌های مادی و معنوی خود بارها و بارها سبب نجات دادن و ارتقا بخشیدن به زبان و نهضت توسعه‌ی اسپرانتو در جهان شدند، مانند ترومپتر (Trompeter) که با کمک به موقع و فراوان خود توانست مهم‌ترین مجله‌ی اسپرانتو، La Esperantisto، را که در آن زمان نقشی حیاتی برای پیش برد زبان اسپرانتو داشت، برای زامنهوف و اسپرانتودانان تشنه‌ی مطالب این مجله حفظ کند.

پیدایش زبان اسپرانتو با اهدا همراه بوده است - اهدای خود این زبان به کل بشریت توسط آفریننده‌ی آن، دکتر زامنهوف (۱۸۵۹-۱۹۱۷). وی در شرایطی دست به این بخشش سخاوت‌مندانه و عظیم زد، و از اختصاص هرگونه نفع مادی از این زبان برای خود گذشت، که خود آن‌چنان در فقر به‌سر می‌برد که توان مالی مسافرت به کشوری دیگر را - برای شرکت در همایش‌های بین‌المللی که برای بزرگداشت زبان فراساخته‌ی او برگزار می‌شد - نداشت.

البته، نشو و نمای بعدی این زبان نیز، حتی تا به امروز، عمدتاً بر پایه‌ی اهدا و از خودگذشتگی‌های انسان‌های گوناگون در سراسر جهان قرار داشته است. در سال‌های اخیر، به عنوان نمونه، ویلیام آلد (William Auld) که به پاس تألیفات بالرش خود به زبان اسپرانتو در سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ نامزد جایزه‌ی ادبی نوبل شد کتابخانه‌ی با ارزش و منحصر به فرد خود را در سال ۲۰۰۱ به کتابخانه‌ی ملی اسکاتلند اهدا کرد. وی که در سال آینده هشتادمین سالگرد تولد خود را جشن خواهد گرفت، و خالق بالغ بر پنجاه اثر بالرش به زبان اسپرانتو است، در طول عمر خود مجموعه‌ای بسیار نفیس از کتاب‌های اسپرانتو زبان را

پیدایش زبان اسپرانتو با اهدا همراه بوده است - اهدای خود این زبان به کل بشریت توسط آفریننده‌ی آن، دکتر زامنهوف (۱۸۵۹-۱۹۱۷). وی در شرایطی دست به این بخشش سخاوت‌مندانه و عظیم زد، و از اختصاص هرگونه نفع مادی از این زبان برای خود گذشت، که خود آن‌چنان در فقر به‌سر می‌برد که توان مالی مسافرت به کشوری دیگر را - برای شرکت در همایش‌های بین‌المللی که برای بزرگداشت زبان فراساخته‌ی او برگزار می‌شد - نداشت. برای درک بهتر ابعاد انسانی این از خودگذشتگی زامنهوف، می‌توان این سخاوت‌مندی او را - که در قرن نوزدهم و در کشور لهستان انجام داد - با مسئله‌ای که برای زبان فراساخته‌ی لگ لان (Loglan) اتفاق افتاد، مقایسه کرد: لگ لان با وجود این که در دهه‌ی ۱۹۵۰ و در کشور ایالات متحده‌ی آمریکا ابداع و ارائه شد، در دهه ۱۹۸۰ به دلایل مربوط به حق تألیف و ... دچار انشعاب گشت و باعث پیدایش زبان لژبان (Lojban) در کنار لگ لان شد. زبان لژبان در واقع تفاوت ساختاری مهمی با لگ لان ندارد و فقط به‌خاطر رفع مشکلات حقوقی، ریشه‌ی واژگان آن نسبت به کلمات لگ لان به‌گونه‌ای متفاوت انتخاب شده است!

زامنهوف در همان سال‌های آغازین ارائه‌ی زبان اسپرانتو، با روحی بزرگ و دست و دل بازی فراوان، با اهمیت‌ترین ثمره‌ی عمر خود راه به جامعه‌ی بشری بخشید. جامعه‌ای که از نظر زامنهوف مستحق بهره‌مندی از زبانی مشترک و آسان بود تا به یاری آن، دیوارهای بین مردمان شکسته شده و پس از قرن‌ها عدم تفاهم و خصومت‌های ناشی از آن، بتوانند با یک‌دیگر به‌گونه‌ای مستقیم، برابر و دوستانه صحبت کنند. اسپرانتو که در واقع حاصل بهترین سال‌های جوانی زامنهوف بود، به بشریتی اهدا گشت که تشنه تفاهم متقابل و صلح بود. اما، کوشش‌ها و بخشش‌های زامنهوف در رابطه‌ی با زبان اسپرانتو به‌هیچ‌وجه در این جا به پایان نرسید. چراکه زامنهوف در تمامی طول حیات خود، هم‌چنان بخش بسیار بزرگی از اوقات و انرژی خود را صرف پیش‌برد اسپرانتو و غنی‌تر ساختن ادبیات این زبان فراساخته کرد. در پی این‌گونه فداکاری‌های زامنهوف، افراد برجسته‌ی فراوانی از کشورهای گوناگون جهان، دست یاری به سوی



در حالی که در دسامبر سال ۲۰۰۳، این رقم به حدود ۳۸۱۰۰۰ رسید. (در مورد چگونگی شمارش صفحات اسپرانتو زبان موجود در اینترنت، می‌توانید به مقاله‌ی «اسپرانتو در کامپیوتر و اینترنت» مندرج در شماره‌ی ۵ فصل‌نامه‌ی پیام سبزاندیشان، سال دوم، پاییز ۱۳۸۲، ص. ۲۱-۱۷ مراجعه کنید).

از اوان پیدایش زبان اسپرانتو، همیشه این بحث در بین اشاعه‌دهندگان این زبان وجود داشته است که استراتژی صحیح‌تر و کارا تر برای جهانی ساختن اسپرانتو کدام است: آیا می‌بایست از بالا به پایین عمل کرد، یعنی ابتدا حکومت‌ها و دولت‌ها را مطلع و متقاعد ساخت تا ایشان با یک قانون، دستور

در کشور ما نیز، که کمک به ایجاد مراکز علمی- فرهنگی سابقه‌ای بسیار طولانی دارد، در صورت اطلاع‌رسانی خوب و مناسب به مردم نیکوکار و فرهنگ‌دوست، امید بسیار زیادی برای اهدای کمک‌های عظیم مردمی برای راه‌اندازی مراکز گوناگون اسپرانتو - مانند کلاس‌های آموزشی، کتابخانه‌ها و نهادهای مطالعاتی و پژوهشی - در سراسر کشور وجود دارد.

یا بخش‌نامه، مردم را به فراگیری اسپرانتو دعوت کنند یا وادار سازند یا برعکس باید از پایین به بالا اقدام کرد و در ابتدا از مردم شروع نمود و به ایشان آگاهی‌ها و اطلاعات لازم را در مورد مشکلات زبان و گزینه‌ی اسپرانتو به عنوان پاسخی صحیح، سریع، آسان و ارزان ارائه کرد تا پس از استقبال و قبول ایشان، دولت‌ها نیز مجبور به رسمیت بخشیدن به اسپرانتو گردند.

استراتژی نخست هرچند هنوز پیروزی نهایی را برای اسپرانتو به‌ارمغان نیاورده است ولی در مواردی اثرات مثبتی در جهت پیش‌برد این زبان داشته است. حمایت‌های دولتی در کشورهای چین، لیتوانی و سان‌مارینو و قطع‌نامه‌های یونسکو با توصیه‌ی وارد ساختن زبان اسپرانتو در مدارس و مراکز آموزش عالی کشورهای عضو آن، بخشی از این گونه موفقیت‌هاست. اما، باید این حقیقت و واقعیت را در نظر داشت که راز بقا و پیش‌رفت زبان اسپرانتو در درجه‌ی اول، کمک‌های مستقیم و غیر مستقیم مردم عادی در اقصا نقاط گیتی بوده‌است. از وقت و فرصتی که یک دانش‌آموز برای فراگیری این زبان اختصاص می‌دهد و کلاسی که یک اسپرانتودان برای دوستان، هم‌کاران یا هم‌شهری‌های خود بر پا می‌سازد و نویسنده‌ای که نگارش به زبان اسپرانتو را مرجع بر نوشتن به زبان‌های دیگر و حتی زبان مادری خود می‌یابد... تا ساختمانی عظیم و با ارزش که یک نفر یا گروهی از اسپرانتودانان یا اسپرانتودوستان وقف اسپرانتو می‌نمایند! همه و همه‌ی این‌گونه کمک‌های مردمی بوده‌است که زبان اسپرانتو را تا به امروز به این خوبی حفظ نموده و باعث پیش‌برد روزافزون آن شده است تا جایی که هم اکنون در تمامی دنیا، کشور یا حتی شهر مهمی را نمی‌توان یافت که فاقد اسپرانتودان باشد.

در کتابخانه‌ی منزل خود گردآوری کرده بود و در واقع شاید این کتابخانه، آخرین دارایی اسپرانتویی او بود که می‌توانست آن را به دنیا هدیه کند. آقای یان مک‌گاون (Ian McGowan)، کتاب‌دار کتابخانه‌ی ملی اسکاتلند، در مراسمی که به همین مناسبت برپا شده بود گفت:

«این مجموعه حقیقتاً از اهمیتی بین‌المللی برخوردار است و منبعی غنی برای اسپرانتودانان زمان حال و آینده به شمار می‌آید... باعث افتخار ماست که کتابخانه‌ی ملی اسکاتلند برای نگاه‌داری این مجموعه‌ی بی‌همتا انتخاب شده‌است... در حقیقت، این مراسم فرصت خوبی نیز برای ابراز قدردانی از کوشش‌های فراوانی است که آقای الد برای زبان اسپرانتو و اسپرانتودانان جهان انجام داده است.»

همان‌گونه که می‌دانیم، در حال حاضر اکثریت کشورهای جهان دارای یک یا چندین سازمان یا انجمن اسپرانتو می‌باشند در بسیاری از این کشورها بنای این مراکز اسپرانتو توسط خود اسپرانتودانان و یا دوست‌داران این زبان، به نهضت اسپرانتوی کشور مربوطه اهدا شده است. گاه نیز کل یک ساختمان عظیم توسط یک شخص واحد برای امر پیشبرد زبان اسپرانتو تخصیص داده شده است.

همچنین، در اکثریت قریب به اتفاق موارد، در هر جای دنیا که قصد ایجاد کتابخانه‌ای برای اسپرانتو وجود دارد، از طریق اعلام این مطلب در روزنامه‌ها، مجلات و سایت‌های اینترنتی، اسپرانتودانان و مراکز گوناگون اسپرانتو از سراسر دنیا شروع به ارسال کتاب‌های اهدایی خود می‌نمایند و به این ترتیب به یاری کمک‌های مردمی و طی مدتی نسبتاً کوتاه مجموعه‌ای نفیس از کتاب‌های منتشر شده به زبان اسپرانتو در کشورهای مختلف جهان، باعث غنی ساختن کتابخانه‌ی مورد نظر می‌گردد.

از آن‌جا که مردم همیشه حافظ و اشاعه‌دهنده‌ی زبان اسپرانتو بوده‌اند، و از آن‌جا که در حال حاضر قدرت مردم - در پی بسط و توسعه‌ی دموکراسی، مشارکت مردمی و جامعه‌ی اطلاعاتی - در سراسر جهان در حال ازدیاد است، امیدهای تازه‌ای برای هرچه زودتر جهانی‌شدن اسپرانتو به وجود آمده‌است.

از آن‌جا که زبان اسپرانتو در طول مدت حیات خویش تقریباً هیچ‌گاه از حمایت‌های دولتی برخوردار نبوده و تمامی پیشرفت‌های آن مدیون کمک‌های مردم عادی سراسر جهان بوده است و به سبب این که با نضج گرفتن و نیرومندتر شدن دموکراسی، جامعه‌ی مدنی و مشارکت‌های مردمی و در نتیجه، افزایش فراوان قوه‌ی تصمیم‌گیری و اجرایی مردم و هم‌چنین به دلیل توسعه‌ی هرچه‌بیشتر اینترنت و جامعه‌ی اطلاعاتی، در حال حاضر سرعت انتشار زبان اسپرانتو در سراسر جهان شتاب بسیار بیشتری پیدا کرده است و امیدهای بسیار بزرگ‌تری برای جهان‌گیر شدن سریع‌تر آن به وجود آمده است. به عنوان نمونه، تعداد صفحات اسپرانتو زبان در شبکه‌ی جهانی اینترنت در طول دو سال اخیر، بیش از سه برابر شده است (در اواخر سال ۲۰۰۱ میلادی تعداد این صفحات حدود ۱۲۵۰۰۰ بوده است،



# قله‌ی دُرُفک

تهیه کننده: رستم محمدی  
ریس هیات کوه‌نوردی شهرستان رودبار

“دُرُفک” وجود دارد که برای عبور از آن‌ها به تجهیزات فنی غارنوردی نیاز است.

دیواره شرقی، شمال و شمال غرب آن بسیار جالب است و صعود از آن‌ها دشوار می‌باشد. منطقه‌ی شقایق با گلبرگ‌های بسیار پهن قرمز ارغوانی در ضلع شمالی دیواره بسیار زیبا و دیدنی است.

در بلندترین نقطه‌ی “دُرُفک” می‌توان قله‌های “سماموس”، “خشچال”، “پشته کوه” و “آسمان‌سرا” را به خوبی مشاهده کرد.

چندین مسیر صعود برای رسیدن به قله وجود دارد:

۱- رستم آباد، روستای شیرکوه، لارنه، چورکبین/ لی کنار، جیرونی، پش (۷ ساعت)

۲- روستای راجعون، چورکبین، جیرونی (۵ ساعت)

۳- دفراز، دلادار، پیتدل، برزخانی (۵.۵ ساعت)

۴- دیورش، پلنگ کول، لی کنار، دیواره شمال غربی، چشمه پش (۶.۵ ساعت)

۵- سی دشت، دشتابان/ دژدامان (۴ ساعت)

۶- سی دشت، معدن سنگ، سیاه دشت بن، سینه رو دره، اربوآغل، اربوناب، کبک خوانی (۶ ساعت)

۷- سین عمارلو، سیاه دشت بن (۶ ساعت)

۸- شهیدان، اربوناب (۵ ساعت)

۹- رودسرا، کرد سرا، کفر خانی، اشتتیف (۶ ساعت)

بهترین زمان صعود در ماه اردیبهشت از مسیر سیاه دشت بن، اربوناب، قله

و در ماه آبان از مسیر شیرکوه، لارنه، جیرونی، پش، قله

است. جکمه و بانچو (لباس ضد آب) را فراموش نکنید!

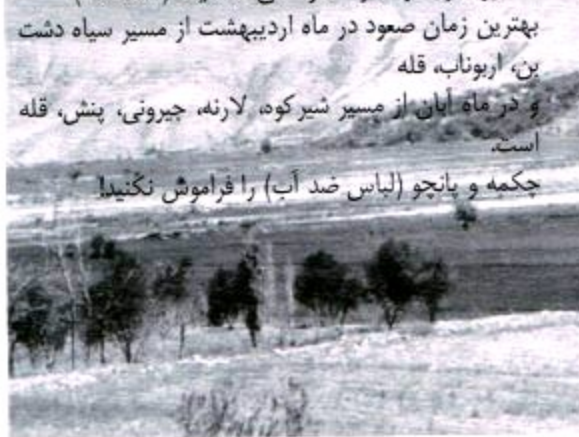
دره‌ی عمیق سفید که اطرافش صخره‌های زیبا و شکوفه‌های سفید زیتون قرار دارد و هنگام پاییز میوه‌ی مقدس زیتون با تمام زیبایی‌اش نظر هر بیننده‌ای را به خود جلب می‌کند بی‌شک یکی از نقاط دیدنی و جذاب استان گیلان است که دارای آثار تاریخی و باستانی از جمله “جام مارلیک” می‌باشد. این دره با نقاط خوش آب و هوا و منطقه‌ای کوهستانی و جنگل انبوه دارای گونه‌های مختلف درختان راش و ... می‌باشد.

هنگامی که از شهر رودبار می‌گذریم قبل از روستای “لویه” و آثار تاریخی درون سفید رود، در سمت راست جاده‌ی آسفالت قله‌ای نمایان است، که قدیمی‌ها آن را “دال فک” یعنی آشیانه عقاب نامیده‌اند. این واژه بی‌سبب نیست زیرا “دُرُفک” دارای کاسه‌ای با وسعت بیش از سه کیلومتر مربع است و در میان کاسه، غاری یخی وجود دارد که عقابان تیزرو در آن آشیان گزیده‌اند و با سرعت از غار بیرون می‌آیند. در طول سال کوه‌نوردان بسیاری از سراسر ایران برای فتح قله به این منطقه می‌آیند و به وقت اجتماع کوه‌نوردان در دهانه‌ی غار صدای شیون و اعتراض آن‌ها به گوش می‌رسد.

ارتفاع قله ۲۷۰۵ متر است که دارای سه نقطه معروف است: دیواره شمالی، شمال غربی و جنوب غربی و هر یک با اختلاف اندکی از هم قابل مشاهده‌اند. طول جغرافیایی قله ۲۴° ۴۸' ۳۸" عرض جغرافیایی ۳۸° ۴۸' ۳۰" است.

دامنه‌های جنوبی و شمال غربی آن از درختان جنگلی و چشمه پوشیده شده است. کمی پایین‌تر غار زیبای نور چشمه و چشمه‌ی سفیداب دیده می‌شود که آب آن تقریباً رودخانه‌ای را تشکیل داده است که در پایین دست آن چند کارگاه پرورش ماهی بنا شده است. محل اطراف در کاسه “دُرُفک”، جوار کلبه‌های سنگی و منطقه “ارنوناب”، “لارنه” می‌باشد که بی‌شک زیباترین منطقه کوهستانی و جنگلی است که در نوع خود در ایران کم‌تر دیده شده است.

قله “دُرُفک” دهانه‌ای آتشفشانی دارد که اکنون به غار یخی معروف است. بیش از چند حفره عمیق غار در کاسه‌ی





# واقعیت‌های زیست‌محیطی

محیط زیست و مسائل مربوط به آن، چنان با زندگی ما در آمیخته است که ما را یارای نیندیشیدن بدان‌ها ممکن نیست. در این صفحه مطالبی از واقعیت‌های زیست محیطی ارائه می‌شود که توجه تک تک ما را می‌طلبد و این که حداقل تلنگری باشد بر ذهن ما و نگاه ما به اطرافمان و این که به سهم خود در جهت بهبود اوضاع بکوشیم. چنین باد!

## زباله

✓ مطابق آمارهای منتشره توسط سازمان ملل فقط در حدود ۲۵ الی ۵۵ درصد زباله‌های تولید شده در شهرها توسط نهادهای مخصوص جمع‌آوری می‌شود.

✓ تخمین زده می‌شود که سالانه بیشتر از پنج میلیون نفر در سراسر دنیا به علت بیماری‌های ناشی از نبود سیستم مکانیزه جمع‌آوری زباله می‌میرند.

✓ حداقل ۶۰ کشور در گزارش‌های خود به سازمان ملل، اعلام کرده‌اند که استقرار سیستم مکانیزه جمع‌آوری زباله از مهم‌ترین دغدغه‌های زیست محیطی آنان است.

✓ بیش از نیمی از زباله‌های شهری در دنیا، توسط کشورهای توسعه یافته تولید می‌شود. سرانه‌ی تولید زباله توسط هر آمریکایی در سال حدود ۷۵/۰ تن می‌باشد.

✓ کشورهای صنعتی مسئول تولید ۹۰ درصد زباله‌های سمی و خطرناک جهان که سالانه در حدود ۳۷۵ میلیون تن است می‌باشند.

این زباله‌ها بیشتر از صنایع پتروشیمی حاصل می‌شود.

✓ زباله‌های اتمی تولید شده توسط نیروگاه‌های فعال و در حال ساخت جهان سالانه بیشتر از ۴۵۰۰۰۰ تن است.

## اتمسفر یا جو

✓ مقدار دی اکسید کربن در اتمسفر در حال افزایش و کربن دی اکسید در حال گرم شدن است. دی اکسید کربن به‌عنوان یک گاز گل‌خانه‌ای مهم، مسئول ۶۰ درصد گرمایش کربن‌دی‌اکسید زمین می‌باشد.

✓ گرمایش زمین سبب تغییر در میزان و زمان بارندگی‌ها و افزایش سطح آب دریاها می‌شود.

✓ شش کشور که دوتای آن‌ها از کشورهای در حال توسعه می‌باشند مسئول ۵۵/۸ درصد نشر دی اکسید کربن هستند که ایالات متحد بزرگ‌ترین سهم را داراست.

✓ لایه ازن با جلوگیری از تابش اشعه‌های خطرناک، شرایط زندگی را روی کربن‌دی‌اکسید زمین فراهم می‌کند اما این لایه به علت فعالیت‌های غیر زیست محیطی انسان در حال از بین رفتن می‌باشد.

✓ آلودگی هوا مرزهای سیاسی را لحاظ نمی‌کند و بر اکوسیستم‌های دورتر از محل تولیدش هم تحت تأثیر قرار می‌دهد. بیشتر از ۶۰۰ میلیون نفر در شهرهایی زندگی می‌کنند که مقدار دی اکسید سولفور در آن‌ها بیش از استاندارد سازمان بهداشت جهانی است.

✓ آلودگی منتشر شده توسط صنایع در جو به صورت باران‌های اسیدی روی کربن‌دی‌اکسید زمین خواهد بارید. اروپا ۲۲ درصد و انگلستان

۵۷ درصد جنگل‌هایشان را به علت باران‌های اسیدی از دست داده‌اند. با توجه به گسترش ناپایدار صنعتی شدن در جهان حادثه‌های مشابه به وقوع خواهند پیوست.

## تنوع زیستی

✓ اگر چه ارائه آمار دقیق برای نشان دادن نابودی حیات روی کربن‌دی‌اکسید غیر ممکن است ولیکن دانشمندان تخمین می‌زنند که بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ گونه در هر ۲۴ ساعت منقرض می‌شوند.

✓ همیشه در تاریخ کربن‌دی‌اکسید زمین دوره‌های انقراض وجود داشته‌اند اما دوره‌ی معاصر مهم‌ترین و وسیع‌ترین دوره‌ای است که کربن‌دی‌اکسید در ۶۵ میلیون سال گذشته تجربه کرده است. یعنی بزرگ‌ترین دوره‌ی انقراض از زمان انقراض دایناسورها تاکنون ۷۵ درصد گونه‌های بومی جزایر قناری در حال انقراض می‌باشند.

✓ اگر ما به روند غیر پایدار نحوه مصرف خود ادامه دهیم، یک پنجم کل گونه‌ها در دو دهه‌ی آینده منقرض خواهند شد. این انقراض وسیع به علت روش‌های ناپایدار تولید و مصرف انسان‌ها می‌باشد.

✓ درمان بیشتر از ۶۰ درصد جمعیت جهان مستقیماً به گیاهان وابسته است.

✓ در حدود ۱۲ درصد گونه‌های پستانداران و ۱۱ درصد گونه‌های پرندگان در معرض انقراض تشخیص داده شده‌اند. یکی از دلایل اصلی انقراض، از دست دادن سکونتگاه یا اکوسیستم طبیعی است.

✓ نزدیک به ۱۰۰ میلیون گونه بر روی کربن‌دی‌اکسید زمین زندگی می‌کنند که فقط ۱٫۷ میلیون آن‌ها شناسایی شده‌اند که انسان فقط یک گونه از آن‌ها است.

✓ آنچه تاکنون گفته شد فقط بخش کوچکی از تخریب تنوع زیستی است زیرا که هر جانوری خود محل زیست گونه‌های انگلی بسیاری است.

منبع: برنامه محیط زیست سازمان ملل [www.unep.org](http://www.unep.org)

این مطلب از [mailingnews@greenfront.org](mailto:mailingnews@greenfront.org) دریافت شده است. علاقه‌مندان به مباحث زیست محیطی می‌توانند با جبهه سبز ایران به نشانی [info@greenfront.org](mailto:info@greenfront.org) مکاتبه نمایند. جبهه سبز ایران از سازمان‌های غیر دولتی کشورمان است که با اتکا به نیروی اعضای خود و هواداران محیط زیست برنامه‌های ارزشمندی را در جهت ترویج فرهنگ زیست محیطی و پاسداری از محیط زیست در سراسر کشور به اجرا در می‌آورد.

در جهان اسپرانتو "انجمن سبزه‌های اسپرانتودان" Asocio de Verduloj - AVE نیز با گستره‌ی اعضای خود در بیش از ۶۰ کشور جهان به موضوعات و مباحث مربوط به محیط زیست می‌پردازد. اطلاعات بیشتر در این زمینه را می‌توان در نشانی اینترنتی زیر پیدا نمود:

<http://www.comlink.apc.org/ave>



# IRANA ESPERANTISTO

Pajam-e  
Sabzandisân

N-ro: 6 Jaro: 2 Vintro 2004 Kultura sezon-revuo en la persa kaj Esperanto

- **Forug ; Irana poet-artistino** ■ **Bam-citadelo disfalis...**
- **Abu-Said Abol-Êejr; Granda Irana Mistikisto**

منم از طلالا موقتانم  
تنفس حواسی مانده ملولم می‌لند

نہا میلے کہ میماند  
پرنده سوزنی لست

کیب و خجریہ

ای غروب!

برایم جویغ بیاور!

از دھام کوہی خوشبخت

دلہا بڑی تلہای بختی می‌سوزد

ای غروب شرم



*Pajam-e Sabzandishan* (Mesago de Verdpensuloj)

ISSN 1728-6174

IRANA ESPERANTISTO estas kultura kaj sendependa sezon-revuo internacia kiu presigas en Irano E-e kaj perse. En E-mondo ĝi aperas sub la nomo:

# IRANA ESPERANTISTO

**Respondeca direktorino :**

*Fariba N. Mağd*

**Ĉefredaktoro :**

*M. Reza Torabi*



**Kovrilo:**

Pri Forug Farroĥ-zad

**Persa kovrilo:**

Temas pri la artikolo E-o kaj kinarto

**Grafikaĵo:** *Babak Torabi*

**Eldonaj aferoj:** *Reza Haĝihasanlu*

**Eksterlanda abono:** *Hamzeh Šafii*

**Adresoj:**

✉ P.O.Kesto 17765-184,

Tehran, Iran

☎ (0098 21) 7437138

☎ (0098 21) 7463812

TTT-ejo : [www.sabzandishan.com](http://www.sabzandishan.com)

Retpoŝto: [info@sabzandishan.com](mailto:info@sabzandishan.com)

Bonvenas escoj, artikoloj, raportoj kaj kontribuoj kondiĉe ke ili ne estu publikigitaj antaŭe. Bonvenas kulturtemaj kontribuoj ĉu en Esperanto ĉu en la persa.

Ĉia presa aŭ elektronika citado aŭ eldonado de materialoj de *IRANA ESPERANTISTO*, ĉu originale ĉu tradukite en aliajn lingvojn, estas permesata. Bonvole menciu pri la fonto kaj la originala lingvo (t.e. Esperanto aŭ la persa) kaj se eble, informu nin pri eldono en kiu aperis io de aŭ pri *IRANA ESPERANTISTO* aŭ/kaj sendu kopion al ni.

## Enhavo:

<b>Redakcia noto</b> .....	paĝo 2
<b>Kia katastrofo</b> .....	3
<b>Nobel-pac-prelego</b> .....	4
<b>Forug Farroĥ-zad</b> .....	7
<b>(Vojaĝo al) Irano? Vi ŝercas!</b> .....	16
<b>Post Ŝima</b> .....	18
<b>Floroj el Sadi-florejo</b> .....	19
<b>Variaĵoj...</b> .....	20
<b>Dorfak pinto</b> .....	21
<b>Afganaj fragmentoj</b> .....	22
<b>Poeto de labor-kampo</b> .....	23
<b>Abu-Said Abol-Ĥejr ...</b> .....	24
<b>De Usono al Irano!</b> .....	29

## Persa parto :

<b>Redakcia noto</b> .....	paĝo 55
<b>Pri Ada Fighiera-Sikorska</b> .....	54
Artikolo verkita de Wang Lihua pri karmemora Ada kiun enpersigis s-ino Behĝat Mamduhi.	
<b>Esperanto kaj kinarto</b> .....	49
Hamzeh Šafiee enkondukas prezenton de sinsekvaj artikoloj pri Esperanto kaj kino.	
<b>Internacia Lingvo</b> .....	47
Dua kaj lasta parto de la traduko de Zamenhofa «la unua libro» kiun faris M.P Habibpur	
<b>Prezento de Masao Miyamoto</b> .....	46
Ali Reza Doŭlatŝahi prezentas kelkajn poemojn de Miyamoto en la persa.	
<b>Kio ni estas kaj kion ni celas?</b> .....	45
Traduko de la 6-a parto de samtitola libreto de UEA. Ĝi prezentas la celojn de E-movado tra la mondo. Tradukis Reza Torabi.	
<b>Prezento de E-organizaĵo</b> .....	40
Kejhan Sajjadpur prezentas UMEA-an.	
<b>Historio de E-o en Irano</b> .....	42
Ali Reza Doŭlatŝahi daŭre plumas kaj prilumigas la pasintecon de E-movado en Irano, ĉi foje li plumas pri Ali Akbar Ŝejdani la unua E-instruisto de Irano.	
<b>(Vojaĝo al) Irano? Vi ŝercas!</b> .....	16
Tradukis Simin Emrani.	
<b>Volontulemeco kaj sindonemeco en E-movado</b> .....	26
Artikolo en kiu oni prilumas kialn de ekzisto de E-o malgraŭ tio ke neniu ŝtato subtenas ĝin.	
<b>Verda medio</b> .....	44
Kurtaj sciindoj pri mediorilataj faktoj	

۵۶

1



## La Tertremo kaj Kortremoj

Bam-tertremo (26an de decembro 2003), nur ne ĉesigis la korpulsadon al dekmiloj da karaj vivoj, sed ankaŭ plipulsigis milionojn da alies koroj pro la suferintoj. Inter tre kortuŝaj kondolenc-masaĝoj, kiujn irananoj ricevis el la eksterlandaj samideanoj ĉi-okaze, troviĝis ankaŭ la jena, sendita de s-ano Luko Jasumura el Brazilo, nome de Amerika Komisiono de UEA:

*"Brazilo ne havas tertremojn, tiom terurajn kiel Irano havas. Tamen, niaj koroj tremas pro ĉio, kio detruas kaj mortigas ..."*

### Vivtremo

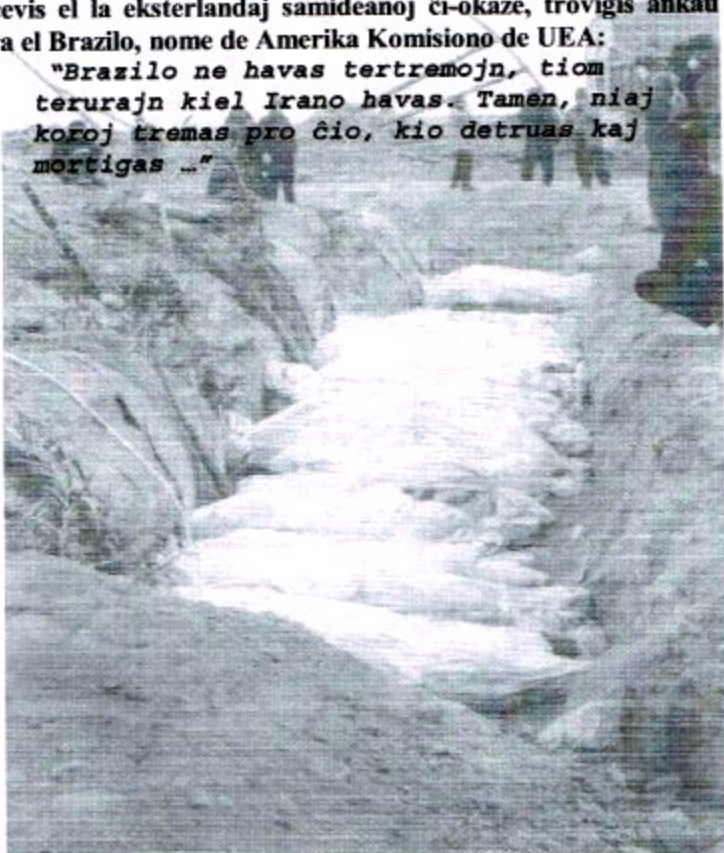
*Kiam eke tremis la tero,  
miloj da vivoj estingiĝis.  
Kiam efemere skuis  
la tero konstruaĵojn,  
eĉ jarmilaj ekdisfalas.<sup>1</sup>  
Miloj da homoj sengepatrigis.  
Miloj da homoj seninfaniĝis.  
Nun citadel' jam ne ekzistas.  
Nun malĝoj' kaj trist' jam regadas.*

*Alian fojon oni elsentis:  
paŝon foras la ekmorto,  
estante en la ombraro  
rigardas al ni la morto.<sup>2</sup>  
Alian lokon oni konstatis:  
"Prosperaj konstruaĵoj  
detruigis iam fine".  
Jes, Ferdoŭsi' pravis diri:  
nur la poezio restos,<sup>3</sup>  
ĉar ankoraŭ post mil jaroj  
same brilas liaj poemoj.  
Forug diris la samon siel:  
"Nur estas voĉo, kio restos".<sup>4</sup>*

*Certe ili ne intencis  
ĉian poezion ajnan  
aŭ ĉies voĉon vanan.  
Nur tio restos,  
kio amemas.  
Nur amo kaj amikeco,  
nur homeco, honesteco  
restos de ni, se fakte io:*

*La tertremo pereigis multajn,  
sed ankaŭ al multegaj homoj  
pulsigis la korojn por pereintaj.  
Ĝi domojn tremigis malgrandskale,  
tamen la korojn,  
tra l' tuta mond'.  
Eble la samo helpis la homon  
dum longega historio  
travivadi katastrofojn.*

De: Asad Mahbub



#### Notoj:

1. Temas pri 2500-jara Bam-Citadelo, kiu detruigis per la lastatempa tertremo. Pri la citadelo vd. jenan artikolon, kiu aperis nur monatojn antaŭ la katastrofo pereiganta ĝin: Mahbub, Asad. *Bam-Citadelo, la plej granda adoba konstruaĵo en la mondo*, Irana Esperantisto, N-ro 4, Jaro 2, Somero 2003, p.5-7.

2. Citita el poemo de Sohrab Sepehri (1928-1980). Pri li kaj liaj poemoj vd.: Mamduhi, A.R. *Sohrab Sepehri: La vento men, la pluvo mem*, Irana Esperantisto, N-ro 4, Jaro 2, Somero 2003, p.8-11.

3. Abolgasem Ferdoŭsi (940?-1020?), la plej granda epopeisto de Irano en sia ĉefverko, *Ŝahnameo* (Libro de Ŝahoj), kiun li verkis dum 30 jaroj (980-1010), poetas jenĉ, aludante al tio, kion li faris per verkado de 60,000-versa *Ŝahnameo* por la persa lingvo kaj perslingvanoj:

*Prosperaj konstruaĵoj detruigis iam fine,  
Sekve de la pluvadoj kaj celitaj sunradie.  
Elkonstruis mi el poezj' altan palacon  
Kiun nek la ventad' damaĝos nek la pluvado  
Multege mi suferis dum tiuj ĉi tridek jaroj  
Tamen per tia persa, mi vivigis la persaron  
De nun poste mi plu ne mortos vivadanta  
Ĉar la parolsemojn mi estis dissemanta.*

4. Citita el poemo de Forug Farroh-zad (1935-1967), la plej fama poetino de nuntempa Irano. La poemtitolo estas: "Nur estas voĉo, kio restos ...". Ĝi aperis en ŝia lasta libro, kiu eldoniĝis post ŝia vivo: Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon', citita el: Esmaili, A., Sedagat, A. (kompilintoj) *Gavdane Forug Farroh-zad* (La Eterna Forug Farroh-zad), Tehrano: Margān, 1968 (2a eld.), 363., p.360-61.



# Okaze de Bam-tertremo (26an de decembro 2003)

Sadio (1184-1281), unu el la plej grandaj persaj poetoj, havas tre faman poemon, kiu i.a. diverslingve brilas de sur la konstruaĵo de Unuiĝinta Naciaro. Parto de ĝi tekstas jene:

*"Adamidoj estas ja korpo-organoj  
kiuj laŭkree estas samesencanoj,  
Kiam organon dolorigas la sorto  
Restas por aliaj neniam komforto,  
Vi, kiu pro alies malĝoj' ne tristas,  
Nomiĝi homo vi certe ne meritas."* "Sadio"

## Kia katastrofo

*Kia katastrofo, dekmiloj pasis for  
Kaj restintoj suferas de forta dolor',  
Kelkminute tremis tero jam afabla  
Kaj neniigis la tuta surtera glor',*

*Mi diras pri Bamo, kie iam staris  
Fama citadel'<sup>1</sup>, ruiniĝinta trezor',  
Kie vi ne povas trovi eĉ rideton,  
Nur troviĝas ploro, teruro kaj angor',*

*Bamo detruigis sed rekonstruiĝos  
Per niaj favoro, fervoro kaj labor',  
La-supre skribitan vorton de Sadio  
Ni rememoru el lia libro de flor'<sup>2</sup>,*

*Esperantistoj de Irano, de l' mondo  
Por kiuj frateco estas la ĉefa mor'  
Esprimas profunde siajn kondolencojn  
Kaj kompatas funebrantojn el tuta kor'.*

Verkis: d-ro Kejhan Sajjadpur

Notoj:

1- Vidu la 4-an numeron de "Irana Esperantisto", Jaro 2, Somero 2003, p.5-7: *Bam-Citadelo, la plej granda adoba konstruaĵo en la mondo*, fat: Asad Mahbub.

2- Temas pri la poemlibro "Golestan" (Esperante "Florejo").



# Ŝirin Ebadi Nobel-Prelego

Nobel-Prelego, Oslo, 10an de decembro 2003

**Parta traduko el la persa originalo alirebla sur la oficila TTT-ejo de Nobelo:**

[www.nobel.se/peace/laureates/2003/ebadi-lecture.html](http://www.nobel.se/peace/laureates/2003/ebadi-lecture.html)

Je la nomo de la Posedanto de animo kaj saĝo<sup>1</sup>  
Viaj gereĝaj moŝtoj, estimataj membroj de la Nobela Pac-Komitato, karaj ĉeestantoj, Gesinjoroj!

Mi sentas min ekstreme honorata, ke hodiaŭ mia voĉo atingas la popolojn de la mondo el tiu ĉi inda loko. Tiun ĉi grandan honoron donacis al mi la Nobela Pac-Komitato. Mi salutas al la spirito de Alfred Nobel kaj al ĉiuj veraj sekvantoj de lia vojo.

Sendube, mia elekto varmigos la korojn al amasoj de virinoj kiuj, ne nur en Irano sed tra la tuta regiono, klopodas akiri siajn rajtojn forprenitaj de ili dum la historia proceduro. Ĉi tiu elekto igos virinojn en Irano, kaj multe pli foren, ekkredi je si mem. Virinoj konsistigas duonon de la loĝantaro de ĉiu lando; ignori ilin kaj bari al ili aktivan partoprenadon en politikan, socian, ekonomian kaj kulturen vivon estus efektive senigi la tuton de ĉiu socio je duono de ĝia kapablo. Ne por ĉiam oni povas daŭrigi la diskriminacion kontraŭ virinoj per patriarka kulturo, precipe en la islamaj landoj.

Gesinjoroj! Hodiaŭ koincidas kun la 55-a datreveno de la aprobo de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj; deklaracio kiu komenciĝas kun la rekono de la esenca digno de ĉiuj membroj de la homa familio kaj la egalaj kaj netransdoneblaj rajtoj de ili, kaj estas kiel garantio por libereco, justeco kaj paco kaj bon-novaĵdonas pri mondo en kiu homoj ĝuos esprimi kaj opini-liberecon, kaj estos sekuraj kaj protektitaj kontraŭ timo kaj malriĉeco.

Sed ve, la ĉijara raporto de la Evoluo-Programo de Unuiĝintaj Nacioj (EPUN/UNDP), kiel antaŭaj jaroj, informas pri altiĝo de la katastrofo kiu distancigas la homaron for de la idealisma mondo de la verkintoj de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj. En la jaro 2002 preskaŭ 1,2 miliardoj da homoj vivis en ega malriĉeco, kaj ilia po-taga enspezo estis malpli ol unu dolaro. Pli ol 50 landoj suferis militon aŭ kataklismojn. AIDESO ĝis nun mortigis 22 milionojn da homoj, kaj orfigis 13 milionojn da infanoj.

**La diskriminacia stato kontraŭ virinoj en islamaj landoj, ĉu en la sfero de civilaj rajtoj ĉu en la sfero de socia, politika kaj kultura justeco, havas siajn radikojn en la patriarka kaj virosuper-rega kulturo reganta super tiuj ĉi socioj, ne en Islamo.**

Aliflanke, dum la lastaj du jaroj, iuj ŝtatoj pretekste de la katastrofo de 11a de septembro kaj la milito kontraŭ internacia terorismo malobservis la universalajn principojn kaj regulojn de homaj rajtoj. Malgraŭ la:

(I) Rezolucio numero 57/219 datita je 18a de decembro 2002 far La Ĝenerala Asembleo de Unuiĝintaj Nacioj,

(II) kaj la Rezolucio n-ro 1456 datita je 20a de januaro 2003 far Sekureca Konsilio de la Unuiĝintaj Nacioj

(III) kaj la Rezolucio n-ro 2003/68 de 25a de aprilo 2003 far Komisiono pri Homaj Rajtoj de Unuiĝintaj Nacioj,

kiuj implicas kaj emfazas tion, ke ĉiuj ŝtatoj devas certigi tion, ke en la batalado kontraŭ terorismo ili devas observi ĉiujn devontigojn akceptitajn far ili kadre de internacia juro,



precipe internaciaj reguloj de homaj rajtoj kaj homamaj internaciaj leĝoj - tamen, regularoj limigantaj bazajn politikajn rajtojn kaj liberecojn, specialaj korpoj kaj eksterordinaraj tribunaloj, kiuj igas justan juĝadon malfacila kaj foje neebla, estas pravigitaj kaj akceptigitaj sub la kovrilo de la milito kontraŭ terorismo.

**Se homaj rajtoj ne speguliĝu en kompilitaj leĝoj kaj ne efektiviĝu per ŝtatoj, tiam, kiel frazite en la antaŭparolo de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj, homoj ne havos alian vojon krom "ribelo kontraŭ tiraneco kaj subpremado".**

La angoroj de defendantoj de homaj rajtoj pliiĝas kiam ili vidas ke internaciaj leĝoj pri homaj rajtoj estas malobservataj ne nur per ties rekonitaj oponentoj sub la preteksto de kultura relativeco, sed tio, ke ĉi tiuj principoj estas malobservitaj ankaŭ en okcidentaj demokratioj, nome landoj kiuj mem estis inter la unuaj kompilintoj de la ĉarto de Unuiĝintaj Nacioj kaj la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj. Kaj estas en tiu ĉi tereno, ke, centoj da homoj kiuj arestiĝis dum militaj konfliktoj estas por monatoj en malliberigejoj en Guantanamo, sen ĝui la rajtojn antaŭviditajn en la internaciaj konvencioj de Ĝenevo, la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj kaj la Internacia Interkonsento pri Civilaj kaj Politikaj Rajtoj.

Cetere, demando kiun milionoj da civitanoj de la internacia civila socio prezentis kaj -as al si dum la lastaj jaroj, precipe en la lastaj monatoj, estas tio ke: kial iuj decidoj kaj rezolucioj de la Sekureca Konsilio de UN estas plenumendaj, dum iuj aliaj de tiuj ĉi rezolucioj ne ĝuas ian ajn plenumendon? Kial tiel okazas ke dum la pasintaj 35 jaroj, dekoj da UN rezolucioj pri la okupado de la Palestinaj teritorioj per la israela ŝtato ne estas efektivigitaj ĝustatempe, sed, en la pasintaj 12 jaroj, la ŝtato kaj homoj de Irako, unufoje laŭ la permeso de la Sekureca Konsilio, kaj la duan fojon, malgraŭ kontraŭstaro de UN Sekureca Konsilio, estis submetitaj al atako, milita invado, ekonomia embargo, kaj, fine, milita okupado?

Gesinjoroj! Permesu al mi ete diri ankaŭ pri miaj lando, regiono, kulturo kaj fido: Mi estas Iranano. Unu el la pranepoj de Kuroŝo La Granda<sup>2</sup>. Samtiu imperiestro kiu pinte de potenco, antaŭ 2500 jaroj, proklamis



*Ŝirin Ebadi dum cerenomio okaze de ŝia Nobel-premio en universitato de Tehrano.*

Foto de la ĵurnalo "Ŝarg" (Oriento)

ke ... li ne regos super la popoloj se ili ne deziras tion, kaj li promesis, ke li perfortas nenium personon ŝanĝi sian religion kaj fidon, kaj li garantiis liberecon por ĉiuj. La Tabelo de Kuroŝo La Granda estas unu el la plej gravaj dokumentoj kiun oni devus pristudi por la historio de la homaj rajtoj.

Mi estas Islamano kaj en la Korano estas citita de la Profeto de Islamo ke: "Vi kredas je fido via kaj mi je religio mia"<sup>3</sup>, kaj laŭ samtiu ĉi libro ĉiela, la misio de ĉiuj profetoj konsistas el invitado de homoj por starigo de justeco. Ankaŭ post la alveno de Islamo, la iranaj civilizacio kaj kulturo plenplenas de kaj nedisigeble kunestas kun homamado, respekto por la vivo, kredo kaj fido de aliaj, kaj disvastigo de toleremo kaj kompromiso kaj evitado de perforto, sangoverŝo kaj milito. La steloj de la literatura ĉielo de Irano, precipe tiuj de nia mistika literaturo, de Hafezo, Moŭlaviio [pli bone konata en la okcidento kiel Rumi] kaj Attaro ĝis Sadio, Sanaio, Naser-Hosro kaj Nezamio<sup>4</sup>, estas reprezentantoj de tiu ĉi homama kulturo, kies mesaĝo manifestiĝas en tiu ĉi poemo de Sadio:

**"Membroj de sama korpo estas l' adamidoj  
Ĉar el sama gemo ili estas kreitoj  
Kiam membron Fortuno dolorigas  
La aliajn tio maltrankviligas."**



Islamo estas religio kies unua alparolo al la profeto komenciĝas kun la vorto "Legu!"<sup>5</sup>. La Korano ĵuras per "La plumo kaj tio, kion ĝi skribas"<sup>6</sup>. Tia alparolo kaj mesaĝo ne povas ekigi konflikton kontraŭ konscio, scienco, saĝo, liberaj opinio kaj esprimo kaj kultura plurismo.

**Sendube, mia elekto varmigos la korojn al amasoj de virinoj kiuj, ne nur en Irano sed tra la tuta regiono, klopodas akiri siajn rajtojn forprenitaj de ili dum la historia proceduro. Ĉi tiu elekto igos virinojn en Irano, kaj multe pli foren, ekkredi je si mem.**

La diskriminacia stato kontraŭ virinoj en islamaj landoj, ĉu en la sfero de civilaj rajtoj ĉu en la sfero de socia, politika kaj kultura justeco, havas siajn radikojn en la patriarka kaj virosuperrega kulturo reganta super tiuj ĉi socioj, ne en Islamo. Tia ĉi kulturo ne kredas je libereco kaj demokratio, ĝuste tiel, kiel ĝi ne kredas je la egalrajteco inter viroj kaj virinoj kaj je liberigo de virinoj el la vira superregado (pere de patro, frato, edzo, ...), ĉar tio minacas la historian kaj tradician pozicion de la regantoj kaj gardantoj de tiu kulturo.

**Mi estas Islamano kaj en la Korano estas citita de la Profeto de Islamo ke: "Vi kredas je fido via kaj mi je religio mia"**

Oni devas diri al tiuj, kiuj prilaboris la teorion de interbatiĝo de civilizacioj, aŭ preskribas militon kaj militan intervenon por tiu ĉi regiono, kaj eĉ turnas onin al socia, kultura, ekonomia kaj politika postresteco de la sudo celante pravigi siajn agojn kaj opiniojn, tion, ke se vi konsideras regulojn de internaciaj homaj rajtoj, kaj inter-alie de la naciaj rajtoj determini sian destinton, kiel mondvastaj leĝoj, kaj se vi kredas je la prioritato kaj supereco de parlamenta demokratio super aliaj politikaj sistemoj, tiam vi ne povas avarice kaj sinameme pensi nur pri via propra sekureco kaj komforto. Serĉado por novaj mekanismoj por ebligi ankaŭ la landojn de la sudo, esti kapablaj ekĝui homajn rajton kaj demokration, dum ili konservas sian politikan sendependecon kaj teritorian tutecon de siaj landoj, devas lokiĝi en la plej altan

prioritaton de la estontaj evoluoj ĉe Unuiĝintaj Nacioj kaj internaciaj rilatoj....

Gesinjoroj! En la enkonduko de mia parolado, mi priparolis homajn rajtojn kiel garantion por libereco, justeco kaj paco. Se homaj rajtoj ne speguliĝu en kompilitaj leĝoj kaj ne efektiviĝu per ŝtatoj, tiam, kiel frazite en la antaŭparolo de la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj, homoj ne havos alian vojon krom "ribelo kontraŭ tiraneco kaj subpremado". Homo malplenigita je digno, homo senigita je homaj rajtoj, homo malsata, homo venkita per malabundeco, milito kaj malsano, homo humiligita, homo prirabita ne estas en pozicio aŭ stato batali por revivigado de siaj perditaj rajtoj, helpe de la saĝo kaj logiko.

Se la mondo de 21-a jarcento deziras liberigi sin el la ciklo kaj sinsekvo de perforto, teroro kaj milito, kaj eviti ripetigon de la sperto de la 20-a jarcento - la plej katastrofa jarcento de la homaro - ne havas alian vojon escepte de rekonado kaj realigo de ĉiuj homaj rajtoj por la tuta homaro, senkonsidere de ilia raso, sekso, religio, nacio kaj socia statuso.

Esperante tiun tagon.

Kun multaj dankoj,

Ŝirin Ebadi.

## NOTOJ:

1. Komenca versduono de Ŝahnameo (La Libro de Ŝahoj), 60,000-versdua epopeo de Abolgasem Ferdouŝi (940?-1020?), kiun li verkis dum 30 jaroj (980-1010), kaj per tio li estigis la modernan perslingvon, post longa provado disvastigi la araban en Irano post alveno de Islamo en la landon en 641.
2. Kuroŝo estis ŝaho el dinastio Aĥemenidoj (550-330 a.K.), la unua reĝa dinastio de Persujo. Li okcidente konatas kiel *Cyrus* aŭ *Sirus*. Li estigis Aĥemenidan imperion kaj regis de 550-529 a.K.
3. La Nobla Korano (LNK), Trad. Italo Chiussi, 2a eld., Kopenhago: TK, 1970, 20+677 p. "Vi havas vian kredon, kaj mi havas mian kredon!", ĉapitro 109, verso 7.
4. Ŝams-ed-din Mohammad Hafezo de Ŝirazo (1320-1389), plej granda gazalisto persa. Ĝalal-ed-din Mohammad de Balĥo de Rumo (konata okcidente kiel Rumi) (1207-1273), plej granda mistika poeto. Bv. Vd. Irana Esperantisto, N-ro 5, Jaro 2, Aŭtuno 2003, p. 4-7.
5. Ŝejko Farid-od-din Attaro de Nejsaburo (1119-1229?) Ŝejko Mosleh-od-din Sadio de Ŝirazo (1184-1281) Maĝdud ebn Adam Sanaio de Gazneo (1072-1130) Abu Moin Naser Hosro de Gobadijano (1003-1087) Eljas ebn Jusof Nezamio de Gangeo (1140-1209)
6. "Legu (proklamu) je la nomo de via Sinjoro, kiu kreis ĉion", LNK: ĉapitro 96, verso 2.
7. La universale akceptitaj unuaj versoj revelaciitaj al la Profeto inkludas: "Per la inkujo kaj per la plumo kaj per tio, kion ili skribas", LNK: ĉapitro 68, verso 2.



# Forug Farroḥ-zad

Mehdi Karimi

Tradukis: Nazi Solat

Forug naskiĝis en decembro de 1935 en Tehrano kaj vivis preskaŭ 32 jarojn. Ĉe 16-jariĝo ŝi edziniĝis kaj post unu jaro naskis filon kies nomo estas Kamjar.

Ŝia geedziĝo daŭris nur unu jaron kaj ŝi poemon kaj arton preferis al geedzeco kaj persiste eksedziniĝis kaj ĝis sia morto ne plu vizitis sian filon.

Ŝi je la 13-a de januaro de 1967 dum neĝado, kiel ŝi mem antaŭvidis en siaj poemoj, okaze de katastrofa aŭto-akcidento en Tehrano mortis.

Estas restitaj kvin poemaroj ŝiaj nome: Kaptito, Muro, Ribelo, Alia naskiĝo, KREDU ni al komenco de malvarma sezono.

Tio estis simpla biografio de Forug. Sed vere kiu estis Forug kaj kio estis ŝia rolo en poezia sfero de Irano?

Historio de moderna poezio en Irano havas tian firman ligon kun Forug ke oni ne povas ignori Forug-on kiam oni skribas pri poezio, literaturo kaj precipe pri virinaj verkaĵoj en Irano. Verki pri Forug ne eblas ignorante historian kondiĉon en kiu ŝi kreskis kaj fariĝis poetino fama ĉar Irano estas poeziteritorio. Poezio ĉi tie havas specialan signifon. Poezio estas filozofio kaj moralo, estas mistiko, estas liriko, estas riproĉo, ironio kaj ŝerco, estas ama epopeo aŭ amo epopea. Poemo estas la dua ranga libro post sankta libro, estas "Kaŝlinvgo", estas Hafez<sup>1</sup>.

Kulturo de Irano signifas ĝian poezion. En ĉi tiu lando neniuj kampoj de penso ekzistas en kiu poezio ne eniris kaj ne povis trovi tutan, kompletan esprim-manieron. En tiu ĉi afero poezio ne estas ilo, sed lingvo de laboro. Ĝi mem la laborkampon prenas kiel iu rimedo.

Ferdoŭsi<sup>2</sup> per sia poemaro, kreis epopeon



۵۰

7

mitan de sia patrujo kaj plue ekvivigis la lingvon de sia patrolando kaj igis sian verkaĵon kiel identeco de la lando.

Pasinta poezio dum mistika poezio atingis sian pinton. Mistikismo kun sia religia kaj morala enhavo ne povis elflui skribilon aliforme krom poezio, krom trapasi filtrojn de poet-penso kaj preni aman esprimon, krom atingi eltrovan etoson ene de poet-penso. En ĉi tia lando poemado ne estas farebla de ĉiuj homoj. Forug<sup>3</sup> Farroḥ-zad en ĉi tia lando brilas.

Samepoka art-komunumo de Irano, konas Forugo-n per "Alia naskiĝo" poemaro, kiu vere estis alia naskiĝo de Forug. Kvankam antaŭ tiu poemaro, ŝi verkis tri aliajn poemarojn nome; Kaptitulo, Muro, Ribelo kaj jam fariĝis fama per tiuj ĉi kajeroj. Sed per



"Alia Naskiĝo" ŝi apartigis sin mem de siaj pasintaj poemoj kiujn ŝi mem plu ne valorigis, kaj ĉi tiel ŝi skemis novajn bordojn por nova poezio persa.

Poste per alia poemaro nome "Kredu ni al komenco de malvarma sezono" ŝi novan pejzaĝon malfermis por moderna poezio.

Moderna poezio de Irano kiu komenciĝis per Nima, dum kelkaj dekoj da jaroj, post trapasi multajn bariloj kaj post luktado kontraŭ rezistoj tradiciaj, kulturaj kaj sociaj, finfine en kvara jar-deko, prezentinte elstarajn poetojn same kiel Ŝamlu, Aĥavan, Forug, Ataŝi, ... kaj dekojn da aliaj, atingis sian pinton blindumigan. Tamen, Forug kun "Alia naskiĝo" kaj "Kredu ni ...", estas unika vizaĝo por tiu ŝanĝo.

Verŝajne oni ne povas heziti iomete priskribi pri komenco de tiu garnda ŝanĝo por klarigi la kielon de tiu grandioza ŝanĝo aŭ eklumo<sup>3</sup> dum tiu mallumega nokto de poezio en Irano.

Antaŭ "Konstitucia Revolucio"<sup>4</sup>, Irana poezio dum preskaŭ tricent jaroj trapasis mortigan stagnadon; ŝanĝo nek stile, nek lingve, nek teme, nek enhave....okazis. Nenio okazis krom malantŭeni en esprimo, signifo, lingvo, formo kaj strukturo de poezio. La persdevena lingvo de Ferdoŭsi<sup>2</sup>, la glita, elokventa poeziaĵo de Sadio<sup>5</sup>, la flua kaj multenhava esprimado de Hafez<sup>1</sup> kaj emocio kune kun kompreno de Moŭlana<sup>6</sup> (Rumi) foriris de poezio de tiu longedaŭra tempo. Tiel lingvo de poemo plenpleniĝis de vort-figuraĵoj; vortoj fariĝis sensignifaj kaj komplikaj, poemo fariĝis aro da vortoj. "Lingvo ne estis por esprimado, sed por rim-aranĝado kaj perdo de tempo".<sup>7</sup> Poezio de tiu ĉi epoko "signifas laŭdadon kies rezulto estis kuraĝiĝo de ministroj kaj regantoj por diversaj kanajlaĵoj kaj stultaĵoj".<sup>8</sup> Alivorte poezio de tiu tricent jaroj "ne estis utila por io krom flatado senfina al "Tutmonda Kaabo"<sup>9</sup>

Komencite "Konstitucia Revolucio" akompaninte per nova, juna generacio kiu sciis okcidentajn lingvojn, "neologismo kaj

antaŭenir-volemo disvastiĝis kaj socia sfero pretiĝis por akcepto de iaj pens-manieroj".<sup>11</sup>

Poezio de tiu tempo kiu fakte estis revoluci-poezio, finfine "elektis iun lingvon kiu povus esti komprenata per popoloj. Do estis bezonata iu lingvo simpla, klara kaj komprenebla por ĉiuj, kiu havis nek sufiĉe da tempo por ornamo kaj vortfarado, nek artan kreadon."<sup>11</sup>

Tiel poezio de nova epoko naskiĝis. Verŝajne por tiu granda ŝanĝo en persa poezio, tia grandioza "Revolucio" estis bezonata.

Nima Juŝiĝ<sup>12</sup> kiun oni inde nomas "la patro de nova persa poezio de Irano" "fondis sian poemon sur ruinaĵoj de fanatikaj kaj malnovaj formoj de pasinta persa poezio ...<sup>13</sup>." Li "sukcesis trovi novan formon en persa poezio lingve kaj enhave poezia kaj revolucia"<sup>14</sup>. Li per ŝanĝo de tradicioj formaj



Far de Forug



(ritmo kaj rimo), per sia esprimo, samtempe per poezia pens-maniero kaj nova enhavo, kreis novan poezion kies daŭrigon kaj emfazon povus fari neceso de tempo.”<sup>15</sup>

Li scipovis francan lingvon kaj eble li ideon por rompi tradician rimon elprenis el moderna okcidenta poezio. Sed sian vidpunkton li prenis el sia medio, kulturo kaj speciala historia situacio. Inter lia vidpunkto kaj tiuj de liaj pasintuloj estis longega distanco kaj tio estis la plej grava paŝo por disiĝo el klasika poezio kaj fondo de moderna poezio. Do li subjektivan mondon de la malnovaj poetoj anstataŭigis per objektiva mondo. Tio signifas ke unua-foje en poezia historio de Irano, persona mondo kune kun objektoj, naturo kaj sociaj interrilatoj eniris en terenon de poemo.

Li poemis sian “Rakonto”-n<sup>16</sup>. Ĝin ŝatis junaj poetoj kaj elektis ĝin; kaj ĝian lingvon kaj ĝian etoson romantikan. Sed li mem ne estis tiom facilema kaj ne iris laŭ la vojo de “Rakonto”. Li plu laboris dum dek aliaj jaroj kaj poemis “Fenikso”-n<sup>16</sup>, kiu estis alia vojo; vojo de “Nova poezio Nima-a”.

Sekvantoj de “Rakonto” ankaŭ trovis sian lingvon kaj sendependecon. Kelkaj en formo de “kvaropa” poezio, aperis tre potencaj kaj belstilaj. Ili klopodis esprimi siajn korojn, maltrankvilojn,.... kaj ĉion ĉi pri sia simpla naturo en tiu “kvaropa” formo. Ĉi tiel ili plenigis poezian etoson de tiu tempo per romantikismo.

Dum tiu tempo, dank al neologismemo de nova meznivela grupo de popolo en socio, romantikismo trovis antaŭ si mem oportunon por esprimi sian sensaĵojn plenplene da kontraŭaĵoj, malgraŭ tio ke socia kaj politika situacio estis tre streĉita, maltrankvila kaj plenplena da timo pro naciig-movado de nafto kaj ankaŭ kontraŭ-koloniisma batalo.

16-jara Forug en ĉi tia etoso kreskis kaj prenis flugilon. Ŝiaj amaj leteroj kiuj estis skribitaj dum tiuj tagoj diras nin kiel kaj ĝis kie estis ŝi amanta, sentrankvila, turbulentema, saĝa, klara, sincera, enkaptita, ...

Ŝiaj verkoj ne lasas nin ian dubon ke ŝi almenaŭ estis dek jaroj antaŭ siaj samtempaj samranguloj edukitaj rigarde al kompreno de multaj punktoj.



Portreto de Forug far de ŝi mem

La unua poemaro nome “Kaptito” publikiĝis en 1952. Forug per tiu ĉi poemaro fariĝis fama.” Famiĝo de Forug ne estis pro esprimo klara de seksaj kaj amaj temoj. Sed estis pro ŝia tono kiun aliaj poetinoj antaŭaj ne havis. Ĉar ili ĉiuj, eĉ en amaj poemoj aŭ seksaj rakontoj siaj, uzadis viran tonon kaj lingvon”.<sup>16</sup>

Vivo de juna Forug ne trapasis en kadro tradicia de samaĝuloj kaj samtipaj fraŭlinoj. Ŝi ne povis en normala kaj tradicia normo travivi. Ŝia libereco estis iu ŝranko en sia patrodomo kiun ankaŭ oni atakis. Ŝi en sia edz-domo ankaŭ estis sentrankvila. Ŝi tiam fakte estis poetino, virino kiu jam bone skribis kaj bone poemis.

La medio estis kaptita per ŝiaj revoj. Ŝi multe legadis, pleniĝadis kaj ŝiaj superfluoj iĝis poemo plenplena da virina sento. Ŝi ne akceptis ke ŝia poemo estis “virina” kaj ŝi opinis “Se mia poemo iomete havas virinan etoson, estas normale ĉar mi estas virino. Sed se iu intencas mezuri artajn valorojn, sekso ne povas esti rigardata”.<sup>17</sup>

Post “Kaptito” kiu fakte estis “esprimo de kaptiteco” kaj ne arta esprimo de kapti, “Muro” kaj “Ribelo” ankaŭ estis publikitaj.



Ĉi tiuj tri poemaroj, malgraŭ diferencoj kaj ankaŭ malgraŭ ekzisto de ne malkonfesebla evolu-linio el la unua ĝis la tria, estas rigardataj kiel unu periodo de poezio ŝia lingve, forme, rigarde kaj enhave.

La poezia enhavo de tiuj tri poemaroj estas tiu duopa temo konata per romantikismo; foje estas doloro, amaro de vivo, malgajo, ĉagreno, morto, soleco, timo el morto, kaj foje estas amo, peko, volupto, ĝojvolemo, plezuramo, .... La lingvo de poemoj estas simpla, sen-ornamaja, eksplicita, plendema kaj ribela en formo de "kvaropa" parteto kiu estis kutima tiam.

Rigardo de Forug en tiuj poemaroj estas rigardo de iu virino kiu estas batalanta kontraŭ vivaj personaj problemoj; la virino kiu estas sola, plendema, kun sens-ondoj patrinaj, virinaj. Enhav-linio de tiuj poemoj trapasas surfacon, sen ajna haltejo kaj pripensado. Koncize, formo de poemaro dum tiu intervalo malgraŭ ekspliceco, sincereco, ribelo kontraŭ tradicio kaj sociaj normoj kaj reguloj, sentimo en esprimo de temoj serioze prohibitaj, poezi-esence estas malfortaj kaj enhave estas sensemaj kaj malprofundaj.

Ŝi daŭrigis sian vojon: "...post ĉiu spertoj, tento, trapasi tempon de vagabondo kaj samtempe serĉado"<sup>17</sup> ŝi eklernis manieron por rigardi sian mondon kaj esprimi tion. "Nima malfermis miajn okulojn kaj iris min: Rigardu! Sed rigardon mi mem ellernis."<sup>17</sup>

Ŝi klopodis trovi novan "lingvon" aŭ esprim-manieron kaj samtempe trovi sian apartan stilon karakterizan. Ŝi ĝuste distingis la gravan mankon tiaman: "manko de diversaj vortoj"<sup>17</sup> kiuj estas konvenaj por tiama viv - maniero." Ĉar nia vivo estas ŝanĝita kaj novaj konceptoj estas antaŭ ni kiuj aldonas por ni novajn sentojn kaj por esprimi tiujn sentojn ni bezonas novajn vortojn. Tiuj vortoj ne ekzistis en nia poezio antaŭe kaj pro tio apliko de tiuj vortoj estas tre malfacile. Mi klopodas enirigi tiujn vortojn en poezion kaj mi pensas ĉi tiu afero estas ĝusta afero. Ĉar se hodiaŭa poezio volas esti vivanta poezio, ĝi devas uzi ĉi tiajn vortojn kaj apliki tiujn en si mem."<sup>17</sup>

La plej nova aspekto de Forug estas en "Alia Naskiĝo" kiu vere estis alia naskiĝo de Forug. En tiu ĉi libro la formo kaj enhavo

estas tute alia kompare kun antaŭaj verkoj ŝiaj; amo plenkreskinta, emocio trankviliĝinta, etoso mistika estas elstaraj punktoj de ŝiaj verkoj en tiu libro.

Kelkaj punktoj estas karakterizaĵoj de ŝiaj verkoj: sincereco, preterrigardo de fortaj tradiciaj bariloj, novaj vort-kombinaĵoj, ....

Ŝi esence estis poetino sed ankaŭ estis interesita al aliaj art-branĉoj: Kino (Ŝia verko nome "La domo estas nigra" gajnis la unuan premion en dokumenta film-festivalo en 1964 en Germanio), teatro (Ŝi ludis en kelkaj teatraĵoj kaj ankaŭ tradukis kelkajn teatrajn tekstojn), pentrado.

Ŝi mallonge vivis sed ŝia vivo estis tre fruktodona kaj plenplena de verkaĵoj artaj.

#### Notoj:

1. Irana mondfama poeto (oka jarcento), oni nomas lin ankaŭ kaŝ-lingvulo pro lia poem-etoso mistika
2. Barahani / Reza, "Oro en kupro"
3. Irana mondfama poeto (dua jarcento) kiu verkis graven poemaron, nome Ŝahname kiu estis komplete perslingva dum penado de araba lingvo por regi persan lingvon
4. Perslingve Forug signifas lumeco
5. Grava historia punkto de Irano, ekde kiam longedaŭra luktado de Iranoj por libereco prenis novan formon kaj post tio parlament-sistemo estiĝis en Irano
6. Vidu 5-an numeron de Irana Eaperantisto, p.10; 'Floroj el "La Florejo" de Sadio'
7. Vidu 5-an numeron de Irana Eaperantisto, p.4; 'Rumi(Moŭlana), La plej Granda Mistika Poeto'
8. Zarinkub/Hamid, "Nova persa poezio pejajo"
9. Oni tiel nomis la reĝon en sia flatado por esprimi sian sincerecon al la reĝo
10. Nia samepoka poeto kiu havis la plej gravan rolon en moderna poezio de Irano
11. Nomo de iu poemo de Nima
12. Hoghughi/Mohamad, 'Nia samtempa poezio'/ Forug kajero
13. Poemaro de Forug Farroĥ-zad, Morvarid eldonejo
14. Ataŝi/Mahmud, "Tiu kiu similas al neniu"/ Forug poemo
15. Irana fama samepoka poeto kiu havis grava influon al Forug kaj ankaŭ al Irana poezio
16. Fama film komponinto
17. Araŝ Revuo/ No.1 Dua periodo/Dialogo kun Forug

Perslingve pri Forug en interreto:

<http://www.forughfarrokhzad.org/>

<http://www.forughfarrokhzad.com/>



# Mekanikpupo

*Pli ol tio, ho, jes  
pli ol tio, oni povas resti silenta.*

*Oni povas longajn horojn,  
per fiksrigardo kiel tiu de mortintoj,  
gapi al fumo de cigaredo,  
gapi al formo de taso,  
al senkolora flor' de tapiŝ'  
al iluzia, surmura lini'.*

*Oni povas rigidfingre  
flankentiri la kurtenon kaj ekvidi:  
en l' aleo pluvegas;  
infano kun buntaj kajtoj  
staras sub iu arko;  
malnova ĉaro placon malplenan  
plenbrue kaj akcelante forlasas.*

*Oni povas ankoraŭ resti  
ĉe l' kurteno, sed blinda, sed surda.*

*Oni povas  
per voĉo ege falsa, ege fremda  
ekkrii: "Amas mi".  
Oni povas en venkemaj brakoj de viro  
esti bela, sana ino.*

*Kun ledsimila korpo,  
kun du grandaj firmaj mamoj,  
oni povas en lito de ebriulo, frenezul',  
vagabondo  
makuli senpekecon de iu amo.*

*Oni povas sagace humiligi  
ĉiun enigmon strangan.  
Oni povas okupiĝi nur pri solvado de kruc-  
vortenigmo:  
oni povas kontentigi sin nur per eltrovo de  
senutila respondo:  
jes, senutila respondo, kvin aŭ ses literojn  
longa!*

*Oni povas tutan vivdaŭron surgenui  
kapklininte, piede de malvarma tomb-  
ornaĵo.  
Oni povas vidi dion en nekonata tombo.  
Oni povas kredantiĝi per senvalora monero.  
Oni povas ade putri en ĉambretoj de  
moskeo,  
kiel legisto maljuna de pilgrim-preĝaro.*

*Oni povas kiel nulo en subtraho, adici' kaj  
multiplik'  
ĉiam estigi saman rezulton.  
Oni povas viajn okulojn en iliaj malpac-  
kokonoj  
imagi kiel butonaĉoj de malnova ŝuoparo.  
Oni povas kiel akvo elvaporigi en sia foŝet'.*

*Oni povas honteme kaŝi belecon de  
moment'  
kiel ekfoton nigrablankan ridigan  
en la fundon de la keŝto.  
Oni povas en tago-kadron malplenrestintan  
pendigi bildon de kondamnito, venkit', aŭ  
krucumito.  
Oni povas kovri truon de la muro per  
portretoj,  
oni povas unuigi kun pli absurdaj bildaroj.*

*Oni povas esti kiel mekanikpupoj  
kaj tra vitra okulparo, vidadi mondon la  
sian.*

*Oni povas ene de keŝto drapumita  
kun korpo pajloplenigita  
longajn jarojn dormegadi inter tuloj kaj  
brilafetoj.*

*Oni povas per ĉiu premo diboĉema de iu  
mano  
senkaŭze ekkrii kaj diri:  
"Ho, tre feliĉa estas mi!"*



## Vento kunportos nin\*

*En eta nokto mia, sopire  
Vento rendevuas arb-foliojn,  
En eta nokto mia estas angoro de detruo.*

*Aŭskultu!  
Ĉu vi aŭdas blovon de mallumo,  
Mi rigardas al ĉi feliĉo fremde,  
Mi kutimas al mia malespero.*

*Aŭskultu!  
Ĉu vi aŭdas blovon de mallumo.*

*Tra nokto nun io trapasas,  
Luno ruĝas kaj maltrankvilas  
Kaj sur ĉi tegmento kie daŭre estas timo de  
disfalo  
Nuboj, kiel amaso da funebrantoj  
Kvazaŭ la momenton de pluvo atendas.*

*Unu momento,  
Kaj poste, nenio.  
Malantaŭ ĉi fenestro, nokto tremantas  
Kaj la ter'  
Haltantas rotacion,  
Malantaŭ ĉi fenestro iu nedifinita  
Maltrankvilas pri mi kaj vi.*

*Ho! tutkorpe verda,  
Viajn manojn kiel rememoraĵojn  
brulantajn, metu en miajn amantajn manojn  
Kaj viajn lipojn kiel percepton varman pro  
ekzisto  
Al karesoj de miaj lipoj amantaj deponu!*

*Vento kunportos nin kun si mem,  
Vento kunportos nin kun si mem.*

\*Fama filmo de Abbas Kiarostami, renoma irana reĝisoro estas inspirita de kaj samnoma kun tiu ĉi poemo. La scenaron kunverkis li kaj s-ro Mahmud Ajdin.

## Al ŝi pardonu

*Al ŝi pardonu,  
Al ŝi kiu fojfoje  
Dolaran ligon de ŝia ekzisto  
Kun stagnaj akvoj  
Kaj malplenaj truoj forgesas  
Kaj stulte pensas  
Ke ŝi havas la rajton vivi.*

*Al ŝi pardonu,  
Al indiferenta kolero de bildo  
Kiu fora deziro de movo  
En ŝiaj paperaj okuloj likvidiĝas.*

*Al ŝi pardonu,  
Al ŝi tra kies tuta ĉerko  
Fluo ruĝa de luno trapasas  
Kaj malserenaj odoroj de l' nokto  
Dormon miljaran de ŝia korpo  
Senordigas.*

*Al ŝi pardonu,  
Al ŝi kiu ene estas dispartigita  
Sed ankoraŭ ŝiaj okul-haŭto pro imagante  
lumerojn brulas  
Kaj senutilaj hararoj ŝiaj  
Senespere pro penetro de amaj spiroj  
tremas.*

*Ho! loĝantaro de simpla lando de feliĉo,  
Ho! kunuloj de malfermitaj fenestroj dum  
pluvo,  
Al ŝi pardonu,  
Al ŝi pardonu,  
Ĉar ŝi estas ravita,  
Ĉar radikoj de via fruktodona ekzisto  
En grundoj de ŝia fremdeco sapeas  
Kaj ŝian kredeman koron  
Per frapoj malicaj de sopir'  
En angulo de ŝia brusto ŝveligas.*

Tradukis: Nazi Solat



## La Rozo

Rozo

Rozo

Rozo

Li min kondukis en roz-ĝardenon

Kaj en mallumo pendigis rozon de miaj haroj, la timemaj

Kaj finfine

Kunkuŝis kun mi sur rozfolion

Ho kolomboj paralizitaj

Ho senspertaj menopaŭz-arboj, ho blindaj fenestroj

Sub mia koro kaj funde de mia tali', nun

Rozeto ekkreskas

Rozo

Ruĝa

Kiel flago en

La tago de reviviĝo

Oh mi gravedas, graveda, gradeva



# Hamid pri Forug



*Jen traduko de la poemo de Hamid pri Forug:*

*Tiun mia koro sopiras  
Kiu alportis honestan sunon  
Kiel gaston al la floroj de ĝarden'  
Kaj donadis al la ventoj  
- sian longan hararon  
Kaj donacis al la akvo  
siajn blankajn manojn*

*Tiun mia koro sopiras  
Kiu gapigis siajn belajn okulojn  
Al la blua fundo de la maro inversa  
Kaj kiu kantis kiel la birdoj ĝojajn  
poemojn*

*Tiun mia koro sopiras  
Kies koro tristiĝis pro la mia  
kiel senpeka infano  
Kaj donacis l' afablon  
- al mi*

*Tiun mia koro sopiras  
Kiu kuniris plej norden kun mi la  
nordon  
Kaj kunestis plej sude kun mi la  
sudon  
Kiu restis sene de mi  
Kiu ne estas kune kun mi  
Kiu ...  
- sufiĉas, sufiĉas jam*

Tradukis: A.R. Mamduhi

Hamid Mosaddeg (1938-1998), mem tre renoma poeto de nutempa Irano, en sia poemlibro nomata *Az Ĝodaiha*, tio estas "Pri la disiĝoj", nostalgie poemas ankaŭ pri Forug. Nomo de lia poemaro, plejeble aludas al la komencaj versoj de la *Masnavio*, la verkego de Moŭlana, okcidente fama je Rumi (1207-1273):

"Aŭskultu al kan', kiel rakontas  
Ĉar pri la disiĝoj ĝi ja plendas:  
'Ekde oni elkanejgis min  
mia-krie lamentis vir', virin' ...'"

Multaj rigardas al tiu ĉi enkonduka poemo de Rumio al *Masnavio* kiel la koncizo de la tuta ses-voluma verko volumena. Eble la kano simbolas Rumion mem, kiel hom(ar) on kiu disigite de sia spiritala memo, el sia originala hejmo, venis/falis en ĉi mondon fremde materialan, kaj lamentige prilplendas la disiĝon kaj sopirege deziras reiron al sia mem(ej)o. En la kanejon, ankaŭ Hamid aliĝis al Forug kelkajn jarojn antaŭe...

**Fonto:** Mosaddeg, Hamid. *Az Ĝodaiha* (Pri la Disiĝoj), 3a eld., Tehrano: Amir-Kabir, 1982, (1a eld. 1979), 95 p., p.47-8.



## Al Forug, la Unua

Mi ne konis aliulinon  
Kiu sin kantis tiel sen limo  
Vi estis l' unua virino  
Parolanta pri ĉio  
Vi ne rekonis la baregojn  
Kiu katenis eĉ la virojn  
Tiel kiel mi memoras  
Unue vi estis kaptito\*  
Ne permesata fari ion  
Tedan tempon vi suferis  
Ĉar estis malantaŭ muroj\*  
Tie ĉiam estis distanco  
- Kiel vi poste malkaŝis -  
Inter fenestro kaj vido!  
Tamen saman tempon en vin  
Kolektiĝis ia protest'  
Sekve vi ekis ribelon\*  
Kontraŭ ĉio malliberiga  
Malgraŭ ĉio kredita  
Vi iris al gelepruloj  
Kaj montris ke l' domo nigras\*  
Certe multon kostis al vi  
Naĝado kontraŭ fluo  
Sed la premoj vin fortigis  
Tiel vi ekrenaskiĝis\*  
Eltrovinta vian memon  
Nun tre saĝa kaj matura  
Vi jam ĉion superrigardis  
Sed ve, ĉar kion vi ekvidis  
Kredigis vin al vintro  
Frida sezon' vin ĉirkaŭis\*  
Kiel virinon solrestintan  
Ĉe amara ekkompreno de poluciita estado<sup>2</sup>  
Se akcidento vin ne forrabus<sup>3</sup>  
Kien vi antaŭenirus?  
(Ĉu estis vere akcident'?)  
Aŭ nur post la senesperigo  
Aŭ eble ia seniluziigo  
Vi jam estis delasinta  
Vin al ajno kaj fatal'?  
Vere tio sciindus  
Saman emon mi ĉiam sentas  
Rilate al Alber Kamo<sup>4</sup>  
Kiu junaĝe foren flugis  
Ankaŭ lin eble absurdo  
Foren portis el la mondo  
Absurdo devena de ekzistencial'  
Lin trairis malfortigunte  
Do eblas ankaŭ lia akcident'  
Estis ago de nekonscienc' ...)  
Kvankam mallonge vivis vi<sup>5</sup>  
Sed via vivo jam ĝuis larĝon

Vi ĉion spertis de frua aĝo<sup>6</sup>  
Vi trapasis de etap' al etap'  
Ekzistas multaj kiuj aĝegis  
Sed ankoraŭ foje ne povis  
Vidi l' ĝardenon tra la tru'  
kombi la hararon kontraŭ la vent',  
Aŭ sur l' glasoj fari dancadon<sup>8</sup>  
Neniam ilin forportos la vent'<sup>9</sup>  
Ne iam ili kuraĝis imagi  
Al iu la malpacajn okulojn  
Kiel malnovajn ŝu-butonaĉojn!<sup>10</sup>  
Ĉiuokaze vi forflugis  
Dum sezono de l' frostad'<sup>11</sup>  
Kiam ankoraŭ via voĉo  
Pri l' frosto ne sonintis<sup>12</sup>  
Kiam ankoraŭ vi ne renkontis  
Primaveron post la vintr'  
Vi foriris sed restigis  
Post vi vojon daŭrigindan  
Por posteuloj pluprogresi  
Kaj proksimigi al si la memojn  
Tion vi faris ne nur por inoj  
Sed por ĉiuj liberemuloj.

De: Asad Mahbub

### NOTOJ:

- \*Jen titoloj de ŝiaj poemlibroj kaj plej fama filmo kronologie: La Kaptito (1955), La Muro (1956), dediĉita al ŝia eksezo, La Ribelo (1958), La Domo Estas Nigra (1962), dokumenta filmo pri lepruloj, Alia Naskigo (1964), Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon' (1965).
- 1- "Inter fenestro kaj vido/Ĉiam ekzistas distanco/Kial mi ne krigardis? ...". El: Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon', en: Esmaili, A., Sedagat, A. (kompilintoj) *Gavdane Foruge Farrohzad* (La Eterna Forug Farrohzad), Tehrano: Marĝan, 1968 (2a eld.), 363., p.345-354.
- 2- Ŝia longa poem(libro), Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon', komenciĝas per: "Kaj tio estas mi/Virino sola/Ce l' sojlo de l' frida sezon' /Ekkomprenante pri l' poluciita estado de la tero/Kaj malespero simpla kaj trista de l' ĉielo/...". El: Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon', en: Esmaili, A., Sedagat, A. (kompilintoj) *Gavdane Foruge Farrohzad* (La Eterna Forug Farrohzad), Tehrano: Marĝan, 1968 (2a eld.), 363., p.345-354.
- 3- Forug forpasis sekve de aŭto-akcidento.
- 4- Albert Camus (1913-1960), franca verkisto, naskita en Alĝerio, aljuĝita Nobelpremio pri literaturo en 1957. Ankaŭ li forpasis sekve de aŭto-akcidento. Liaj ĉefverkoj: La Fremdulo (1942), La Plago (1947), La Ribelo (1951) kaj La Falo (1956).
- 5- Kiam ŝi forpasis ŝi estis 32-jara.
- 6- Ŝi edziniĝis 17-jaraĝe al ŝia kuzo malgraŭ malkonsento de la familioj precipe pro ilia aĝ-diferenco. Ili disiĝis post 3 jaroj.
- 7- "Ĉiuj scias, ĉiuj scias/Ke vi kaj mi tra tiu frida apertur' severa/Vidis la ĝardenon/Kaj de tiu ludema branĉo for-de-mana/Ni desiris la pomon/Ĉiuj timas/Ĉiuj timas, sed vi kaj mi/Aligis al la lumigilo kaj akvo kaj spegul'/Kaj ne timis/...". El: La Konkero de l' Ĝarden', en: Farrohzad, Forug. *Tavallodi Digar* (Alia Naskigo), Tehrano: Morvarid, 1994 (21a eld.), 155p., p.113-117.
- 8- "Ĉu mi denove kombos mian hararon/Kontraŭ la vent'?/Ĉu mi denove plantos pensojn en la ĝardenet'?/Ĉu l' geraniojn/Mi metos en l' ĉielon malantaŭ la fenestr'?/Ĉu sur l' glasoj mi dancos denove?/...". El: Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon', en: Esmaili, A., Sedagat, A. (kompilintoj) *Gavdane Foruge Farrohzad* (La Eterna Forug Farrohzad), Tehrano: Marĝan, 1968 (2a eld.), 363., p.345-354.
- 9- "Ekzistas aleo, kie/Knaboj kiuj amis min, ankoraŭ/Kun samaj taŭzitaj hararoj kaj maldikaj koloj kaj malgrasaj piedoj/Pensas pri senpekaj ridetoj de knabineto, kiun iun nokton/La vento forportis kun si/...". El: Alia Naskigo, en: Farrohzad, Forug. *Tavallodi Digar* (Alia Naskigo), Tehrano: Morvarid, 1994 (21a eld.), 155p., p.150-155.
- 10- "... Oni povas viajn okulojn en iliaj malpac-kokonoj/Imagi kiel butonaĉoj de malnova ŝuoparo/Oni povas kiel akvo elvaporigi en sia foset'/...". El: Mekanikpupo, en: Farrohzad, Forug. *Tavallodi Digar* (Alia Naskigo), Tehrano: Morvarid, 1994 (21a eld.), 155p., p.65-69.
- 11- Ŝin oni enterigis dum neĝado februara en 1967.
- 12- Ŝia lasta poemlibro, Ni Ekkredu la Komenciĝon de l' Frida Sezon', eldoniĝis post ŝia forpaso.



# “Irano? Vi ŝercas!”

Martin Markarian

Tiel kaj simile homoj reagis kiam mi informis ilin pri mia plano viziti landon kiun multaj el miaj samlandanoj en Germanio nur konas el la novaĵoj (kaj kiel konate: „nur malbonaj novaĵoj estas bonaj novaĵoj“). Mi supozas ke la plimulto de miaj samlandanoj eĉ ne scias lokigi Iranon sur mapo.

La vojaĝplano jam longe okupis lokon en mia kapo, kaj ĝi pli kaj pli konkretiĝis – ĝis antaŭ kvar jaroj mi finfine realigis ĝin. Ankoraŭ hodiaŭ mi ofte pensas pri tiuj du neforgeseblaj semajnoj en lando kiu tiel malsimilas al la bildo, kiun eĉ mi havis pri ĝi.

Multe pli bone ol antaŭe mi nun komprenas la hejmsopiron de miaj iranaj geamikoj en Germanio, kiuj trovis ĉi tie tute malsamajn kondiĉojn.

Mi ne volas rakonti pri la vidindaĵoj de la lando (kiujn la iranaj legantoj de ĉi-artikolo konas multe pli bone ol mi), sed memori kelkajn el miaj personaj spertoj kun la homoj, en komparo kun tio kion germanoj laŭ mia sperto scias pri tiu parto de la mondo.

Nu, unue mi devas – kun honto kaj respekto – diri ke la scio de ordinaraj irananoj pri mia lando estas ĝenerale multe pli bona ol inverse. Demandante kelkajn germanojn kion fakte ili scias pri Irano mi ricevis la jenajn respondojn:

- Irano estas araba lando (!)
  - Irano estas danĝera lando por vojaĝantoj
  - La homoj tie estas radikalaj islamanoj
  - La reĝimo apogas terorismen
  - La ĉefurbo estas Tehrano
  - Irano estas evolua lando
  - Virinoj estas subpremataj en Irano
  - Okazis revolucio tie antaŭ dudek jaroj
- Ĉu ne estas milito tie?

Nur kelkaj el miaj amikoj estis pli bone informitaj pri la lando. Neniu tamen sciis ekzemple kiu estis Hafez, kiu estas la nuna ŝtatestro, kiom granda la lando estas, kaj simile.

La plej multaj homoj surstrate en Irano, kun kiuj mi sukcesis iom komuniki volonte elŝutis sian scion pri Germanio. Kaj kutime mi renkontis altestimon. Iom mirita mi trovis la fakton ke kelkaj kiujn mi renkontis ankaŭ laŭdis Hitler kaj lian politikon. Eĉ pli multaj ŝajnis konvinkitaj de la –historie certe malĝusta– fakto ke estas iu speciala prahistoria ligo inter la germana kaj irana popolo. Mi kredas ke tiu historia falsajo ŝuldiĝas al la nacisocialisma koncepto pri “arja” deveno de la germana popolo. Kaj la propagando dum la dua mondmilito emfazis





tion en Irano ĉar Hitler volis havi influon en tiu parto de la mondo (vidu la stacidomon de Tehrano).

Mi tre ĝojis pri la fakto ke preskaŭ ĉiuj irananoj jam almenaŭ aŭdis la nomon de la germana verkisto Goethe, kaj multaj eĉ legis ion de li (kontraste al multaj germanoj).

La por mi plej memorinda sperto de la vojaĝo estis tamen la nekredebla gastamo de la irananoj. Antaŭ Irano mi vizitis jam ĉirkaŭ 50 aliajn landojn de la mondo, sed povas sen ajna troigo konstati, ke tiel bonvena mi neniam antaŭe sentiĝis. Tio kompreneble speciale validas por mia nepre menciinda esperantista gastiganto Hamzeh Shafiee (pardonu Hamzeh, mi ne povis ne menci vian nomon), ĉe kiu mi restadis en Tehrano, kaj ĉe kies familio mi sentis min preskaŭ kiel familiano. Sed ankaŭ dum mia vojaĝado mi – fremdulo – estis plurfoje invitita al privataj domoj, kvankam pro tempomanko mi ne havis ŝancon akcepti tion. Eble tio parte

ŝuldiĝas al la fakto ke preskaŭ ne estas turistoj en Irano, sed mi kredas ke grandparte la gastamo estas ankaŭ tradicia afero.

Mi lernis ke la rolo de religio kaj la influo de la ŝtataj instancoj estas tre malsamaj ol de ekstere perceptitaj. Ankaŭ la familiaj rilatoj de irananoj aperas al mi nun en tute alia lumo. Speciale impresis min la sento de komuneco en relative grandaj familiaj kadroj, la humoro de la homoj kaj ilia amo por infanoj. Multe pli bone ol antaŭe mi nun komprenas la hejmsopiron de miaj iranaj geamikoj en Germanio, kiuj trovis ĉi tie tute malsamajn kondiĉojn.

Intertempe mi fariĝis patro, kio iom limigas miajn vojaĝajn dezirojn, sed mi certas ke mi denove vizitos tiun belan, kulture kaj home riĉan landon. Iranaj esperantistoj estos ĉiam tre bonvenaj ĉe mi kaj mia familio, kaj mi certe provos iel reciproki la gastamon kiun mi spertis en ilia lando.



*Said Borhani estas aktiva e-isto en Maŝhado. Li lernis E-on pere de koresponda E-kurso de Irana E-Centro kaj tuj fariĝis unu el la plej aktivaj samideanoj en la oriento de Irano.*

*Said estas ĉefmotoro de la projekto "Lingvo de Paco" kaj sekve de lia penado la projekto brile sukcesis. Fininte sian studadon pri matematiko li jam interesiĝis al angla tradukado kaj nun studas ĝin en Maŝhad-universitato*

### Atentu la brik-pecon !

Iutage riĉulo en sia nova multe-kosta aŭto tro rapide pasis maltumultan straton. Subite knabeto ĵetis brik-pecon al li de inter du parkitaj aŭtoj sur la strat-flanko. La brik-peco koliziis la aŭton. La riĉulo haltigis sian aŭton kaj rapide elaŭtiĝis kaj vidis ke lia aŭto multe damaĝiĝis. Li iris al la knabeto kaj skoldis lin. La knabeto plorinte kaj klopodinte povis finfine altiri la atenton de la riĉulo al la trotuaro, kie sia frato paraplegia estis falinta je la rulseĝo. La knabeto diris: "Tiu-ĉi strato estas maltumulta kaj malofte iu pasas tra ĝi. Mia pliaĝa frato estas falinta je sia rulseĝo sur la grundon kaj mi ne havas sufiĉan forton por levi lin. Por haltigi vin mi neeviteble uzis tiun brik-pecon. La riĉulo tre malgajiĝis kaj pardonpetis de la knabeto. Li levis la fraton de la knabeto kaj eksidigis lin sur la rulseĝon kaj eniĝis en sian multekostan aŭton kaj malrapide ekdaŭrigis sian vojon.

"En vivo ne veturu tiel rapide ke aliuloj neeviteble ĵetu brik-pecon al vi por altiri vian atenton !"

Dio flustras en niajn animojn kaj parolas al niaj koroj. Sed kelktempe kiam ni ne havas tempon por aŭskulti, li neeviteble ĵetas brik-pecon al ni. Ni havas aŭtoriton aŭskulti aŭ ne !

Said Borhani



# Post Ŝima

Verkita de: Ŝirin Ahmad-Nia

Ŝima forpasis. Ne post longa laciga, kaj rutina vivado, sed en la aĝo, pri kiu oni diras "la furoro de l' juneco". Ŝian morton ne povis kredi ŝia edzo, nek la gepatroj, kaj ankaŭ ne la kelkjaraga filineto de ŝi, kiu krome ne povis tion kompreni. Tamen, efektive tio jam okazis kaj tio signifis ke Ŝima plu ne vidiĝis en sia hejmo, ŝi plu ne povis ridi, kaj ekzemple, ŝi plu ne sopirus pri ordinaraĵoj dezirindaĵoj, kiel multaj aliaj homoj. Alivorte, ŝi atingis al ia "sen-bezoneco", stato, kiu laŭ ŝia ŝatata fakultata profesoro egalus al "feliĉo". Plejeble, ŝi antaŭe deziris atingi al tia stato en la viva mondo, sed laŭ-ŝajne nun ŝi atingis tion en la mondo post vivo!

Nu, post ŝia forpaso, ĉio en la mondo, kiel antaŭe, antaŭeniris. Kokoj frumatene kokerikis en la vilaĝoj kiel ĉiam, kaj la fum-tuboj de fabrikoj fumadis ankoraŭ en la urboj. Oni diris ke ŝia gepatra familio tiel ĉagreniĝis. La edzo, li ne ploris – almeanŭ ne en publiko, kaj nek parolis. Ŝia morto estis subita.

Ŝima kaj la edzo jam multfoje priparolis la fenomenon 'morto' kun unu la alia. La enigmo de 'estado' kaj 'ne-estado' estis ordinara paroltemo ĉe ili, malsimile al siaj ĉirkaŭuloj kiuj malŝatis tiajn temojn kaj evitis paroli pri tio entute. La paro jam kelk-foje travivis la perdon de relativoj aŭ ge-amikoj. Sed ĉi-foje, temis pri 'unu'-iĝo de ili 'du'. Tio estis alia afero! Ĉiuj ĉirkaŭe konfesis ke ili formis feliĉan paron, precipe kiam al la paro aldoniĝis la frukto de ilia amo, la filineto dolĉa!

Amikinoj de Ŝima -ne malmultaj- ĉe informiĝo je ŝia forpaso tuj reagis veante:

- kia afabla amikino!
- Ĉiam ŝi ridetemis!

- Ŝi estis tiel diligenta!
- Ho, sen la patrino, kio okazos al la malfeliĉa filineto ŝia!
- Plejeble ŝia edzo baldaŭ re-edziĝos!
- Tamen neniam la duon-patrino egalos al propra panjo! Pasos malfacile al la filino.
- Kia kruela mondo!
- Ho, ve!

(post sekundoj)

- Ĉu vi aŭdis pri Sara?
- Ne, kion?
- La kuzino diris ke ŝi trovis tiel riĉan fianĉon! Iom maljunas, tamen li jam donacis al ŝi ringon kun diamondo, similan oni ne trovas ĉe kiu ajn fianĉiĝo-festo ĉi-tie. Ruzulino mem ĝis nun ne malkaŝis eĉ vorteton pri li al ni!
- Ĉu vere? Interese! Kion plu vi aŭdis?

\*\*\*

De Ŝima restis kelkaj oraĵoj, iom da vestoj ankoraŭ ne-eluzitaj (iujn ŝi eĉ neniam surmetis), universitata diplomo, multaj libroj kaj libretoj, kelkaj magazinoj kun ŝiaj artikoloj aŭ poemoj presitaj en ili (de tempo al tempo ŝi verkis ion). Ŝima ŝatis kolekti familiajn fotojn. Abundis albumoj ĉirkaŭe. Ŝi ŝatis vidi kiel la tempo-paso sin montras tra fotoj de homoj ĉirkaŭ oni, je naskiĝoj, maturiĝoj, maljuniĝoj. Daŭra ripetiĝo.

Iu diris: Ho, se mi sciis tiom mallonge ŝi vivos, mi klopodus pli-afabli al ŝi, almenaŭ, malpli ĝeni ŝin!

Aliulo diris: Ne nur ŝi vivis mallonge. Tiaj personoj troviĝas multe ĉirkaŭ ni, se ni bone rigardu. Ni devus klopodi ne perdi tempon por bon-fari antaŭ ol estas tro malfrue! Ni fakte, ĉiam havas mallongan tempon, antaŭ ol perdi amikojn!

- Sed kiu vere gajnas, tiu kiu restas aŭ tiu, kiu foriras?!



# Floroj el "La Florejo" de Sadio

*En la dua parto, vi trovas kelkajn rakontoj el diversaj ĉapitroj de la libro Golestan (Florejo) de la granda persa poeto Sadio.*

\*

Lokman-on oni demandis: "De kiu vi lernis ĝentilecon?" Li respondis: "De kondutantoj laŭ malĝentileco; mi evitis fari tiujn iliajn agojn kiuj ne konformis al la deco."

*Por inteligentul' ne ekzistas,  
Senprofita ŝerco aŭ babilo,  
Sed cent filozofiaj ĉapitroj,  
Al sensciulo ŝajnas ludilo.*

\*

Mi aŭdis saĝulon dirantan: "Neniel iu sian malsaĝecon konfesas, krom se li ekparolas dum alia parolas kaj ankoraŭ ne ĉesas."

*Parolo havas komencon kaj morton,  
Ne venigu inter parolo vorton,  
Ne ekdiras homo inteligenta  
Kiam alia estas malsilenta.*

\*

Dio, la plej glora kaj la plej valora, vidas kaj toleras sed najbaro ne vidas kaj koleras.

*Ni rifuĝas al Alah', se homoj estus sekret-sciaj,  
neniun lasus trankvila kaj komforta la aliaj.*

\*

Estas rakontite pri preĝemulo ĉiuvespere amase manĝanta kaj poste ĝismatene preĝanta. Piulo informiĝis kaj diris: "Se li manĝus duonpanon kaj poste iĝus dorma, tio estus multe pli norma."

*Senigu l' internon je manĝaĵoj  
Por enlumigi ĝin je sciencoj,  
Vi estas plena ĝis via nazo,  
Tial vi malplenas de sciencoj.*

\*

Ies bela edzino mortis kaj laŭtradicie ŝia maljuna patrino lia-hejme restis. Kunparolon kun ŝi li devis akcepti kaj kontakton kun ŝi li ne povis eviti, ĝis aro da amikoj venis por lin viziti.

Unu el ili demandis: "Kiel vi fartas dum la foresto de via karulino?"

Li respondis: "Ne vidi edzinon por mi ne estas tiom malagrabla kiom vidi ŝian patrinon!"

*Restis dorno kaj forpreniĝis floro,  
Restis serpent' kaj rabiĝis trezoro.*

\*

Ag-plenumado en pacienco kuŝas kaj hastemulo nur fuŝas.

*Iam en dezerto mi mem estis vidanta,  
Ke rapidantan devancis malrapidanta,  
Rapidan ĉevalon galopo faris febla,  
Mala kamelo ankoraŭ estis rajdebla.*

\*

Tradukis: D-ro Kejhan Sajjadpur



Maŭzoleo de Sadio en urbo Ŝirazo



## Libro-Prezento

**"La Bona Lingvo"** de Claude Piron  
Vieno: IEM, 1997 (2-a eld.), 109 p.

Certe laŭ ni Esperantistoj, Esperanto estas bona lingvo, eĉ la nura bona lingvo, sed ĉu vi iam pensis pri la kialoj. Laŭ vi, kiuj estas entute la kriterioj por iu lingvo esti bona?

En tiu ĉi libro Claude Piron klarigas pri tiuj kriterioj laŭ sia vidpunkto. Eblas ke en kelkaj punktoj vi ne konsentas kun lia opinio, sed ĝenerale li pravas kiam li de ĉiuj flankoj rigardas al la lingvo kaj eĉ helpas al nia konscio trakti la lingvon laŭ la originala metodo de vortfarado. La plej akra parto de la libro estas kiam Piron kritikas la francan kutimon pri neologismo kaj montras al la leganto ke ni povas esprimi eĉ la plej komplikajn sentojn pere de simpla vortprovizo de origina Zamenhofa propono. La libro ne nur helpas pri la diversaj kriterioj laŭ kiuj ni povas nomi Esperanton la bona lingvo, sed ĝi ankaŭ donas ian pli profundan rigardon al la maniero ni povas enkonduki novajn vortojn en Esperanton.

**"Originala Verkaro"**, L.L.Zamenhof  
Komp. J.Dietterle, Ōsaka: Oriental-Libro, 1983, 604 p.

"Originala Verkaro" estas libro de Zamenhofaĵoj, ne la tuto de liaj verkoj, sed nur eseoj, leteroj kaj paroladoj. En tiu ĉi libro oni povas kompreni la etoson de la komencaj jaroj de la ekzisto de nia lingvo. La leganto konfrontas diversajn proponojn kaj solvojn al diversaj problemoj de la infaneco de la lingvo. Kian persiston havis Zamenhof kaj kiel simple li klopodis kontentigi diversajn homojn kiuj eĉ ne sciis pri liaj celo kaj idealoj. Por mi la plej interesa parto estis la letero kiun Zamenhof skribis en la jaro 1915 post la ekiĝo de la unua mondmilito, al la diplomatoj kaj tie rekomendis al diplomatoj kiel agi rilate al diversaj landoj kaj landlimoj. En tiu ĉi letero ni klare vidas lian antaŭviditan ordon de Europa Unio, la ideo kiu nun iras al realeco.

Oni povas multon skribi pri ĉiuj paĝoj de la libro, sed estas pli bone mem legi ĝin kaj mi rekomendas al ĉiuj Esperantistoj certe legi tiun ĉi gravan verkon kiu montras multajn angulojn de la historio de nia bona lingvo.

Komencantaj plumoj

Kio estas mi?

*Ho! mi estas via vivo  
Mi estas vi mem, kiam vi serĉas min  
Mi estas en vi, kiam vi sentas min  
Mi estas via varmo, kiam vi hontas  
Mi estas via malamo, kiam donacas min  
Trovu min!*

Said Isavipur

Esperantigis: Anahita Karam-Nejad

Kanto de Silento

*La nuboj  
En plorema rigardo de duonmorta suno  
Marŝante  
Iras sur la paŝojn de la ĉielo  
Kaj min  
Soligas en tiu ĉi lando nenieca kun  
trankvilo de via revo  
Kaj mi akceptemos ĉi tiun amon  
En tiu tempo  
Kiam fingroj de via rigardo, disfaligas  
silenton de iluzi'  
Kaj min, sidante sur la flugiloj de kolomboj  
de dezirogo,  
Flugigas al vi!  
Mi fuĝas de mia fiasko en tiun ĉi tombon de  
silento  
Kvankam  
"La kanto de silento estas bela".*

Behrang Jagubi

Esperantigis: Hamid Reza Kabiri



# Dorfak Pinto

Rostam Mohammadi

Tradukis: Nazi Solat

La profunda blanka valo kiu estas ĉirkaŭita per belaj rokaĵoj kaj blankaj burĝonoj de olivarboj, kiu aŭtune allogas multajn vizitantojn pro siaj sanktaj olivoj, sendube estas unu el la plej belaj vidindaĵoj de Gilan-provinco en nordo de Irano. Tiu provinco havas multajn historiajn kaj antikvajn konstruaĵojn kaj monumentojn, kiel Ĝam-e Marlik, Rudhan fortreso.....

En tiu montara regiono kun bona vetero kaj densa arbaro de diversaj arboj, kiel fago, kiam oni trapasas Sepidrud ponton, antaŭ Luje vilaĝo kaj monumentoj de tiu regiono, dekstere de la vojo aperas iu montopinto, kiun maljunuloj nomas Dalfak, kies signifo estis "La Aglejo". Nuntempe ĝi nomiĝas Dorfak. Jen ĝia geografia situacio: longitudo: 49° 24' 30", latitudo: 38° 48' 30".

La antaŭa nomo ne ekestis senkiale: Dorfak enhavas "ujon" kies vasteco estas pli ol 3×10 m².

En tiu "ujo" ekzistas glacia kavo en kiu rapidflugaj agloj havas siajn nestojn. Tiu pinto dum la jaro estas grimpata per multaj montgrimpantoj de tuta Irano kaj dum kunveno de grimpantoj ĉirkaŭ enirejo de la kavo oni povas aŭdi kriojn de la agloj. La alteco de Dorfak pinto estas 2705 metroj kaj ĝi havas tri famajn pint-punktojn; nordan, nord-okcidentan kaj sudokcidentan. La pintoj estas videblaj kun malgranda distanco inter ili.

Deklivaĵoj sudaj kaj nordokcidentaj estas kovritaj per arboj kaj fontoj. Dorfak pinto havas enirejon vulkanan kies

nomo estas "glacia kavo". Kelkaj profundaj aperturoj ekzistas en Dorfak kavo. Trapaso de tiuj aperturoj bezonas teknikajn grimp-rimedojn.

Orienta, norda kaj nordokcidenta deklivaĵoj estas tre belaj kaj ties grimpado estas tre malfacila. En norda deklivaĵo, regiono de papavetoj kun folioj grandaj kaj ruĝaj estas tre bela kaj vidinda. De sur la pinto oni povus bone vidi pintojn de Samamus, Ĥamenĉal, Poŝtekuh, kaj Asmansara, kiuj konsistigas aliajn vidindajn pintojn de la regiono.

Ekzistas multaj vojoj por atingi sur Dorfak- pinton:

- 1- Rostam Abad, ŜirKuh-vilaĝo, Larne, Ĉurkabin/Labikenar, Ĝejruni, Paneŝ (7 horoj)
- 2- Raĝeun-vilaĝo, Ĉurkabin, Ĝejruni (5 horoj)
- 3- Daŝraz, Deladar, Pitordol, Barzehani (5.5 horoj)
- 4- Divraŝ, Palang Kul, Labikenar, nordokcidenta deklivaĵo, Paneŝ fonto (6 horoj)
- 5- Sidaŝat, Daŝteban (4 horoj)
- 6- Sidaŝt, Maadan Sang, Siah Daŝtbon, Sinero daŝe, Arboagol, Arbonab, Kabk-ĥani (6 horoj)
- 7- Ŝibon-e Amarlu, Siah Daŝtbon (6 horoj)
- 8- Ŝahidan, Arbonab (5 horoj)
- 9- Rudsara, Kordesara, Kafarĥani, Aŝtenif (6 horoj)

Kompreneble grimpri laŭ tiuj vojoj bezonas lokajn gvidantojn.

Iomete sub la pinto estas bela kavo de Nurĉesme kaj Sefidab fonto kies akvo fluas kiel rivero kaj akvplenis la ejojn por fiŝkultivado malsupre.

La konvena ejo por tendumado, ĉe ŝtonaj domoj survoje de Dorfak (unua vojo) nomiĝas Larene kiu estas unika, tre bela montara kaj arbara regiono, kaj malofte oni povus vidi alian similan lokon en Irano.

La plej konvena tempo por grimpado laŭ la 8-a vojo estas dum la dua monato laŭ irana kalendaro kio estas dum aprilo. Dum la oka monato aŭ oktobro la plej bona vojo estas la unua. Ne fogsu alporti botojn kaj akvoimunajn vestaĵojn.





## Afganaj Fragmentoj

Dank' al projekto "Lingvo de Paco" nun Esperanton parolas ankaŭ afganoj!  
Kaj ili jam komencis movadumi

*Jen kelkaj fragmentoj el la raporto de Afganaj E-istinoj. Tiuj ĉi fragmentoj espereble inspiras la mondan samideanaron kontribui al disvastigado de nia afero inter la entuziasmaj afganoj:*

En la jaro 1380 p.H., t.e. 2001 p.K., la projekto Lingvo de Paco por instruado de Esperanto lingvo al afganaj elmigrintoj en Maŝhado, kun helpo de Irana Esperanto Centro (IEC, aŭ Sabzandiŝan) kaj kun instruado de s-ro Borhani, komencis la laboron. Kaj ankaŭ la Movado de Afganaj Virinoj subtenis la projekton.

Afganoj entuziasme bonvenigis la kursojn ... kaj en la elementa klaso printempa partoprenis ĉ. 70 personoj. Somere alia elementa kurso en alia lernejo sed ankoraŭ kun instruado de s-ro Borhani okazis.

Post tiuj ĉi du kursoj, IEC proponis al plej entuziasmaj lernintoj estigi E-klubon por la afgana nacio. ... En 19a de majo 2003 ... (la klubo) oficiale malfermiĝis. Ni estis invitintaj afganajn konsulejanojn, nombron da afganaj institucianoj en Maŝhado, ke bedaŭrinde ĉiu el ili ial ne partoprenis ... Mesaĝoj de prezidantoj de UEA kaj IEC legiĝis ... Antaŭ la malfermo ni estis enskribintaj 50 personojn (por nova kurso),

kaj informinte IECon pri tio, ... ili sendis al ni ĉ. 50 librojn kaj nombron da E-broŝuroj kaj ... ili certigis ke ili sendos al ni instruiston. Tamen ial la instruisto ne sendiĝis al ni. ... du el la afganaj ekslernantoj akceptis instrui ... ĝis kiam IEC-instruisto venu.

Sed, post la malfermo niaj problemoj komenciĝis. Ĉiutage granda nombro da enskriboj, kio altigis la nombron de la lernantoj al 100 kaj ĉ. alia 100 enskribiĝis por la posta kurso ... **Nun ni disponis nur 50 librojn. Kaj la lernantoj (por ĉiu klaso) estis 100. Ni decidis (ĉiufoje) disdoni la librojn en la klaso kaj fine kolekti ilin, tio estis tre malfacila laboro, sed ankoraŭ unu el la plej grandaj malfacilaĵoj por ni estis tio ke la Movado de Afganaj Virinoj sekve de siaj multaj malfacilaĵoj plu ne povis subteni nin, kaj donis al ni nur kelktagan tempon por ke ni trovu novan lokon por nia klubo, sed nin, kiuj ĉiuj estis junaj, neniu pretis subteni, krom pro nesaĝaj kialoj, kiujn ni ne povis akcepti....**

Kaj fine, ni plej dankas al UEA, pro ilia gratulmesaĝo, al IEC pro ilia subteno kaj al s-ro Borhani, nia estimata majstro...

(f-ino) Diana Karimi



*S-ino Tereza Kapista dum decembro 2003 kiel UEA komisiito, dum 10-tagoj starigis en Maŝhado specialajn kursojn por afganaj gejunuloj kaj pli profundigis ilian lingvo-kapablon kio dank al s-ro Said Borhani realiĝis. Jen s-ino Tereza Kapista kun siaj lernantinoj en la Afgana Virina Asocio kie okazis la E-kursoj.*



# Poeto de la laborkampo

Kompilis: Golam Reza Azarhuşang

S-ro Abdolrahman Zokai, naskiĝis en la 1953 en urbo Hamedan. Lia familio ne estis riĉa kaj li de infaneco devis labori. Do, li ne iris al la lernejo. Kiam li iomete kreskis, migris al Tehrano (la ĉefurbo) kaj kiel infanlaboristo laboris en diversaj eldonejoj. Tiam li havis grandan deziron por ke ne plu resti senalfabeta. Li eniris al vesper-lernejo kaj pasigis kelkajn klasojn. Sed li entuziasme legis diversajn librojn kaj poste fariĝis aktiva sindikatisto. Li en la 1979 edziĝis kaj nun havas du gefilojn.

En la 1996 lia unua libro aperis, nomata "Negulo", kiu estis rakonto por infanoj.

Liaj aliaj libroj por infanoj estas: "Maltrankvila Nubo" (1997), "Mehrdad kaj krajono" (1998), "Fiera leono" (1998) kaj kolektivaj notoj de Afganaj infanoj, kiuj elmigris al Irano, nomata "Reva deziro", tre interesa libro pri malfacilaĵoj kaj deziroj de afgan-infanoj, kiuj estas for de sia patrolando.

Liaj senrimaj poemoj ankaŭ estas: "Naskiĝo en dornejo" (1976), "Maltrankvila mondo" (1998) kaj "Vento kaj pluvo" (2000).

S-ro Abolrahman Zokai jam laboras kiel eldonisto. Li ankaŭ estas eldonisto de nia revuo "IRANA ESPERANTISTO" kaj ŝatas Esperanton.

Jen kvin tradukitaj poemoj de li:

**Espero**

*Kiel mi donu esperon al vi?*

*Gajo estas evento*

*Malgajo estas kutimo.*

*Paco estas evento*

*Milito estas kutimo.*

*Libereco estas evento*

*Despotismo estas kutimo.*

*Kiel mi donu esperon al vi?*

*Frukton de arbo*

*Hazarde ricevas infano.*

*Grundon de Dio*

*Hazarde ricevas la homo,*

*Kaj koston de la laboro*

*Hazarde ricevas laboristo.*

*Kiel mi donu esperon al vi?*

*Diri kaj vivi*

*Estas evento*

*Silento kaj morto*

*Estas kutimo.*

**Floroj**

*En vintroj*

*De mia lando,*

*Burĝonas floroj,*

*Kiuj tute ne timas*

*De frosto.*

*Ili salutas*

**Sunon,**

**Dancas**

*Laŭ muziko de ŝtormo*

*Kaj restas*

*Ene de la montlando.*

*En vintroj,*

*De mia lando*

*Burĝonas la floroj.*

**Refuĝintoj**

*Kiam mi vidis*

*Milojn da elmigrantaj*

*vaguloj,*

*Ne plu bela estis por mi,*

*Birdaj transmigradoj.*

*Grandeco de globtereno,*

*Fariĝis malgranda,*

*Malhela,*

*Kaj malgaja.*

**Lumoj**

*Mia koro,*

*Oh,*

*Kiel enuis.*

*Neonoj*

*Neonoj,*

*Kiuj nokte kaj tage,*

*Brilas ĉiam,*

*Estas eternaj miraĝoj.*

*En interkuraciĝpunktoj,*

*Estas trafiklampoj,*

*Kiuj permesas trapason,*

*Al la homoj.*

**Bruojn,**

*Manĝas la motoroj.*

*Kapturniĝon,*

*Faras la antenoj,*

*Kaj grizaj nuboj,*

*Entiras al si mem,*

*la subon.*

**Serĉado**

*Estas tre multaj homoj,*

*Kiuj grandegajn leĝo-librojn,*

*Parkerigas simple,*

*Kaj rigardas tra muro kaj pordo,*

*Rigadas al ĉiuj vizaĝoj,*

*Serĉante iun akuziton.*

**La homoj,**

*Forgesas siajn infanecojn,*

*Serĉante la feliĉon,*

*Rigardante ĉiujn truojn.*





*Dediĉita al:*

*karmemora s-ro Biĵan Sadigi, kiu amis pri Abol-Ĥejr kaj Ĥaragani – kaj kiu faris multon por nia afero, sennome.*

# Abu-Said Abol-Ĥejr

## Aliiginto de Mistikismo: de Suferado al Ĝuado

Ahmad Reza Mamduhi



religiestroj kaj eĉ aliaj sufioj. Li naskiĝis en la 7a de decembro 967 p.K. en Mejhan-urbeto ĉ. 80km oriente de Saraĥs-urbo en Ĥorasano de Irano. Abu-Said forpasis en la sama urbeto en la 12a de januaro 1049.

### Ĝuado kaj Suferado

Kvankam ĉiuj sufioj komune havas ĉafajn principojn inter si, tamen oni povas klasifiki ilin laŭ tre diversaj vidpunktoj en multe malsamajn kategoriojn.

Laŭ unu el la plej distingaj kategoriduojoj oni povas dividi ilin al “Ĝuantaj mistikuloj” kaj “Suferantaj mistikuloj”. Se ni komparu Abu-Saidon ekz-e kun unu el liaj samtempaj mistikuloj grandaj nomata ŝejko Abol-Hasan Ĥaragani (962-1033), la malsamecoj inter ili du tre evidente montros sin ĉi-rilate.

### Ĥaragani, Suferanta Mistikulo

Ĥaragani apartenis al grupo de sufioj kredantaj ke la vojo al superaj etapoj de sufiismo pasas tra suferado, aŭ sin-suferigado. Ekz-e, pri li diratas – eble kun troigo - ke ĉe noktigo li surmetis vestaĵon el gelimo\*, t.e. maldelikata lana ŝtofo, kaj malliberigis sin per ĉenoj. Foje, li mem eldiris al AbuSaid pri iliaj diferencoj tiel ĉi:

“Via vojo estas tra gajeco kaj ĝojo, kaj nia

Abu-Said Fazl-ol-lah Abol-Ĥejr Ahmad de Mejhano, konata kiel Abu-Said Abol-Ĥejr, unu el la plej famaj mistikuloj de Irano, disvastigis tre revoluciajn sintenojn kaj ceremoniojn en sufiismon en Ĥorasan-provinco malgraŭ multege da kontraŭstaroj de



## vojo tra malĝojo kaj tristo”.

Ankaŭ ŝejko Farid-od-din Attar (1119-1229?), mem giganta mistikulo kaj poeto, kiam volis prezenti pri Ĥaragani, en sia fama verko *Tazkerat-ol-Oŭlija* (Biografioj de Kunuloj), kio estas kvazaŭ “Kiu estas kiu en mistikismo”, komencis ĉi tiel: “Tiu maro de ĉagreno, tiu monto de obstino, tiu ...”. Attar estas tre alte repektata vizago en la mistikismo, ekz-e Moŭlana, okcidente pli konata kiel Rumi (1207-1273) konsideris lin multe pli superan ol si (bv. vd. Irana Esperantisto,

**Abu-Said vivis ĉ. 80 jarojn. La unuan duonon de sia vivo, li pasigis en asketeca suferado kaj malkomforto dum la studado, tamen sekve de turnopunkta vizio, la postan duonon de la vivo, ekde kiam li instruis, li pasigis tre gaje kaj komforte; la saman ŝanĝon li estigis en mistikismon, kies adeptoj ĝis tiam serĉis feliĉon pleje tra suferado, sed li pruvis ke ankaŭ tra ĝojo tio eblas!**

aŭtuno 2003, N-ro 5, Jaro 2, pp. 4-7 ). Cetere, Abd-or-Rahman Ĝami (1414-1492), persa poeto kaj mistikulo, en sia fama verko *Nafahat-ol-Ons* (Amikecaj Blovetoj), citas jenan diraĵon de Ĥaragani:

“Pasas kvardek jaroj ke mia nafso\* (t.e. ‘memo’ aŭ ‘animo’ - ĉi tie ‘la needukita’) deziras glason da malvarma ŝorbeto aŭ jogurto, kaj ankoraŭ mi ne donis tion al ĝi.”

Certe ankaŭ al Ĥaragani okazis ekzaltaj momentoj, samkiel al ĉiuj mistikuloj okazas, sed ŝajnas ke la plej multan tempon li pasigis en asketeca sin-suferigado kaj malgajemo.

## Abu-Said, Ĝuanta mistikulo

Tamen, pri Abu-Said validis la malo, t.e. liaj paroloj kaj vivmaniero gajoplenis – kaj tio fakte validas pri li de post kiam li finis la studadon, eltrovis sian memon kaj komencis la instruadon. Pri aŭ de Abu-Said, krom en *Tazkerat-ol-Oŭlija*, Attar rakontis almenaŭ en kvar aliaj siaj verkoj en dek ok poemrakontoj. Ekz-e li diris: “Ĉie, kien atingas la paroloj de Abu-Said, ĉies koroj ekgajigas”.

Abu-Said eĉ estis la unua mistikulo kiu disvastigis samaon\* en Ĥorasano inter la sufioj. Samao estas arab-devena vorto kun la senco

“aŭdi/aŭskulti” kaj en sufia terminologio signifas belan kanton kaj kantadon ekzaltan kio iam kondukas al dancado kaj ekstazo de sufioj. Multaj kredas ke robaioj de Abu-Said estis la unuaj poemoj, kiujn sufioj ekkantis dum samaoj. Tiaj dancoj rolas simbole kaj pere de ili, sufioj intencas supreniri de materiala al spiritala mondo. Ankoraŭ deĵetoj de certaj skoloj de sufismo praktikas la samaon. Laŭhistorie, komence Abu-Said spertis fortajn kontraŭstarojn de la lokaj religiuloj ĉipro, sed sekve de sia alta sociemo, populareco kaj klero – kaj laŭ iuj rakontoj pere de sia farasato\*, t.e. la povo “legi” alies mensojn - li estis sukcesa enkondukante siaj iniciatojn kaj reformojn en mistikismon kaj li registriĝis en la historio kiel la unua en Ĥorasano disvastiganta gajajn rondojn praktikante samao-ceremoniojn divers-okaze. Fakte liaj iniciatoj povis aliigi la sufismon en vivmanieron kaj mondovidon gajejan, anstataŭ la mala kaj asketeca, kiu regis ĝis antaŭ li.

Ankaŭ en liaj restintaj diraĵoj, multloke oni renkontiĝas kun liaj klare esprimitaj kuraĝigoj por (r)esti gaja: “Jugado estas miskredanteco, atribui al alia(j) estas paganeco, kaj gajado estas farendaĵo.”

## Suferoplena Studado

Abu-Said dekomence neniel ĝuis tian gajemon, fakte male, li unue pasigis longegan tempon en suferado por atingi al tiu ĉi etapo gajeja ... preskaŭ 40 jarojn de sia junaĝo! Infanaĝe pere de la patra interesiĝo kaj partoprenado en sufiajn rondojn, li konatiĝis kun mistikismo. Estis en sama periodo kiam li renkontiĝis kun sufia poeto Abolgasem Beŝr Jasin (m. 990), kiu konstatinte grandan talenton en AbuSaid, fariĝis lia unua instruisto pri mistikismo. Junaĝe Abu-Said iris al Marv-urbo por kvinjara studado ĉe Ahmad al-Ĥezri (m. inter 983 kaj 1000). Post tio kvin pluajn jarojn li studis ĉe Ahmad al-Gaffal (m.1026). Lia studado dum tiuj ĉi 10 jaroj ampleksis religiajn kaj beletrajn studobjektojn. Sekve de tio, irinte al Sarahs-urbo por studi pli alte la religiajn studobjektojn pere de Abu Ali Zaher-ebn Ahmad (m. 999), li allogiĝis al frenezeka sufio nomata Logman Sarahsi, kiu impresis lin tre forte, kaj pere de kiu li konatiĝis ankaŭ kun tiea sufio nomata Abolfazl Sarahsi (m. ?997). Nun li pasigis sian tempon en iu ĥangaho\*,



t.e. kunvenejo de dervişoj, ŝejkoj kaj sufioj. Tiu ĉi ĥangaho estis de Abolfazl, kiun Abu-Said nun konsideris kiel sian *pir-on\** laŭlitere “maljunulo” sed sufi-kuntekste: “gvidanto”.

Laŭ la rekomendo de la majstro Abolfazl, Abu-Said reiris al la naskiĝurbo. Sed, li pasigadis ankoraŭ 15 longajn jarojn en soleco kaj suferado asketeca en Mejhano kaj ties ĉirkaŭaj dezertoj kaj montoj. De tempo al tempo li iris al la majstro en Saraĥso por peti respondon al siaj demandoj kaj gvidiĝi pri la asketecaj praktikoj. Eĉ post la forpaso de Abolfazl, Abu-Said frekventis al Saraĥs, por gvidiĝi ĉe lia tombo. Lia posta majstro estis Abol-Abbas Ahmad ebn Mohammad al-Gassab en Amol-urbo, kiu post pasado de unu jaro trovis Abu-Saidon jam matura sufio kaj donis al li hergeon\*, t.e. surtuto kiun sukcesa nov-sufio ricevas de sia majstro. Laŭ iu rakonto de *Asrar-ot-Toŭhid*, ŝajnas ke la unuan hergeon li estis ricevinta de historiista sufio, Abu Abd-or-Rahman Solami (m. 1021), al kiu li irintis laŭrekomende de Abolfazl fine de la spiritalaj studoj ĉe li.

## Turnopunkto

Ĉiuokaze, tiam Abu-Said forlasis studadon, kaj enterigis ĉiujn siajn librojn kaj plantis arbon super ili! Tio okazis en 1009, kiam li estis 42-jara. Kvankam la unuajn 42 jarojn de sia vivo Abu-Said memvole pasigis kun tre diversaj suferoj, i.a. longaj fastadoj, loĝado en montaroj kaj dezertoj vivtenate sin nur per herboj, kaj eĉ praktiko de *ĉelleje ma'kuse* t.e. “renversa kvardeko”, kion konsistigas preĝadoj dum la preĝanto staras sur la kapo kaj liaj piedoj estas ligitaj al najlo en la muro... tamen, la duan parton de la vivo, t.e. de 42-jaraĝo ĝis 82-jaraĝo, li pasigis tre plezure, ekz-e ĝuante samaon (poem-kantado), muzikon kaj dancon. Tre konatas lia diraĵo pri si post la longega sin-konado, sin-ofrado kaj sin-edukado: “**De Abu-Saido, ne restis iu Abu-Saido.**” Ankaŭ ie, kiam oni demandis lian nomon por laŭtanonci lian envenon, li nomas sin: *Hiĉkas ebne Hiĉkas*, t.e.: “**Neniulo, la filo de Neniulo.**”

Plejeble la turnopunkto al Abu-said – por transiri de suferado al ĝuado – okazis kiam li vizie aŭdis de Mejhane-moskeo koranan verseron “Ĉu via Sinjoro ne sufiĉas por vi?” (La Nobla Korano, 41:54). Li eltrovas ke lia klopodado por atingi al dio pere de sin-

neadoj kondukas al memcentra religia praktiko, kio implice negas la sufian celon por efektiviĝi la dian unuecon per kaŝado de onies memkonscio. Li esprimis ĉi eltrovon en paradoksaj asertoj, kiuj apartenas al kategorio de sufiaj eldiroj nomata *ŝathijjat*, t.e. ŝajne kontraŭreligiaj paroloj, kiujn la iranaj mistikuloj ekde Bajazid Bastami (m. 874) eldiris. Ekz-e Abu-Said esprimis ke: “*Lajsa fi ĝobbati seŭa Allah*”: “Ninio estas en mia mantelo krom Alaho”.

## Ĝuoplena Instruado

Ekde kiam Abu-Said komencis instruadon, oni varme bonvenigis, kaj grandskale utiligis kaj partoprenis liajn kunsidojn ĉu en lia domo, ĉu aliloke en Mejhano, kiun li nomis Maŝhado (laŭvorte: atestejo, martiriĝejo) kaj iam poste en ĥangaho en Nejšaburo, kiu probable apartenis al lia bopatro. La kunsidoj ĝuis tre varman etoson i.a. ĉar laŭtleĝigis tre belaj poemoj – kaj en multaj okazoj am-poemoj! Tiu-tempe li komencis aranĝi ankaŭ samao-kunvenojn, dum kiuj oni kantis poemojn kaj iam eĉ dancis. Tiaj ceremonioj, tiam tre novaj kaj allogaj, aliflanke kaŭzis kontraŭstarojn de religiuloj kaj eĉ de iuj konservativaj sufioj kiel Abdol-Karim Goŝejri (m. 1074) kaj Ebn Bakuje (m. 1037). La lastmenciita malkonsentis kun Abu-Said precipe pri samao kaj herge-ludado (t.e. disŝirado kaj disĵetado de la vestaĵoj pere de ekstaziĝintaj samaantoj). Tamen, la pozitiva sinteno de Abu-Said kune kun lia – laŭ iuj rakontoj supernatura – talento konvinki kaj toler(ig)i siajn kontraŭulojn, iompostiome trankviligis la cirkonstancojn. Pri toleremo lia, ekzistas multaj rakontokoj, i.a. la jena rakonteto:

“Kiam la ŝejko (Abu-Said) estis en Nejšaburo, tagon li iris al Hire-tombejo. Atinginte al tombaro de ŝejkoj, li ekvidis grupon, kiu drinkis kaj ludis muzikilojn tie.

La sufioj enangoriĝis kaj volis ĝeni ilin. La ŝejko mallasis tion, kaj kiam proksimiĝis al drinkantoj, ilin aldiris: “Samkiel vi estas korgajaj en tiu ĉi mondo, ankaŭ en la posta (mondo) la dio lasu vin korgajaj”.

Ĉiuj ili ekstaris kaj terenfaligis sin ĉe la piedojn de la ŝejko, malplenigis la drinkujojn surteren, disrompis mizikilojn,



**pentiĝis kaj sekve de rigardeto (priatento) de la ŝejko, transformiĝis en bonegulojn de la tempo”.**

Iom post iom, preskaŭ ĉiuj liaj malamiko, konsiderante publikan logiĝon al li, flankenmetis malharmoniaĵojn. Sekve ĉiujn ĉirkaŭajn urbojn dis-trairis liaj populareco kaj famo, i.a. Neŝaburon kaj Tuson, du el la plej famaj urboj tiamaj. Liaj praktikoj pere de liaj sekvantoj dis-konkeris diversajn urbojn ene de Ĥorasano, sed lia famo certe transpasis la limojn de la provinco multege pli foren, en la tutan landon kaj regionon.

### Aviceno kaj Abu-Said

Abu Ali ebne Sina, fama filozofo irana, okcidente konata je Aviceno (980-1037), certe havis rilatojn kun Abu-Said, la vizitajn iuj dubas sed korespondajn ĉiuj akceptas. Ĉiuokaze post longa interkomuniko (laŭ *Asrar-ot-Toŭhid* 3-taga interparolado en Abu-Saida domo, laŭ aliaj fontoj longdaŭra korespondado) plejeble pri la naturoj de filozofio kaj mistikismo; responde al siaj lernantoj demandintaj pri Abu-Said, Aviceno diris pri li: “Ĉion, kion mi scias (science), li vidas (mistikisme)”, kaj responde al siaj sekvantoj sciivolemaj pri Aviceno, Abu-Said esprimis pri li: “Ĉion, kion mi vidas, li scias”.

### Abu-Saidaj Rakontoj kaj Dirajoj

Abu-Said kredis ke sufiismon oni devas travivi, ĉar ĝi ne estas klarigebla aŭ lernigebla; do li neniam skribis pri siaj instruoj. Sekve ekzistas nek poemo nek prozo de li skribita per li mem. Eĉ foje kiam iu samtempa sekvanto lia volis skribi pri li, AbuSaid neis lin dirante:

**“Ne estu rakont-skribanto, estu tia ke oni skribu rakontojn pri vi.”**

Tamen, post Abu-Said, liaj filoj kaj relative kaj iliaj posteuloj daŭrigis instruadon de liaj trovitaĵoj kaj iuj el ili, multajn jarojn post lia forpaso, komencis surpaperigi liajn vortojn kaj vivmanieron. *Asrar-ot-Toŭhid* (La Sekretoj de l' Unueco), kompilita inter 1179 kaj 1192, estas unu el tiaj verkoj, eble la plej fama kaj ampleksa, kiun skribis unu el liaj nepoj nomata Mohammad-ebne Monavvar preskaŭ jarcenton post la forpaso de Abu-Said. La libro estas inter la plej bonaj verkoj en la persa literaturo kaj stile - ĉar prapersajn vortojn purajn la verkinto utiligis en la libro, cetere multloke en tre mallongajn frazojn -

kaj mistikisme, ĉar ĝi prezentas tre allogajn rakontetojn de kaj pri Abu-Said, kiu sendube estas unu el la plej ĉefaj aliĝintoj de sufiismo respektive en Ĥorasano, Irano kaj la mondo.

Ferejdun Moŝiri (1926-2000) tre renoma poeto de nuntempa Irano - kaj eble la plej verda, esperanta kaj optimista - pri *Asrar-ot-Toŭhid* en la enkonduko de sia elektita rakontaro el la verko, skribas:

**“Kiam ajn mi volis preni libron el la patra librejo, mi elektis *Asrar-ot-Toŭhid*-on aŭtomate.... Mi devas konfesi ke nek magiaĵoj nek supernaturaj agoj de la ŝejko impresis min; fakte kredi ilin, mi ne povis. Tio, kio magnetizante dronis min en sin, plezurigis kaj pripensis min, estis la pura persa prozo de la verkinto kaj la profundaj delikataĵoj de la rakontoj ...”**

Sian elektitan rakontaron el *Asrar-ot-Toŭhid*, Moŝiri eldonis kun la titolo “Rigardi samel”. La libro-titolon, li priklarigas en sia kelklinia “Anstataŭ antaŭparolo” sur la unua paĝo de la libro:

**“Ĉion kion oni devas diri**

**Kaj ĉion kion oni povas diri,**

**La ŝejko diris en tiu ĉi mallonga frazo:**

**“Sufiismon konsistigas duoj:**

**Rigardi samem (al la komuna Celo) kaj**

**Rigardi samel (al la homoj)”**

Alia fama verko pri Abu-Said skribita de alia nepo lia, nomata Abu-Ruh Lotf-ol-Lah (m.1147), nomiĝas “*Halat va Soĥanan Ŝejh Abu-Said Abol-Hejr*” (Statoj kaj Paroloj de Ŝejko Abu-Said Abol-Hejr). Ĉi libro verkigis antaŭ *Asrar-ot-Toŭhid*, kaj ankaŭ ties persa stilo estas same alloga, sed la verko ĝuas malpli grandan volumenon. Ambaŭ libroj unufoje aperis kun redaktado de Vasili A. Zhukovskii (1783-1852), profesoro ĉe Sankt-Peterburga Universitato, en la jaro 1899. En postaj jaroj, tre diversaj iranaj verkistoj kaj poetoj preparis aliajn reviziojn kaj/aŭ eldonojn de tiuj ĉi du trezoroj de la persa literaturo, i.a.: Ahmad Bahmanjar, d-ro Zabih-ol-Lah Safa, d-ro M.R. Šafii Kadkani, Iraĝ Afšar, Said Nafisi kaj F. Moŝiri kiel menciite supre.

### La Vera Miraklo laŭ la Sociema Sufio

Kvankam la sekvantoj kaj nepoj de Abu-Said emis troigi pri supernaturaj potencoj de Abu-Said, tamen tra certaj rakontoj cititaj per ili mem, oni povas eltrovi lian veran opinion pri mirakloj. Ekz-e en *Asrar-ot-Toŭhid*, oni



## Kelkaj diraĵoj de Abu-Said Abol-Ĥejr el *Asrar-ot-Toŭhid*

(La Sekretoj de l' Unueco), p. 229-234.:

### Amikoj kaj Malamiko

La ŝejko diris: "Malmultas mil amikoj kaj multa estas unu malamiko."

### Sufieco

La ŝejkon oni demandis: "Kio estas sufieco?" Li diris: "Forlasi tion, kion vi enkaŭpe havas; fordoni tion, kion vi enmane tenas; kaj ne furioz-eksalti, se io kontraŭ vi okazas".

### Kialo de Suferado

La ŝejko diris: "La popolo estas en sufero tial, ke ili postulas la aferojn antaŭ la (destinita) tempo."

### Kie aŭ Kiel?

Derviŝo demandis la ŝejkon: "Kie ni povus priserĉi Lin?" La ŝejko diris: "Kie vi serĉis Lin kaj ne trovis (Lin)? Se sincere kaj troveme, (eĉ) paŝon vi antaŭeniru sur la vojo de alsopirado, kion ajn vi alrigardu, vi vidos Lin (en tio)."

povas legi janan rakonton - ĝuste ĉe aliaj skribaĵoj, kiuj certe ne malplenas de troigoj pri la granda avo:

Nian ŝejkon oni diris: "Ĝu persono vojiras sur la akvo!"

Li diris: "Tio facilas! Ankaŭ rano kaj pasereto povas iri surakve."

Oni diris: "Alia persono flugas en la aero!"

Li diris: "(Ankaŭ) korniko kaj muŝo flugas en la aero."

Oni diris: "Ĝu persono dum momento iras de urbo al alia urbo!"

La ŝejko diris: "Ankaŭ satano dum unu enspiro iras de oriento al okcidento; tiaj agoj ne estas tiel valoraj. La (vera) viro estas tiu, kiu povas vivi inter la popolo kaj interagi kun ili kaj kuniĝi kun la popolo, kaj dume (eĉ) momenton ne forgesi pri la dio."

Do, tute klaras ke kiel plej valoran kaj karan faron, li konsideris socian kunvivadon - kio cetere kaj certe ebligas nur pere de toleremo kaj kompromiso, kiel li mem praktikis

dumvive - kaj preferis ĝin al ĉia stranga miraklo!

### Fontoj:

1 - Mejhani, A.S. *Asrar-ot-Toŭhid* (La Sekretoj de l' Unueco), Dirajoj de kaj rakontoj pri Ŝejko Abu-Said Abol-Ĥejr, kun 15-paĝa enkonduko far d-ro Ali Asgar Halabi, Tehrano: Safi-Ali-Ŝah, 1997, 310 p.

2- Moŝiri, Ferejdun. *Jeksan Negaristan* (Rigardi Samel), elektita rakontaro el *Asrar-ot-Toŭhid*, Tehrano: Safi-Ali-Ŝah, 1982 (3a eld.), 171 p.

3- Encyclopaedia Iranica, Center for Iranian Studies, Columbian University, New York, London, Boston, Melbourne and Henley: Routledge & Kegan Paul, (la dato ne menciita), Vol. 1, Fascicle 4, p. 377-380.

4- Zarrin-kub, Abdolhosejn. *Ĝostoĝo dar Tasavvofe Iran* (Esplorado pri Sufiismo de Irano), Tehrano: Amir-kabir, 1984 (2a eld.), (1a eld. 1978), 446 p., p. 61-64.

5- Minovi, Mojtaba. *Ahval va Agvale Ŝejh Abol-Hasan Ĥaragani* (Statoj kaj Dirajoj de Ŝejko Abol-Hasan Ĥaragani), Tehrano: Tahuri, 1988 (4a eld.), 181 p.



# De Usono al Irano!

## Rememoroj ...



Karaj gesamideanoj,

Mi gratulas vin pro via nova revuo. Jam estas pli ol kvin jaroj ke mi ne havis kontakton kun aliaj samideanoj, kaj nun mi volas finit tion skribante tiun ĉi leteron al via novnaskita revuo. Kiel multaj samideanoj scias, mi estas la unua irana esperantisto kiu edziniĝis al eksterlanda esperantisto sen antaŭa renkontiĝo. Sed nun mi volas skribi por vi kiel mi konatiĝis kun E-o mem kaj kiel daŭrigis plilerni kaj instrui ĝin al la aliaj. Me esperas ke tio plaĉos al vi. Laŭ mia opinio, mia konatiĝo kun E-o estis tre hazarda ĉar dum tiu tempo, mi estis instruistino kaj instruis literaturon en lastaj klasoj de gimnazio (estante magistro pri literaturo). Iun tagon mi notis ke la plej inteligenta lernantino de la klaso, por la unua fojo ne aŭskultas la lecionon kaj okupiĝas per iu revuo. Mi iris ĉe ŝin kaj demandis: "Kio interesis vin tie?", ŝi respondis: "Kara mia instuistino se ankaŭ vi vidus ĉi tiun artikolon, vi interesiĝus pri ĝi." Ŝi donis al mi la revuon, ĝi estis virin-revuo. Mi kunportis la revuon kaj dum la ripoza tempo tralegis ĝin. Enestis iu pri Esperanta artikolo, kiu vere kaj ege impresis min, ĉar ĝi tre bone prezentis E-on kun fotoj de personoj kiuj vojaĝis al la kulturdomo de Grezijono (Grésillon) en Francio por lerni E-on. Tie ili rakontis kiel ili povis interparoli kun homoj el diversaj landoj en unu komuna lingvo, t.e. E-o. Saman tagon mi telefonis al univrsitato, kie okazis E-kursoj. Sekve de informoj, kiujn mi atingis, mi konstatis ke pere de kelkaj instruiloj oni povas rapide lerni ĝin ĉar oni multe diris al mi pri neimagebla facileco de E-o. Sekvonatan tagon mi kun mia fratino iris al la universitato kaj enskribis niajn nomjon sed ili diris ke ni devas veni por la kurso post kelkaj monatoj ĉar ili ne havas lokon en la komeniĝanta klaso. Tie ni vidis diversajn artikolojn kaj gazetojn entenantaj pri E-ajn materialojn. Tiun nokton mi ne povis endormiĝi pensante kion fari. Do postan semajnon ni iris tien kaj vidis ke multaj homoj estas venintaj. Kiam malfermiĝis la pordo de la klaso, kio fakte estis salono granda, plu ne

estis loko por sidiĝi kaj multaj staris. Kiam la instruisto venis, li diris ke homoj kiuj staras ne maltrankviliĝu ĉar multaj venis ĉi tien pensante ke se ili lernos rapide, povus gajni monon, sed vi estu certa ke sekvotan tagon multaj ne plu venos kaj ĉe la fino de la kurso, restos nur kelkaj. Fakte tio okazis sed ne pri mi, ĉar mi tiel enamiĝis en E-on ke ne povis forlasi ĝin kaj senĉese lernis kaj instuis ĝin kaj kuraĝigis ankaŭ miajn du fratinojn kaj fraton lerni E-on. Poste mi dufoje iris al Grezijono en Francio por plua lernado kaj ankaŭ partoprenis en al Universala Kongreso de E-o en Svedujo en 1980. Laŭ mia memoro tio estis la komenco de mia Esperantista vivo kaj ekde tiam komenciĝis miaj adventuroj en la E-o mondo.

(mag-ino) Heŝmat Faraĝi

۲۸  
29

### Perantoj de *Irana Esperantisto*

#### Belgio:

FEL

Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen

#### POLLANDO:

Stanislaw Smigielski

Ul. Krasickiego 12/6

PL-47-206 Kedzierzyn-Kozle

#### USONO:

Joel Brozovsky

Esperanto-Ligo por Norda Ameriko

1257 Hollis St

Emeryville CA 94608-2514, Usono

Por eventualaj legantoj en Usono: por la jaro 2004, la revuo "Irana Esperantisto" estas abonebla pere de la abonservo de ELNA (PO Box 1129, El

Cerrito CA 94530, tel +1 510 653 0998,

retadreso: elna@esperanto-usa.org,

ttt-ejo: <http://www.esperanto-usa.org> kaj

iru al "Books & Other Materials" kaj poste al "Subscriptions").

**Perantoj estas serĉataj en aliaj landoj!**



# IRANA ESPERANTISTO

"...bonŝance venis  
"IRANA ESPERANTISTO",

kiu diversnue kaj riĉe proksimigas la  
kulturon de tiu ĉi fora lando. Jen per prezento  
de la materia kulturmonumento de tiu ĉi  
lando, granda turisma atrakciaĵo devenanta el  
la 10-a jarcento Bam-Citadelo, la plej granda  
adoba konstruaĵo en la mondo, kalkulita de  
UNESCO al la universala kulturheredaĵo..."  
Radio Polonia, Barbara Pietrzak.

**IRANA ESPERANTISTO** estas internacia kultura  
sezon-magazino sendependa. Legante ĝin vi  
povas:

**Konatiĝi** kaj kun plej grandaj antikvaj persaj  
poetoj/mistikuloj, kiel Sadio (1184-1218), Rumi  
(1207-1273), ... kaj kun nuntempaj poetoj kaj  
artistoj kiel Sohrab Sepehri (1928-1980) kaj  
Mohsen Mahmalbaf (1957-).

**Sciigi** pri gravaj eventoj en Irano, ekz-e en la 5a n-ro  
estis pli ol dek paĝoj pri Ĥirin Ebadi,  
NobelPacPremiito en 2003.

**Lerni** pri plej allogaj vidindaj lokoj (historiaj); ĝis  
nun, ekz-e, aperis detalaj materialoj pri Persepolo,  
Bam-Citadelo (la artikolo aperis nur monatojn  
antaŭ ties detruigo dum la lastatempa tertremo), ...

**IRANA ESPERANTISTO** aperas ĉiu-sezone sur  
56 paĝoj, ĝi estas 29cmx20.5cm, kun koloraj  
kovrilpaĝoj, ISSN 1728-6174.

Jen kritika prezentado de la 4-a n-roj de  
**IRANA ESPERANTISTO** en Radio Polonia far  
Barbara Pietrzak:

[http://www.radio.com.pl/polonia/article.asp?  
tid=3099](http://www.radio.com.pl/polonia/article.asp?tid=3099)

Jam kompleta teksto de multaj artikoloj de  
**IRANA ESPERANTISTO** citiĝis ankaŭ en  
interreto, ekz-e:

Pri Rumi (1207-1273) la plej granda mistika  
poeto:

[http://eo.wikipedia.org/wiki/%C4%9Calal-ed-  
din\\_MOHAMMAD\\_RUMI](http://eo.wikipedia.org/wiki/%C4%9Calal-ed-din_MOHAMMAD_RUMI)

Pri Sohrab Sepehri (1928-1980), tre renoma

nuntempa poeto/pentristo,  
kune kun liaj pentraĵoj kaj  
poemoj tradukitaj E-en:

[http://eo.wikipedia.org/wiki/  
Sohrab\\_SEPEHRI](http://eo.wikipedia.org/wiki/Sohrab_SEPEHRI)

Pri Bam-Citadelo, 2500-jaraĝa  
giganta historiaĵo – ĵusa-tempe  
tertrem-detruita:

[http://eo.wikipedia.org/wiki/  
Bam-Citadelo](http://eo.wikipedia.org/wiki/Bam-Citadelo)

Pri Mohsen Mahmalbaf

(1957-), unu el la plej kreivaj kaj diskutataj  
reĝisoroj/verkistoj de nuntempa Irano, kune kun  
tre fama intervjuo kun li pri lia premiita filmo La  
Silento:

[http://eo.wikipedia.org/wiki/Mohsen\\_MA%C4%  
A4MALBAF](http://eo.wikipedia.org/wiki/Mohsen_MA%C4%A4MALBAF)

Komence de pri-movada artikolo titolita "Sekvi la  
Majstron Interrete", kies kompleta teksto alireblas  
ankaŭ en:

[http://eo.wikipedia.org/wiki/  
Sekvi\\_la\\_Majstron\\_Interrete](http://eo.wikipedia.org/wiki/Sekvi_la_Majstron_Interrete), ni legas:

"*Nia majstro, d-ro L. L. Zamenhof, dediĉis  
sian vivatingaĵon, t.e. Esperanton, al la homaro;  
ĉu ne indus ke ankaŭ ni faru similon pri niaj  
verkoj lia-lingvaj!? Kaj tiel, kontribui efike al la  
fina venko?*"

Senpaga prezentado de diversaj verkoj pri kaj  
en Esperanto al la publiko pere de interreto,  
disvolvigos la movadon konsiderinde. ..."

- Jen la kialo malantaŭ senprofita publikigo de  
artikoloj de **IRANA ESPERANTISTO** en  
interreto ...

Pliaj informoj pri la magazino, kune kun  
enhavtabelo de 5-a n-ro alireblas en:

[http://eo.wikipedia.org/wiki/Irana\\_Esperantisto](http://eo.wikipedia.org/wiki/Irana_Esperantisto)

Jen informfontoj pri la magazino en la persa:

<http://www.sabzandishan.com>,

[http://www.magiran.com/subscription.asp?  
mgID=2899](http://www.magiran.com/subscription.asp?mgID=2899)

**Interesita? Jen la Abon-informoj:**

Jara abontarifo por internacia samideanaro:

Orienta Eŭropo, Azio, Afriko, Sudameriko:

15 Eŭroj.

Okcidenta Eŭropo: 20 Eŭroj.

Nordameriko, Japanio, Koreio, Oceanio:

25 Eŭroj.

Vi povas pagi la abonkotizon aŭ/kaj subten-  
sumon al UEA, kodo: iece-h.



۲۷

30

## Abonilo

Nomo:

Familia Nomo:

Aĝo:

De kiu numero:

Ĝis kiu numero:

Adreso:

Poŝt-kodo:

Telefono:

E-poŝto:

Sendu la abonilon al la suba adreso (irananoj sendu kune ankaŭ kopion de  
pagdokumento): Sabzandiŝan Instituto, P.O.Kesto 17765-184, Tehrano, Irano.

E-poŝto: [info@sabzandishan.com](mailto:info@sabzandishan.com)

Bonan legadon,

**Irana Esperantisto**

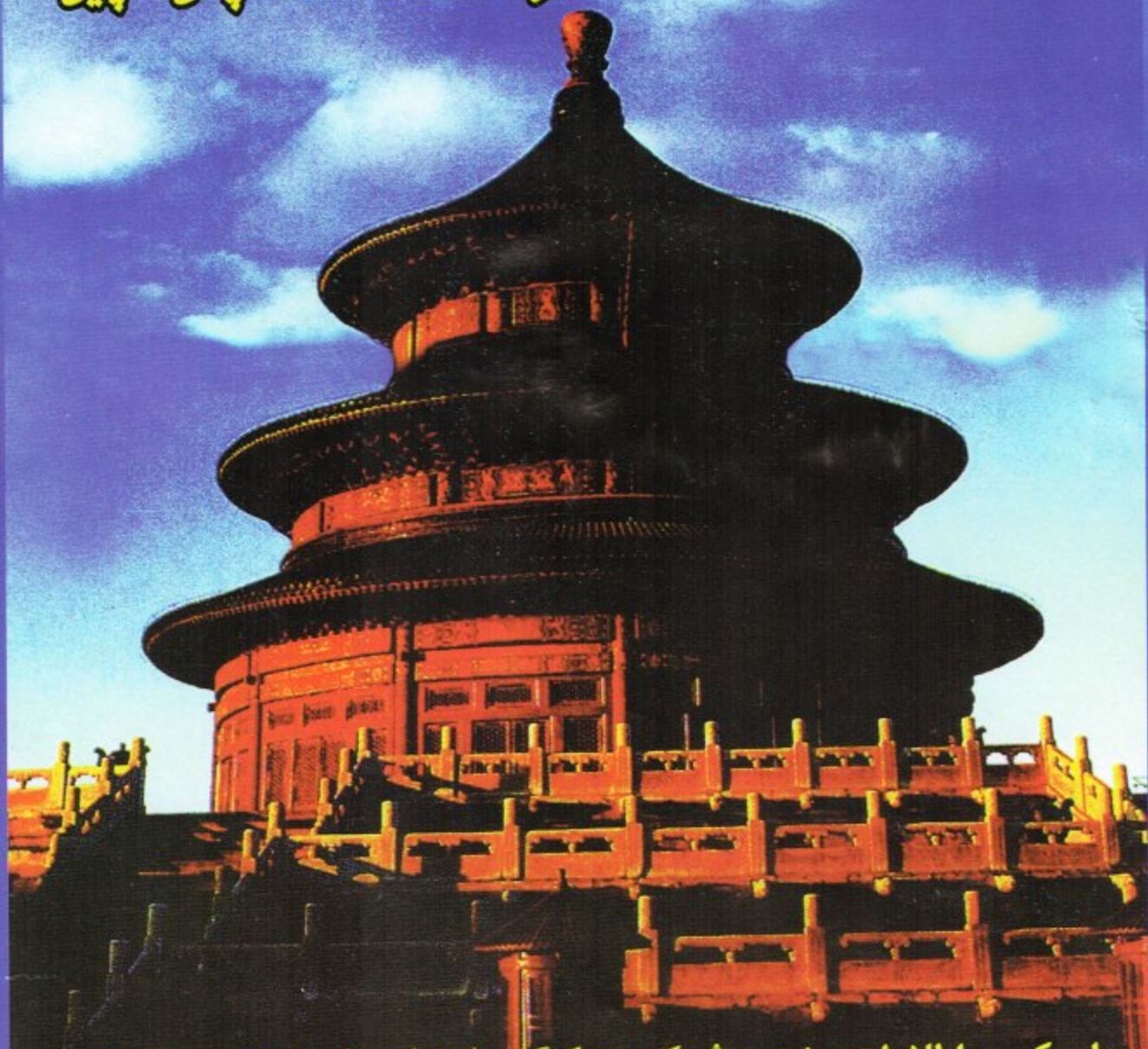




89-a Universala Kongreso  
de Esperanto

24-31 julio 2004, Pekino, Ĉinio

هشتاد و نهمین کنگره‌ی جهانی اسپرانتو  
۲ تا ۹ مرداد ماه ۱۳۸۳، پکن - چین



برای کسب اطلاعات بیشتر و شرکت در کنگره با نشانی‌های زیر تماس بگیرید:

پست الکترونیکی: [info@sabzandishan.com](mailto:info@sabzandishan.com) تلفن: ۸۸۰۸۱۰۰